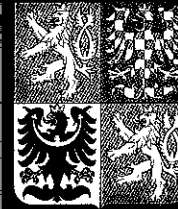

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

8/2000

ročník
LII

Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Doprava	č. 44
Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek	č. 46
Padělání a pozměňování veřejné listiny	č. 45
Podmíněné zastavení trestního stíhání	č. 48
Řízení proti mladistvým	č. 47
Služba v cizím vojsku	č. 43

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Bezdůvodné obohacení	č. 53
Katastr nemovitostí	č. 54
Náhrada škody z pracovního poměru zaměstnavatelem	č. 55
Právní úkony	č. 52
Řízení před soudem	č. 51
Výkon rozhodnutí	č. 56

Nakladatelství ORAC, s. r. o., představuje:

Sbírka Orac – daňová

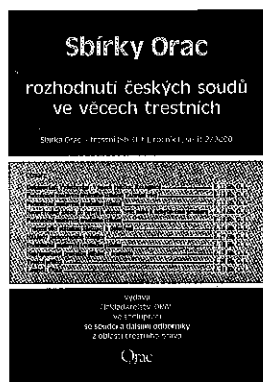
Po nabídkovém prvním čísle, které vyšlo v srpnu letošního roku, vychází sbírka s podtitulem „rozhodnutí českých soudů ve věcech daňových“ od září jako měsíčník. Je garantována špičkovými soudci a dalšími odborníky z oblasti daňové správy a vzbuzuje mezi našimi čtenáři velkou pozornost. Tento nakladatelský počín vítají soudci, advokáti, daňoví poradci i pracovníci finančních orgánů – a přirozeně též sami daňoví poplatníci. Pro všechny kategorie zájemců představuje tato sbírka vysoce kvalitní a koncepčně sjednocený pohled na soudní rozhodovací praxi. Členy redakční rady jsou JUDr. M. Mazanec, Ing. V. Boněk a Doc. JUDr. H. Marková.

Katalogové číslo **SD 0012**

Cena předplatného na rok 2000 (5 čísel) **480 Kč**, na rok 2001 (12 čísel) **1440 Kč**

Sbírka Orac – trestní

Rovněž sbírka s podtitulem „rozhodnutí českých soudů ve věcech trestních“, jejíž nabídkové první číslo vyšlo v srpnu letošního roku, vychází od září jako měsíčník. V každém čísle najdete přibližně 10 judikátů k aktuálním otázkám trestního práva. Přehledné řazení, formulované právní věty, odkazy na prejudikaturu a další prvky umožní čtenáři, aby se v problematice dobře orientoval. Usnadní mu vyhledávání argumentace a postupů, s nimiž se potřebuje seznámit. Je připravována ve spolupráci se soudci a dalšími odborníky v oblasti trestního práva. Členy redakční rady jsou JUDr. Pavel Kučera, JUDr. Stanislav Rizman a JUDr. Karel Hasch.

Katalogové číslo **ST 0011**

Cena předplatného na rok 2000 (5 čísel) **480 Kč**, na rok 2001 (12 čísel) **1440 Kč**

Obě tyto sbírky si můžete objednat na adrese:

Nakladatelství ORAC, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3
tel: 02/6713 2136, fax: 02/6713 2134, e-mail: lberka.orac@its.cz

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Formální znaky trestného činu služby v cizím vojsku podle § 115 odst. 1 tr. zák. jsou naplněny nepovoleným konáním vojenské služby občana České republiky ve vojsku nebo ozbrojeném sboru kteréhokoli cizího státu.

Skutečnost, že pachatel konal službu ve vojsku státu, který je spojencem České republiky, nemusí sama o sobě vést k závěru o nedostatku materiální podmínky trestnosti činu.

(Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 9. 1999 sp. zn. 3 To 115/99)

Vrchní soud v Olomouci zrušil k odvolání obžalovaného rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 7. 1999 sp. zn. 40 T 11/99 ve výroku o způsobu výkonu trestu odnětí svobody a nově obžalovaného Z. N. zařadil pro výkon uloženého trestu podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 21. 7. 1999 sp. zn. 40 T 11/99 byl obžalovaný Z. N. uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. dílem dokonaným, dílem ve stadiu pokusu, za užití § 8 odst. 1 tr. zák., a trestným činem služby v cizím vojsku podle § 115 odst. 1 tr. zák. Trestného činu služby v cizím vojsku se měl dopustit tím, že jako občan České republiky od přesně nezjištěné doby nejpozději od počátku května roku 1998 do 18. 1. 1999 vykonával bez povolení prezidenta republiky službu v cizím vojsku – 2ème Régiment Etranger de Parachutistes – se sídlem ve Francii, pod krycím jménem P. N.

Za to byl odsouzen podle § 250 odst. 4 tr. zák., za použití § 35 odst. 1 tr. zák., k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání pěti a půl roku. Podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. byl pro výkon uloženého trestu zařazen do věznice s ostrahou. Dále mu byl uložen trest zákazu činnosti a stanovena povinnost k náhradě škody.

Takto vyhlášený rozsudek napadl včas podaným odvoláním obžalovaný Z. N. Z odůvodnění podaného odvolání je patrné, že odvolání směřuje do výroku, týkajícího se trestného činu služby v cizím vojsku podle § 115 odst. 1 tr. zák., a to co do naplnění materiální stránky tohoto jednání, dále do výroku o trestu a způsobu jeho výkonu. V souvislosti s odvoláním ve vztahu k výroku o vině obžalovaný poukazuje na to, že vojenskou službu vykonával ve spřátelené zemi, s níž má Česká republika dobré vztahy, se kterou nás spojuje vztah členů NATO. Nemohl tudíž jednat proti zájmům naší republiky nebo ohrozit její bezpečnost. Odvolatel má zato, že tyto skutečnosti podstatně snižují nebezpečnost jeho jednání pro společnost, a to tak, že tato nebezpečnost je nepatrná a nelze v tomto jednání spatřovat trestný čin. Ve vztahu k výroku o trestu obžalovaný poukazuje na polehčující okolnosti, zejména, že se ke spáchanému jednání doznal, dále na nízký věk, ve kterém se

jednání dopustil, a na to, že doposud nebyl soudně trestán. Vzhledem ke konstatovaným polehčujícím okolnostem má obžalovaný zato, že mu měl být trest vyměřen za užití § 40 odst. 1 tr. zák. pod dolní hranicí § 250 odst. 4 tr. zák. Zařazení pro výkon trestu do věznice s ostrahou považuje za nepřiměřeně přísné, přičemž nesouhlasí s argumentací v tomto směru uvedenou v napadeném rozsudku, protože režim výkonu trestu ve věznici je nesrovnatelný s podmínkami v cizinecké legii. Navrhl, aby vrchní soud napadený rozsudek zrušil, zprostil jej obžaloby pro trestný čin služby v cizím vojsku a uložil mu trest za užití § 40 odst. 1 tr. zák. se zařazením do věznice s dozorem.

Vrchní soud v Olomouci přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., přezkoumal i řízení, které mu předcházelo, a zjistil, že v řízení předcházejícím napadenému rozsudku bylo postupováno plně v souladu s ustanoveními trestního řádu, především těmi, která mají zabezpečit právo na obhajobu týkající se sdělení obvinění, objasnění věci a seznámení se se spisem. Již v přípravném řízení byly shromážděny všechny nezbytné důkazy, které krajský soud vyhodnotil zákonným způsobem (§ 2 odst. 6 tr. ř.) a dopracoval se tak ke skutkovému stavu bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 tr. ř.).

Na základě takto provedeného dokazování a hodnocení důkazů pak dovodil správné skutkové a právní závěry. Tato skutková zjištění i právní závěry krajský soud v napadeném rozsudku zcela přesvědčivým způsobem odůvodnil; rozsudek plně odpovídá ustanovení § 125 tr. ř.

Z napadeného rozsudku je zřejmé, že krajský soud se přesvědčivým způsobem vypořádal i s námitkami obžalovaného, pokud tyto směřují k hodnocení materiální stránky jednání posouzeného jako trestný čin služby v cizím vojsku, a to v rámci hodnocení stupně nebezpečnosti projednávaného jednání v návaznosti na kriteria stanovená v § 3 odst. 4 tr. zák. Je nutno potvrdit závěry krajského soudu, že okolností uváděné obžalovaným o službě ve vojsku státu, který má spřátelené vztahy s naší republikou a je (pokud se týká politických struktur) členem NATO, je nutno považovat toliko za jedno z kritérií v rámci hodnocení materiální stránky tohoto jednání a toto zjištění nelze hodnotit izolovaně na úkor krajským soudem hodnocených ostatních kritérií z pohledu § 3 odst. 4 tr. zák. Je možno přisvědčit, že uvedená okolnost snižuje stupeň nebezpečnosti jednání pro společnost, nicméně zcela správně dospěl krajský soud k závěru, že stupeň nebezpečnosti tohoto jednání z hlediska hodnocení materiální stránky je vyšší než nepatrný a nepochybně toto jednání vykazuje i z tohoto pohledu znaky žalovaného trestného činu při naplnění znaků formálních i materiálních. V tomto směru bylo třeba uvážit, že obžalovaný nijak neusiloval o opatření příslušného povolení ke službě ve vojsku cizího státu a že službu v takovém vojsku vykonával poměrně dlouhou dobu.

Potom, co odvolací soud neshledal žádné vady ve výroku o vině, zabýval se výrokiem o trestu a zjistil, že vyměřený trest odnětí svobody v trvání pěti a půl roku plně odpovídá kritériím uvedeným v § 23 odst. 1 a § 31 odst. 1 tr. zák. o druhu,

výměře a účelu trestu a respektuje je. V takto vyměřeném trestu odnětí svobody, a to za dvě protiprávní jednání, jsou podle názoru odvolacího soudu plně zohledněny všechny skutečnosti, které svědčí ve prospěch obžalovaného, na které poukazuje v podaném odvolání, jak je to nakonec patrné z odůvodnění napadeného rozsudku.

Jak již bylo konstatováno, krajský soud přesvědčivě a dostatečně hodnotil materiální stránku spáchaných jednání a na základě takového hodnocení je zcela zřejmé, že je namístě použití vyšší trestní sazby u podvodu posouzeného podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. v návaznosti na ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. Nepřipadá tudíž v úvahu použití ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 40 odst. 1 tr. zák. vzhledem k okolnostem případu, protože tyto okolnosti ve své podstatě spočívají ve stupni nebezpečnosti činu pro společnost. Charakter přiznaných polehčujících okolností při existenci přitěžujících okolností (jedná se o více trestných činů, obžalovanému přitěžuje výše způsobené škody) neumožňuje užití ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody v návaznosti na poměry pachatele, jak se obžalovaný domáhá v podaném odvolání (č. 47/1974 Sb. rozh. tr.).

V rámci hodnocení zásady individualizace trestu, kterou je nutno mít na zřeteli i v rámci rozhodování o zařazení obžalovaného pro výkon trestu odnětí svobody, je nutno ve prospěch obžalovaného hodnotit dosavadní bezúhonnost a nepochybně skutečnost, že ve věku blízkém věku mladistvých se nechal dalšími osobami svést ke spáchanému podvodnému jednání, přičemž jednal ve prospěch těchto osob za neadekvátní poskytnutou protihodnotu. V rámci rozhodování o způsobu výkonu trestu odnětí svobody ve prospěch obžalovaného svědčí i hodnocení závažnosti spáchaného jednání, a to vzhledem k uloženému trestu odnětí svobody při spodní hranici ustanovení § 250 odst. 4 tr. zák. Za daného stavu odvolací soud shledal, že obžalovaný splňuje kriteria § 39a odst. 3 tr. zák. pro zařazení do mírnějšího typu věznice, a to s dozorem, neboť lze mít zato, že náprava obžalovaného bude v tomto typu věznice lépe zaručena než ve věznici s ostrahou, kam byl zařazen krajským soudem podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. Proto byl výrok o zařazení obžalovaného do věznice s ostrahou zrušen a bylo rozhodnuto, jak je výše uvedeno.

Dát přednost v jízdě ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 vyhlášky č. 99/1989 Sb. neznamená povinnost řidiče počínat si tak, aby žádným způsobem neomezil směr nebo rychlost jízdy řidiče, který má přednost v jízdě. Řidič poruší takovou povinnost jen tehdy, jestliže vytvoří dopravní situaci, kdy řidič, který má přednost v jízdě, musí, aby se vyhnul střetu s jeho vozidlem, učinit takový zásah do řízení, který lze charakterizovat jako náhlou změnu směru nebo rychlosti jízdy. Tím není např. mírné přibrzdění nebo plynulé přejetí do jiného jízdního pruhu za okolností, kdy k těmto manévrum má řidič dostatek času a není jim na překážku stav vozovky nebo dopravní situace.

(Rozsudek Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 28. 8. 1997 sp. zn. 2 T 71/97)

Okresní soud v Novém Jičíně rozhodl tak, že obžalovaného M. K. uznal vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. a odsoudil ho za to k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců a podle § 58 odst. 1 písm. a), § 59 odst. 1 tr. zák. mu výkon trestu podmíněně odložil na zkušební dobu jednoho roku. Dále mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu šestnácti měsíců. Dále okresní soud rozhodl tak, že obžalovaného S. T. zprostil obžaloby.

Z odůvodnění:

Na základě důkazů provedených v hlavním líčení bylo zjištěno, že obžalovaný M. K. dne 16. 12. 1996 řídil v N. ve směru od P. nákladní automobil Škoda Pick-up. Na ložné ploše automobilu vezl F. K., který seděl na volně položeném sedátku. U obce R. je dopravní značkou omezena rychlost jízdy na 60 km/h. V téže době od obce R. přijížděl k hlavní silnici obžalovaný S. T. osobním automobilem Škoda 105 L. Na křižovatce je umístěna dopravní značka C2 „Stůj, dej přednost v jízdě“. Obžalovaný S. T. před vjetím na hlavní silnici zastavil a viděl z pravé strany ve větší vzdálenosti přijíždět automobil. Pak vjel na hlavní silnici a pokračoval v jízdě do pravého jízdního pruhu ve směru na N. Od P. směrem na N. přijížděl nákladní automobil Škoda Pick-up řízený obžalovaným M. K. Obžalovaný M. K. pokračoval v jízdě, aniž rychlost jízdy pozvolna snížil. Na projíždění obžalovaného S. T. křižovatkou reagoval tak, že vybočil z levého jízdního pruhu do pravého jízdního pruhu a v tomto jízdním pruhu se snažil projet po pravé straně jedoucího osobního automobilu řízeného S. T. Přitom vyjel ze silnice vpravo, kde dostal smyk a ve smyku vozidlo pokračovalo v pohybu ke středu vozovky, kde narazilo do vyvýšeného travnatého ostrůvku. Přitom z ložné plochy vozidla vypadl F. K., který utrpěl zlomeninu horní třetiny pravé kosti pažní s posunem úlomků zevně a pro toto zranění je dosud v léčbě.

Obžalovaný M. K. doznal, že řídil ve směru od O. na N. nákladní automobil Škoda Pick-up. Ve vozidle vezl spolupracovníky M. H., který seděl na pravém sedadle, a F. K., který seděl na bedně volně položené v ložném prostoru vozidla. Vozovka v té době byla mokrá. Před kritickou křižovatkou jel v levém jízdním pruhu, ve kterém setrval po předjetí nákladního automobilu. Jel rychlostí 60 km/h. Z levé strany k hlavní silnici přijížděl osobní automobil, který plynule vjel na hlavní silnici, aniž by dbal pokynu dopravní značky a před křižovatkou zastavil. Po hlavní silnici pokračoval v jízdě v levém jízdním pruhu ve směru na N. Na toto vozidlo reagoval tak, že sundal nohu z pedálu plynu a přeřadil ze čtvrtého na třetí převodový stupeň. Když se přiblížil k zadní části před ním jedoucího vozidla, vybočil do pravého jízdního pruhu. V této době před ním jedoucí osobní automobil začal vybočovat rovněž vpravo. Snažil se uhnout co nejvíce vpravo a přitom vyjel ze silnice. Při vjíždění zpět na vozovku se vozidlo dostalo do smyku a pokračovalo v jízdě ke středu vozovky, kde narazilo do obrubníku ostrůvku. Došlo k tomu, že zadními dveřmi vypadl z vozidla F. K.

Obžalovaný S. T. doznal, že řídil osobní automobil Škoda 105 L po vedlejší silnici ve směru od R. k hlavní silnici. Před touto silnicí je umístěna dopravní značka „Stůj, dej přednost v jízdě“. Podle pokynu této značky zastavil před hlavní silnicí a podíval se doprava a doleva. Nechal projet auta jedoucí od N. Po projetí těchto aut se podíval znovu doprava a viděl v dálce ve směru od P. přijíždět nějaké auto. Věděl, že v daném úseku je rychlost jízdy omezena do 60 km/h. Auto bylo daleko a usoudil, že na hlavní silnici vjede a řidiče jedoucího od P. neomezí. Vjel na hlavní silnici, plynule pak pokračoval v jízdě do pravého jízdního pruhu ve směru na N. Když již byl v pravém jízdním pruhu, po jeho pravé straně projelo vozidlo Škoda Pick-up. Toto vozidlo vyjelo vpravo mimo silnici a pak se vrátilo na silnici, přetáčelo se kolem své svislé osy až narazilo uprostřed vozovky do obrubníku ostrůvku. Pak uviděl u středu vozovky člověka.

Svědék M. H., spolujezdec obžalovaného M. K. uvedl, že ve vozidle seděl na pravém předním sedadle vedle řidiče. Ve vzdálenosti 300 metrů před křižovatkou obžalovaný předjížděl nákladní auto jízdou v levém jízdním pruhu. Po předjetí tohoto auta pokračoval v jízdě v tomto jízdním pruhu. V době předjíždění nákladního auta svědek viděl z levé strany k hlavní silnici přijíždět auto. Toto auto před křižovatkou jen trochu zpomalilo a jelo dále na hlavní silnici. Na hlavní silnici se zařadilo do levého jízdního pruhu ve směru na N. Obžalovaný M. K. začal troubit a blikat a s osobním automobilem vybočil do pravého jízdního pruhu. Do tohoto jízdního pruhu vybočilo také vozidlo jedoucí před nimi. Na pravém jízdním pruhu byla vrstva sněhu. Obžalovaný M. K. brzdil, dostal však smyk a vozidlo vyjelo vpravo. Ve smyku vjelo zpět na vozovku a pokračovalo ke středu vozovky, kde narazilo do ostrůvku. Jízdou vzad potom vyjelo ze silnice vpravo, kde narazilo do stromu a F. K. přitom vypadl z auta.

Svědék F. K. uvedl, že seděl v ložném prostoru vozidla Škoda Pick-up na sedátku vysokém 30 cm, které se opíralo o bočnici a dále o náklad. Neviděl, že by se k hlavní silnici přibližovalo nějaké auto. Cítil, že jejich auto se stáčí na pravou stranu a pak se dostalo do smyku. Z auta vypadl i s materiálem, když se utrhly dveře. Dosud je nemocen a měl by nastoupit do práce do jednoho měsíce.

Svědkyně A. T., manželka obžalovaného S. T. uvedla, že jela v autě s manželem obžalovaným S. T. a seděla na pravém předním sedadle. Před hlavní silnicí obžalovaný zastavil. V té době nic nejele. V dálce viděla nějaké auto. Křižovátku projeli, ale když byli v pravém jízdním pruhu a jeli ve směru na N., lekla se, neboť po pravé straně jejich vozidla projelo osobní auto. Toto auto se dostalo před jejich vozidlo a směřovalo do středu vozovky k ostrůvku.

Z protokolu o nehodě v silničním provozu, plánu místa nehody a fotodokumentace vyplývá, že k dopravní nehodě došlo na přímém úseku silnice ve směru jízdy od P. na N. Šířka zpevněné části vozovky je 6,9 m. Povrch vozovky byl betonový, čistý. Úsek při jízdě od P. je značen snížením rychlosti z 80 km/h na 60 km/h dopravní značkou B 20. Úsek jízdy od R. je značen před vjezdem z této silnice na silnici ve směru na N. dopravní značkou C2 – „Stůj, dej přednost v jízdě“. Za výchozí bod měření byl vzat začátek ostrůvku, který se nachází jako druhý ve směru od P. na N. Ve vzdálenosti 15,3 m od VBM (výchozí bod měření) po pravé straně silnice ve směru jízdy na N. začíná smyková stopa, která tvoří křivku, kdy nejširší rozměr od pravého okraje silnice je ve vzdálenosti 33 m od VBM a 1,6 m od pravého okraje silnice. Tato smyková stopa končí ve vzdálenosti od VBM 50,9 m ve směru jízdy na N. Další smyková stopa je na vyvýšeném travnatém ostrůvku, který je vlevo ve směru jízdy. Tato začíná 67,8 m od VBM a je přerušena na 69,6 m od VBM a 0,5 m od pravého okraje ostrůvku. Dále tato smyková stopa pokračuje ve vzdálenosti 75,1 m od VBM, a to 0,3 m od pravého okraje ostrůvku, a končí sjetím z ostrůvku ve vzdálenosti 76,8 m od VBM. Ve vzdálenosti 106,8 m od VBM a 2,4 m od pravého okraje vozovky ve směru jízdy na N. byla v příkopu v zadní části opřeno o strom vozidlo Škoda Pick-up. Na tomto vozidle byla poškozena nástavbová část, která byla plně naložena vodoinstallačním materiálem.

Ze znaleckého posudku znalce Ing. I. P. vyplývá, že rychlost jízdy vozidla řízeného obžalovaným S. T. v době vjíždění do křižovátky a odbočování činila 21,6 – 24,2 km/h, což byla rychlost přiměřená pro odbočení vlevo za daných okolností. Dohlednost z hranice křižovátky z místa zastavení Škody 105 L směrem vpravo činila více než 500 m. Pro posouzení nehody byl sestaven diagram „dráha-čas“, z něhož plyne, že když se obžalovaný S. T. po zastavení rozjel, bylo vozidlo Škoda Pick-up řízené obžalovaným M. K. vzdáleno od místa, kde se obě vozidla míjela, 209,0 – 249,0 m a bylo již v úseku, kdy byla povolena rychlost jízdy 60 km/h. Ze stop vyplývá, že míjení proběhlo 33 m od VBM. Pokud by vozidlo Škoda Pick-up touto rychlostí jelo, pak by k místu míjení s vozidlem Škoda 105 L došlo za 12,5 – 14,9 s. Z diagramu „dráha-čas“ plyne, že vozidlo Škoda 105 L k místu míjení došlo za 11,3 –

11,6 s, tedy dříve než vozidlo Škoda Pick-up při povolené rychlosti, a mohlo se zařadit do správného pravého jízdního pruhu dříve, než by ho vozidlo Škoda Pick-up došlo. Při skutečné rychlosti vozidla Škoda Pick-up byla obě vozidla v místě míjení současně a vznikla kritická situace. Řidič vozidla Škoda 105 L mohl střetu předejít za daných okolností tím, že by s vjetím na hlavní silnici počkal, až vozidlo Škoda Pick-up projede, nebo počkal s odbočením u středu vozovky (pokud by to provoz na silnici dovolil) a po projetí Škody Pick-up odbočení dokončil. Pokud by obžalovaný S. T. projížděl křižovatkou bez zastavení, jak uvádí obžalovaný M. K., pak v okamžiku vjetí Škody 105 L na hlavní silnici byl obžalovaný M. K. s vozidlem Škoda Pick-up vzdálen od místa míjení 141,0 – 188,0 m a byl již rovněž v úseku, kde byla povolena rychlost jízdy 60 km/h. Do místa míjení by vozidlo Škoda Pick-up došlo při povolené rychlosti 60 km/h za 8,4 – 11,3 s a vozidlo Škoda 105 L za 7,6 – 8,7 s. Vozidlo Škoda Pick-up by tedy do místa míjení došlo později než vozidlo Škoda 105 L a to by již mohlo být zařazeno v některém jízdním pruhu a druhý pruh by byl volný. Při povolené rychlosti jízdy by vozidlo Škoda Pick-up bylo dobře ovladatelné a řidič by nemusel havarovat. Při skutečné rychlosti jízdy vozidla Škoda Pick-up obě vozidla došla do místa míjení současně a vznikla kritická situace. Pokud by řidič vozidla Škoda 105 L zastavil na hranici křižovatky, byla jeho technika jízdy správná; pokud by nezastavil, byla chybná, ale nebyla to příčina nehody. Příčinou nehody byla okolnost, že řidič vozidla Škoda Pick-up nedodržel povolenou rychlost. Pokud by ji dodržel, stačila by se Škoda 105 L včas zařadit do správného jízdního pruhu bez ohrožení či omezení jízdy vozidla Škoda Pick-up. Řidič vozidla Škoda 105 L mohl na hranici křižovatky počkat tak dlouho, až by mohl rychlost Škody Pick-up správně odhadnout a tomu přizpůsobit vjetí na hlavní silnici a odbočení. Obžalovaný M. K. jel rychlostí 66,5 – 77,3 km/h v úseku, kde byla povolena rychlost 60 km/h. Pokud by dodržel povolenou rychlost jízdy, dojel by do místa míjení o 1,2 s později než Škoda 105 L v případě, že by vozidlo Škoda 105 L na hranici křižovatky zastavilo, resp. o 0,8 – 2,6 s později než Škoda 105 L v případě, že by Škoda 105 L na hranici křižovatky nezastavila. V obou případech bylo možné minout Škodu 105 L bez problémů a rizika havárie. Povolená rychlost byla v daném případě i rychlostí přiměřenou. Při rychlosti, kterou skutečně jel, mohl obžalovaný M. K., aby se vyhnul střetu, přiměřeně přibrzdit natolik, aby jeho vozidlo zpomalilo a bylo stále ovladatelné. S přibrzděním mohl obžalovaný M. K. jet dále ve svém levém jízdním pruhu, do kterého vjel podle výpovědi řidiče po předjetí nákladního vozidla. Brzdná dráha činila za daných podmínek 61,3 – 67,7 m, což bylo méně, než mělo vozidlo Škoda Pick-up k dispozici k místu míjení. Nebylo však nutné zastavit, stačilo přiměřeně přibrzdit. Vyhýbat se začal ve vzdálenosti 89 – 105 m před místem míjení. Kdyby v této vzdálenosti místo vyhýbání začal nejprve přibrzďovat, mohl zpomalit natolik, že by vozidlo Škoda 105 L bezpečně minul ve volném jízdním pruhu. Ve skutečnosti řidič Škody Pick-up nebrzdil, pouze se vyhýbal, a to chybně s následkem smyku a havárie.

U hlavního líčení Ing. I. P. uvedl, že při stanovení rychlosti jízdy obžalovaného M. K. vycházel z poškození vozidla, z konečné polohy vozidla a zanechaných stop. Obžalovaný M. K. mohl zabránit střetnutí, k nehodě nemuselo dojít, pokud by přestal akcelarovat, jel bez plynu a mírně přibrzďoval zpomalením; které by bylo poloviční z předepsaného zpomalení, tzn. do 2,5 m/s. Za předpokladu, že by obžalovaný M. K. jel rychlostí dovolenou a obžalovaný S. T. vjel do křižovatky bez zastavení, by se obě vozidla minula o 0,8 s později, vozidla by byla blíže k N. Při těchto rychlostech by v době, kdy mělo dojít k míjení, bylo zřejmé, které vozidlo kam směřuje. V tomto případě, aby řidič vozidla Škoda Pick-up zabránil střetu, musel snížit rychlost jízdy nejen přerušením akcelerace, ale i přibrzdováním. Ani v jednom případě by obžalovaný M. K. nebyl donucen náhle změnit rychlost ani směr jízdy. Pokud by obžalovaný S. T. na hranici křižovatky nezastavil, by zkrátil dobu jízdy od hranice křižovatky do místa míjení, protože jeho jízda byla plynulá. Pokud by zastavil, pak by se na hlavní silnici do místa míjení pohyboval delší dobu. Pokud by obžalovaný S. T. zastavil před hlavní silnicí a pak se rozjížděl, pak v době jeho rozjezdu by byla Škoda Pick-up dál od místa míjení než při plynulé jízdě. Samotné zastavení či nezastavení nebylo příčinou nehody, obžalovaný S. T. nešel do jízdní dráhy obžalovaného M. K. náhle. Pokud svědek M. H. při předjíždění nákladního auta asi 300 m od křižovatky upozoroval vozidlo Škoda 105 L obžalovaného S. T., pak to podle znalce svědčí pro závěr, že vozidlo obžalovaného S. T. na hranici křižovatky zastavilo a nějakou dobu tam stálo.

Ze znaleckého posudku znalce MUDr. R. V. vyplývá, že F. K. utrpěl při dopravní nehodě těžké poranění. Toto zranění si vyžaduje léčení po dobu 3 – 4 měsíců. Zraněný byl omezen v běžném způsobu života tím, že pro své zranění se musel podrobit operačnímu řešení na chirurgickém pracovišti, kde byl hospitalizován od 16. 12. do 23. 12. 1996 a dále potom od 26. 2. do 7. 3. 1997. Byl omezen v pohybech pravé horní končetiny, což znamená, že nemohl pohybovat klouby loketním a ramenním.

Soud hodnotil provedené důkazy jednotlivě i ve vzájemné souvislosti a v souhrnu a přitom došel k těmto skutkovým závěrům:

Obžalovaný M. K. řídil nákladní automobil Škoda Pick-up po silnici ve směru od P. a v úseku před kritickou křižovatkou jel rychlostí 66,5 – 77,3 km/h, přičemž jel v levém jízdním pruhu. Toto zjištění soud učinil na základě znaleckého posudku znalce Ing. I. P. Znalec při stanovení rychlosti jízdy vycházel z ohledání místa dopravní nehody, zanechaných stop, poškození vozidla a postavení vozidla po dopravní nehodě. Obžalovaný S. T. podle závěru soudu před vjetím na hlavní silnici zastavil a pak se rozjel. Jedině tak lze vysvětlit situaci na vozovce tak, aby časově vyšlo míjení obou vozidel.

Z provedených důkazů dále vyplývá, že obě vozidla by se minula a nedošlo by k nehodě ani při skutečné (nedovolené) ani při dovolené rychlosti jízdy, pokud by obžalovaný M. K. potom, co obžalovaný S. T. začal vjíždět na hlavní silnici, přestal akcelarovat – jel bez plynu a mírně přibrzďoval. Obžalovaný M. K. nebyl jízdu obžalovaného S. T. donucen náhle měnit rychlost jízdy ani náhle měnit směr jízdy.

Při dopravní nehodě poškozený F. K. utrpěl závažné poranění, které si vyžádalo dlouhou dobu léčeni.

Při právním posuzování jednání obžalovaného M. K. soud došel k závěru, že obžalovaný porušil pravidla silničního provozu v ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) vyhl. č. 99/1989 Sb. ve vztahu k ustanovení článku 2 bod 11 přílohy k citované vyhlášce, v ustanoveních § 16 odst. 1, § 39 odst. 1, § 9 odst. 1 vyhlášky č. 99/1989 Sb., podle kterých účastník silničního provozu je povinen dbát dopravních značek a dopravních zařízení. Značka „Nejvyšší povolená rychlost“ zakazuje řidiči překročit rychlost v kilometrech za hodinu vyjádřenou číslem na značce. Rychlost jízdy musí řidič přizpůsobit zejména nákladu a jiným okolnostem, které je možno předvídat. Přepřavované osoby nesmějí svým chováním ohrožovat bezpečnost silničního provozu zejména tím, že by setrvaly na místech, kde by byly ohroženy. Mimo obec se na silnici o dvou nebo více jízdních pružích vyznačených na vozovce v jednom směru jízdy jezdí v pravém jízdním pruhu. Porušení uvedených pravidel silničního provozu o přiměřené a dovolené rychlosti jízdy, o směru jízdy vede zpravidla k dopravním nehodám, při kterých jsou lidé ohrožováni na životech a zdraví. Porušení těchto pravidel je proto třeba považovat za porušení důležité povinnosti uložené řidiči podle zákona. Proto porušení uvedených pravidel silničního provozu je v příčinné souvislosti s dopravní nehodou a se zraněním F. K., které je s ohledem na závažnost poranění a dlouhou dobu léčeni těžkou újmou na zdraví podle § 89 odst. 7 písm. ch) tr. zák., zakládá jednání obžalovaného skutkovou podstatu trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák. Závažnost porušení uvedených pravidel silničního provozu podstatně zvyšuje nebezpečnost trestného činu obžalovaného M. K. ve smyslu § 88 tr. zák. Obžaloba posuzovala skutek obžalovaného jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák. Soud při nařizování hlavního líčení obžalovaného upozornil na možnost posouzení jeho jednání také podle § 224 odst. 2 tr. zák. Protože jednání obžalovaného M. K. zakládá znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 224 odst. 1, 2 tr. zák., soud ho uznal vinným tímto trestným činem. Stupeň nebezpečnosti činu obžalovaného pro společnost je zvyšován tím, že došlo k nebezpečné dopravní nehodě, při níž byl poškozený ohrožen přímo na životě.

Dále okresní soud odůvodnil výrok o trestu, který obžalovanému M. K. uložil.

K právnímu posuzování jednání obžalovaného S. T., který vjížděl na hlavní silnici z vedlejší silnice a byl podle § 20 odst. 1 vyhl. č. 99/1989 Sb. povinen dát přednost v jízdě vozidlům příjezdějícím po hlavní silnici, okresní soud uvedl:

Podle zjištění soudu S. T. před vjetím na hlavní silnici zastavil a pak se rozjel. V tomto okamžiku rozjetí na hlavní silnici obžalovaný M. K. byl vzdálen od místa pozdějšího míjení se s tímto vozidlem 209 – 249 m. Podle názoru soudu vycházejícího ze závěrů znaleckého posudku znalce Ing. I. P. by ke střetnutí a k nehodě nedošlo, pokud by obžalovaný M. K. přestal akcelarovat, jel bez plynu a mírně přibrzdžoval. Obžalovaný S. T. v žádném případě nedonutil obžalovaného M. K. náhle měnit směr nebo rychlost jízdy. Při těchto nepochybných zjištěních

soud zkoumal, zda obžalovaný porušil ustanovení pravidel silničního provozu o přednosti v jízdě na křižovatce. Přitom vzal v úvahu ustanovení § 2 bod 2 vyhlášky č. 99/1989 Sb., podle kterého „dát přednost v jízdě“ znamená povinnost řidiče počínat si tak, aby řidič, který má přednost v jízdě, nemusel náhle změnit směr nebo rychlost jízdy. Náhlou změnou směru jízdy je takové vybočení, které může ohrozit jak řidiče s předností v jízdě (zejména smykem), tak i jiné účastníky silničního provozu, zejména i další řidiče, kteří by tím byli donuceni například k prudkému brzdění. Náhlé snížení rychlosti jízdy je intenzivní brzdění – nikoliv jen sejmutí nohy z plynového pedálu nebo plynulé přibrzdění. Z výše uvedeného současně vyplývá, že obžalovaný S. T. tím, že vjel z vedlejší na hlavní silnici tak, že donutil obžalovaného M. K. postupně a nenáhle snížit rychlost jízdy, nejednal v rozporu s ustanovením § 20 odst. 1 a § 2 bod 2 vyhlášky č. 99/1989 Sb. a neporušil žádné ustanovení pravidel silničního provozu o přednosti v jízdě na křižovatce. Obžalovaný S. T. se nedopustil protiprávního jednání a nenaplnil tak obligatorní znak objektivní stránky trestného činu. Proto jednání obžalovaného není trestným činem a soud ho obžaloby zprostil podle § 226 písm. b) tr. ř.

Znalecký posudek nelze pokládat za veřejnou listinu ve smyslu § 176 odst. 1 tr. zák. a proto v jeho padělání nebo pozměnění nelze spatřovat trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 12. 1998
sp. zn. 6 Tz 142/98)

Nejvyšší soud České republiky zrušil ke stížnosti pro porušení zákona usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství ve Znojmě ze dne 10. 4. 1998 sp. zn. Zt 218/98. Okresnímu státnímu zástupci ve Znojmě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením ze dne 10. 4. 1998 sp. zn. Zt 218/98 rozhodl státní zástupce Okresního státního zastupitelství ve Znojmě o zastavení trestního stíhání obviněného J. I. podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. pro trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. a pokus trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Těchto se měl dopustit tím, že v přesně nezjištěné době v roce 1997 ve V. pozměnil znalecký posudek vypracovaný Ing. J. P., soudním znalcem v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady nemovitostí, ze dne 9. 9. 1995, kdy na tomto posudku změnil výměru hodnoceného pozemku, celkovou cenu pozemku, jméno vlastníka pozemku, rok vypracování a jméno objednatele posudku a upravený posudek zaslal jako pravý H. J., od které chtěl její pozemek odkoupit za cenu uvedenou v pozměněném posudku a poškodit ji tak o částku 23 540 Kč. Uvedené usnesení o zastavení trestního stíhání nabylo právní moci dne 21. 4. 1998.

V odůvodnění svého rozhodnutí státní zástupce uvedl, že obviněný se nemohl dopustit trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák., neboť znalecký posudek není veřejnou listinou ve smyslu citovaného ustanovení. Obviněný se taktéž nedopustil pokusu trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák., neboť jeho jednání z hlediska subjektivní stránky trestného činu nelze kvalifikovat jako úmyslné a případná nedbalostní forma zavinění nenaplnňuje skutkovou podstatu uvedeného trestného činu. Podle státního zástupce nebyla naplněna ani materiální stránka tohoto trestného činu, a to vzhledem ke způsobu změny znaleckého posudku, který byl natolik neodborný, že muselo být zřejmé, že se jedná pouze o protinávrh na nabídku k uzavření kupní smlouvy. Okolnost, že poškozená H. J. měla k dispozici jiný originál znaleckého posudku, problematizuje možnost, že by ji obviněný uvedl svým jednáním v omyl. Společenská nebezpečnost jednání obviněného tak nedosáhla stupně, který vyžaduje

trestní zákon, neboť nebyla vyšší než nepatrná. V další části odůvodnění svého usnesení státní zástupce vyslovuje názor, že vztah mezi H. J. a obviněným je občanskoprávní a použití norem trestního práva zde proto nepřichází v úvahu. Obviněný svým jednáním nenaplnil ani žádnou ze skutkových podstat přestupků uvedených v zák. č. 200/1990 Sb., a nebyl tudíž ani důvod k postoupení věci.

Dne 5. 10. 1998, tj. ve lhůtě uvedené v ustanovení § 272 tr. ř., podal ministr spravedlnosti proti citovanému usnesení stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného. V jejím písemném odůvodnění nejprve poukazuje na z důkazů vyplývající jednání obviněného J. I. a souhlasí se závěrem státního zástupce, pokud dospěl ke konstatování, že v daném případě znalecký posudek nelze považovat za veřejnou listinu, neboť nebyl vydán státním orgánem ani nebyl vypracován osobou, která by měla charakter veřejného činitele. Správný je proto i závěr, že se obviněný nedopustil trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák.

Ve vztahu k právní kvalifikaci skutku jako pokusu trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ale stěžovatel s právními závěry státního zástupce, že nejde o trestný čin, nesouhlasí, neboť se mu zdají pochybné. Ze zjištěných skutečností totiž lze dovodit, že jednání obviněného bylo vedeno úmyslem ve smyslu ustanovení § 250 tr. zák. uvést H. J. v omyl a současně se na její úkor obohatit. K dokonání trestného činu podvodu však nedošlo v důsledku jejího aktivního jednání, kdy dotazem na znalce Ing. J. P. zjistila, že znalecký posudek, který jí obviněný zaslal, je zfalšovaný.

Na základě provedeného dokazování a skutkových zjištění měl být proto předmětný skutek právně kvalifikován jako pokus trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a právní kvalifikace podle § 176 odst. 1 tr. zák. měla být vypuštěna. Postup státního zástupce podle ustanovení § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. se proto jeví jako nezákonný.

Z těchto důvodů ministr spravedlnosti v závěru podané stížnosti pro porušení zákona navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným usnesením byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 6 a § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. ve vztahu k ustanovením § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 a § 176 odst. 1 tr. zák. ve prospěch obviněného, dále aby toto usnesení zrušil včetně dalších obsahově navazujících rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a poté postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a zjistil, že zákon porušen byl.

Podle § 2 odst. 5, 6 tr. ř. orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Bez návrhu stran objasňují stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného. Doznání obviněného nezabývá orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okolnosti

Č. 45 případu. Důkazy hodnotí podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. vyšetřovatel zastaví trestní stíhání, není-li skutek, pro který se trestní stíhání vede, trestným činem a není důvod k postoupení věci. Citovaná zákonná podmínka se přitom plně vztahuje i na zastavení trestního stíhání státním zástupcem.

Pokusu trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák. (ve znění platném do 31. 12. 1997) se dopustí ten, jehož jednání pro společnost nebezpečně bezprostředně směřuje k tomu, aby ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatil tím, že uvede někoho v omyl nebo využije něčího omylu, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli malou, přičemž jedná v úmyslu trestný čin spáchat, ale k jeho dokonání nedojde.

Trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. se dopustí ten, kdo padělá veřejnou listinu nebo podstatně změní její obsah v úmyslu, aby jí bylo užito jako pravé, nebo kdo užije takové listiny jako pravé.

Nejvyšší soud v rámci své přezkumné povinnosti nejprve zjistil, že skutkový stav, jak je popisován v napadeném usnesení státního zástupce, není úplně prokazován důkazy opatřenými v průběhu dosavadního vyšetřování. Jde zejména o tvrzení, že obviněný chtěl odkoupením pozemku za cenu uvedenou v pozměněném posudku poškodit H. J. o částku 23 540 Kč. Na rozdíl od ostatních skutečností, tj. provedení úpravy znaleckého posudku, původně vypracovaného znalcem Ing. J. P., ze strany obviněného a jeho zaslání jako pravého H. J. s nabídkou na odkoupení předmětného pozemku za v něm stanovenou odhadní cenu, není z důkazů založených ve vyšetřovacím spise vůbec zřejmé, jak se dospělo k částce 26 380 Kč jako k ceně pozemků nabízených k odkoupení obviněnému. Sám obviněný J. I. se ve své výpovědi zmiňuje o částce 15 497,50 Kč, kterou H. J. za pozemky požadovala, přičemž do této částky měla být nesprávně započítána i hodnota oplocení ve výši 5560 Kč, neboť toto oplocení on sám zhotovil. Způsob a výše ohodnocení předmětného pozemku pak jednoznačně nevyplývá ani ze svědecké výpovědi H. J. Ta k této otázce pouze uvádí, že si nechali vypracovat posudek od znalce F. P. a že se v ceně za zahrady od posudku zaslání obviněným lišil asi o 23 500 Kč. Jiný důkaz, např. v podobě znaleckého posudku zpracovaného již zmíněným znalcem F. P., ve spise založen není a samotné trestní oznámení, které se nachází ve spise a v němž se cena pozemku ve výši 26 380 Kč objevuje, nelze pokládat za důkaz, z něhož by bylo možné vycházet.

Absence zmíněného znaleckého posudku jako důkazu ve vyšetřovacím spise pak způsobuje i další důvodné pochybnosti, a to pokud jde o počet a celkovou výměru takto oceněných pozemků. Svědkyně H. J. se ve své výpovědi zmiňuje, že je vlastníkem pozemků v obci V. Z dalšího pak vyplývá, že obviněný projevil zájem o odkoupení pozemků. To ale plně nesouhlasí s údajem obsaženým v posudku zfalšovaném obviněným, kde je mj. konstatováno, že jde o pozemek parc. čís. X,

Č. 45

vedený i jako parc. čís. Y v kat. území V. o výměře 568 m². Tyto rozdílnosti a nejasnosti pak ve svém výsledku neposkytují natolik spolehlivé podklady, aby na jejich základě mohlo být konstatováno, jak vysoká škoda jednáním obviněného hrozila H. J. V této souvislosti je třeba rovněž dodat, že ani otázka, kdo je majitelem předmětných pozemků a tím i poškozeným ve smyslu § 43 a násl. tr. ř., není dosud provedenými důkazy zcela vyjasněna. H. J. ve své výpovědi některými formulacemi označuje jako vlastníka zmíněných pozemků pouze svoji osobu, na jiných místech používá množného čísla ve spojitosti se svým manželem. Taktéž obviněný poukazuje na nikoliv zanedbatelnou angažovanost muže, kterého označuje jako J., v celé této záležitosti.

Nelze proto bez výhrad souhlasit s veškerými závěry konstatovanými v podané stížnosti pro porušení zákona ohledně spáchání pokusu trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ze strany obviněného, neboť není zcela spolehlivě objasněna cenová hodnota pozemku či pozemků, které měly být předmětem kupní smlouvy mezi obviněným a jejich majitelem či majiteli, a v důsledku toho není ani zřejmé, jaká výše škody hrozila na majetku poškozeného nebo poškozených z jednání obviněného. Jsou proto i předběžné závěry týkající se právního posouzení jednání obviněného, zejména pokud jde o kvalifikační moment ve vztahu k § 250 odst. 2 tr. zák. Nejvyšší soud se naproti tomu ztotožňuje s argumentací stížnosti pro porušení zákona v té její části, kdy jednání obviněného spočívající ve zfalšování řady údajů v původním znaleckém posudku Ing. J. P. a jeho zasláním jako pravého H. J. spolu s nabídkou na odkoupení předmětného pozemku za cenu stanovenou v jím takto upraveném posudku lze bez pochyb označit za jednání podvodné ve smyslu § 250 tr. zák. V tomto ohledu proto nelze přijmout závěry obsažené v odůvodnění napadeného usnesení, že si obviněný obstaral posudek na pozemek druhově velmi podobný tomu, který chtěl odkoupit, a že při pozměňování posudku respektoval cenu uvedenou v originále, z čehož státní zástupce dovodil, že jednání obviněného z hlediska subjektivní stránky trestného činu nelze kvalifikovat jako úmyslné. V první řadě není vůbec jasné, z čeho státní zástupce čerpal podklad pro svůj závěr, že posuzovaný pozemek a pozemek M. M., na něž byl původní znalecký posudek Ing. J. P. zpracován, jsou druhově velmi podobné a že tudíž i cena za 1 m² je stejná. Žádný takový důkaz není ve spise obsažen. Obviněný si navíc musel být vědom, že ve znaleckém posudku, jenž byl původně vypracován k ocenění jiného pozemku pro úplně jinou osobu, mění podstatné údaje takovým způsobem, že tyto ve výsledné podobě prokazují skutečnosti, jež ale neodpovídají realitě. O takto pozměněný posudek pak opíral svoji nabídku kupní ceny, za niž chtěl pozemky odkoupit, v dopise, jenž je založen ve spise. Není tedy pochyb o tom, že obviněný chtěl, aby H. J., již dopis adresoval, uvěřila údajům obsaženým ve falešném znaleckém posudku a změnila svůj postoj k ceně, za niž hodlala obviněnému pozemky prodat. Jeho jednání tudíž bylo úmyslné, a to dokonce ve formě úmyslu přímého ve smyslu § 4 písm. a) tr. zák. Ostatní argumenty použité státním zástupcem při hodnocení materiální

stránky trestného činu, kde v závěru konstatuje, že společenská nebezpečnost jednání obviněného nedosáhla stupně vyššího než nepatrného, je ve fázi, v níž bylo vyšetřování tohoto případu ukončeno, rovněž nutné odmítnout, jelikož takové hodnocení předchází řádnému objasnění skutkového stavu věci, jakož i prokázání veškerých formálních znaků trestného činu podvodu, v tomto případě jeho pokusu, zejména pak, pokud jde o výši hrozící škody na cizím majetku, jak bylo již dříve zdůrazněno v odůvodnění tohoto rozhodnutí.

Na straně druhé se Nejvyšší soud ztotožnil s názorem vyjádřeným v napadeném usnesení, jakož i v podané stížnosti pro porušení zákona, pokud jde o obviněným údajné spáchání trestného činu padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. Proti užitému postupu, kdy při posuzování, zda znalecký posudek, jenž byl obviněným posléze pozměněn, je veřejnou listinou podle ustanovení § 176 tr. zák., se podpůrně vycházelo z definice veřejné listiny uvedené v ustanovení § 134 o. s. ř., vzhledem k tomu, že pojem veřejné listiny není v trestním zákoně definován, nelze vznést žádné výhrady. Podle posledně uvedeného ustanovení občanského soudního řádu jsou za veřejné listiny považovány pouze dokumenty vydané soudem České republiky nebo jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci a dále listiny, které jsou zvláštními předpisy prohlášeny za veřejné, přičemž se jimi zakládá právo nebo povinnost nebo se jimi zjišťuje určitý stav. Zmíněný znalecký posudek není možné pokládat za veřejnou listinu a státní zástupce učinil správný závěr, že v jednání obviněného nelze spatřovat trestný čin padělání a pozměňování veřejné listiny podle § 176 odst. 1 tr. zák. Zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. ohledně tohoto trestného činu ale v této fázi přípravného řízení nepřipadalo v úvahu, neboť obviněný byl nadto stíhán pro již dříve zmiňovaný pokus trestného činu podvodu podle § 8 odst. 1, § 250 odst. 1, 2 tr. zák. spáchaný v jednočinném souběhu. Tímto zvoleným postupem pak došlo k zastavení trestního stíhání pro celý skutek, ačkoliv, jak bylo již zdůrazněno, dokazování ve vztahu k citovanému pokusu majetkového trestného činu nebylo úplné a učiněné rozhodnutí tak bylo celkově předčasné a tudíž i v rozporu se zákonem.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením státního zástupce, jímž zastavil trestní stíhání obviněného, byl v jeho prospěch porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. Protože ministr spravedlnosti navrhl postup podle § 269 odst. 2 tr. ř. ve stížnosti pro porušení zákona podané do šesti měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí a Nejvyšší soud o této stížnosti rozhodl do tří měsíců od jejího podání, bylo napadené usnesení zrušeno podle § 269 odst. 2 tr. ř. Výrok o zrušení obsahově navazujících rozhodnutí užít nebyl, jelikož ze spisu vyplývá, že žádná taková rozhodnutí vydána nebyla. Poté Nejvyšší soud podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal věc okresnímu státnímu zástupci ve Znojmě, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Jako stěžejní důkazy bude třeba opatřit znalecký posudek vypracovaný znalcem F. P., jakož i příslušný výpis z katastru nemovitostí, a to za účelem zjištění, jakým způsobem

a v jaké výši byla stanovena cena pozemků, které měly být předmětem kupní smlouvy mezi obviněným a jejich majitelem, jehož je rovněž třeba jednoznačně označit. V úvahu pak připadají i nové výsledky obviněného a H. J., ale nejsou vyloučeny ani výsledky dalších osob (manžela H. J., znalce F. P.), pokud se ukáže, že je jejich provedení nezbytné. V případě závažných pochybností o správnosti znaleckého posudku znalce F. P. bude třeba opatřit postupem podle § 105 a násl. tr. ř. posudek nový. Teprve po takto doplněném dokazování a zjištění skutkového stavu věci, o němž nebudou důvodné pochybnosti, bude možné učinit i konečné závěry o právní kvalifikaci jednání obviněného, včetně toho, zda v uvedeném případě je kromě všech formálních znaků splněna též materiální podmínka trestného činu. Zároveň je třeba vést v patrnosti, že pokud bude důkazy prokázáno, že jednáním obviněného hrozilo způsobení škody na cizím majetku dosahující úrovně škody nikoli nepatrné, bude přicházet v úvahu aplikace aboličního ustanovení čl. I písm. a) rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998.

Za množství větší než malé ve smyslu § 187a odst. 1 tr. zák. je třeba považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta (v případě metamfetaminu-base /pervitinu/ desetinásobně). Při posuzování otázky, zda je naplněn tento zákonný znak, nelze činit rozdíl mezi prvokonzumentem a uživatelem těchto látek v pokročilém stadiu závislosti.

Pro naplnění znaku přechovávání ve smyslu § 187a odst. 1 tr. zák. postačí po formální stránce jakýkoliv způsob držení omamné nebo psychotropní látky či jedu bez povolení pro sebe. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou, byť by šlo o množství jinak splňující znak množství větší než malé.

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 8. 2. 2000
sp. zn. 4 To 23/2000)

Krajský soud v Českých Budějovicích podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání okresního státního zástupce a obžalovaného M. V. proti rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 12. 1999 sp. zn. 5 T 112/99.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 6. 12. 1999 sp. zn. 5 T 112/99 byl obžalovaný M. V. uznán vinným trestnými činy nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. a nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a odst. 1 tr. zák. a odsouzen za to k úhrnnému trestu odnětí svobody na dvacet dva měsíce nepodmíněně se zařazením do věznice s dozorem. Byl mu dále uložen trest propadnutí věci.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaný těchto trestných činů dopustil tím, že:

1)

- v období měsíců dubna až května 1998 v Č. ve svém bytě předal R. K. nejméně ve třech případech vždy jedno psaníčko s obsahem drogové látky Pervitin (metamfetamin) a za to od ní obdržel částku 1000 ATS,

- rovněž v období měsíců dubna až května roku 1998 v Č. ve svém bytě v ulici L. nejméně v jednom případě předal D. M. zdarma blíže neurčené množství drogové látky Pervitin (metamfetamin),

- v blíže neurčených dnech od jara roku 1998 do března roku 1999 v Č. na různých místech předal osobě uvedené ve vyšetřovacím spise pod smyšleným jménem J. P. nejméně ve dvanácti případech psaníčko s obsahem drogové látky Pervitin (metamfetamin),

2) dne 17. 2. 1999 v době kolem 15.00 hod. v Č. při jízdě osobním motorovým vozidlem Š 105 L, po ulici R., měl u sebe, jak bylo zjištěno kontrolou policejní hlídky a potom expertizou, 3 sáčky s obsahem 1,59 g krystalické látky, která představovala 1,073 g drogové látky hydrochloridu metamfetaminu.

Naproti tomu byl podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby, která mu kladla za vinu spáchání trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit tím, že nejprve v blíže neurčený den měsíce června 1998 v Č. v prodejně R. požadoval od své známé R. K. zapůjčení částky 15 000 Kč, a když to odmítla, v blíže neurčený den měsíce července 1998 v Č. v prodejně R. ji nadávkami a výhrůžkami, že zlikviduje její rodinu, přinutil podepsat dlužní úpis na částku 10 000 Kč; následujícího dne po skončení zaměstnání poblíže prodejny ji pak uchopil za krk, snažil se ji odvést ke svému osobnímu vozidlu, vzal ji kabelku, klíče od bytu a mobilní telefon, které jí posléze vrátil, a opět výhrůžkami usmrcením ji nutil k zaplacení částky uvedené na dlužním úpise, takže později mu z obavy, že výhrůžky uskuteční, předala prostřednictvím svého známého M. B. částku 5000 Kč, a potom v blíže neurčený den měsíce ledna 1999 ji telefonicky výhrůžkami, že jí nechá odříznout ucho a zmlátit blíže neurčenými osobami z T., nutil k zaplacení další částky 5000 Kč, stejně v této době vyhrožoval telefonicky i jejímu otci J. K. s tím, aby přiměl svou dceru k zaplacení této částky.

Proti tomuto rozsudku podali včas odvolání státní zástupce i obžalovaný.

Okresní státní zástupce podal odvolání jen do zprošťujícího výroku a do výroku o uložení úhrnného trestu. Podle jeho přesvědčení okresní soud pochybil, pokud obžalovaného neuznal vinným trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. I když okresní soud poukázal především na výpovědi svědků R. P., M. B., případně i dalších svědků, je třeba vycházet především z výpovědi poškozené R. K., která je do značné míry podporována výpovědí jejího otce J. K. a částečně i výpovědí svědkyně A. V. Celé popsání jednání tvoří podle názoru státního zástupce jeden skutek, ve kterém jednotlivé útoky obžalovaného vůči poškozené K. tvoří logické související jednání, při kterém ji skutečně pod pohrůžkou násilí nutil, aby mu vyplatila peněžní částku nejméně 10 000 Kč.

Poškozená totiž zcela věrohodně a jednoznačně popsala, jak ji obžalovaný nutil jednak výhrůžkami, které telefonicky směřoval vůči ní i vůči jejímu otci, aby vyplatila předmětnou částku, ale částečně ji fyzicky atakoval před prodejnou R., kde jí mimo nadávek vyhrožoval i likvidací rodiny. Poškozená přesvědčivě popsala, jak ji nutil k tomu, aby mu podepsala dlužní úpis. Navíc otec poškozené, svědek K., byl přítomen telefonátu, kdy volající konstatoval, že když dokázali uříznout ucho E., že dokážou podříznout i nějakou kurvu. Stejně tak svědek B., byť nebyl přítomen konkrétním hrozbám, vypověděl, že poškozená se obžalovaného bála s tím, že by mohl být

ohrožen i její život, pokud by mu požadované peníze nedala. Svědkyně V. popsala, že obžalovaný v prodejně na poškozenou křičel, aby mu podepsala dlužní úpis, tahal ji za ruku a strkal jí do ruky tužku. Při tomto jednání šel z obžalovaného strach. Z výpovědí všech těchto svědků, i když ne všechny zcela detailně korespondují s výpovědí poškozené, je zřejmé, že obžalovaný v kritické době popsaným jednáním pohrůzkami násilí nutil poškozenou k vydání částky nejméně 10 000 Kč a takto naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Státní zástupce navrhl napadený rozsudek zrušit, neboť se soud nevypořádal s provedenými důkazy, a věc vrátit okresnímu soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obžalovaný prostřednictvím svého obhájce poukázal na to, že svědecká výpověď R. K. je účelová, vedená snahou svědkyně obžalovanému přitížit a je nevěrohodná. Je sice pravda, že svědkyně R. K. předala obžalovanému částku 1000 ATS, nebylo to však na úhradu drog, ale na krytí nákladů spojených s odvozem svědkyně z Rakouska do Č., a to nákup benzínu a dálniční nálepky. Obžalovaný si tuto částku vypůjčil od svého známého R. Č. z V., a potom, kdy svědkyně R. K. cestou z Rakouska do ČR mu tuto částku vrátila, předal ji R. Č. ve V. Tuto skutečnost může R. Č. potvrdit. Zmínil se dále o rozporu v čase, kdy měla být R. K. obžalovaným předána drogová látka, neboť v období měsíců dubna až května 1998, jak je zřejmé nejen z výpovědí obžalovaného i svědků, u něho v bytě již nebydlela, a tudíž v tomto bytě drogu převzít nemohla. Také výpověď svědkyně M. je účelová, vedená snahou svědkyně přitížit obžalovanému, a to s přihlédnutím k jejímu příbuzenskému poměru ke svědkyni R. K. I v tomto případě poukázal na časový rozpor, neboť sama svědkyně se zmínila, že v létě 1997 se z bytu obžalovaného odstěhovala, takže v době zjištěné okresním soudem se v bytě již nezdržovala. Svědkyně sama uvedla, že drogu od obžalovaného v jeho bytě obdržela v době, kdy u něho bydlela. Stejně tak jsou časové rozpory ve výpovědi svědka vedeného pod smyšleným jménem J. P. Rozpory jsou i v množství poskytované drogy i v tom, zda mu obžalovaný drogu předal úplatně či bezúplatně. Protože nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro který je obžalovaný stíhán, navrhl, aby v této části byl obžaloby zproštěn. Pokud by však soud dospěl k závěru, že jeho jednání naplňuje skutkovou podstatu trestného činu uvedeného v napadeném rozsudku, pak požádal, aby byl zrušen výrok o trestu a obžalovanému uložen mírnější trest při spodní hranici zákonné sazby. Pokud jde o úrok popsaný v bodě 2) napadeného rozsudku, zdůraznil, že byt obžalovaný doznal, že množství uvedené drogy měl u sebe, takové množství lze pokládat za jeho osobní spotřebu, neboť výše zmíněné množství drogy podle jeho osobní zkušenosti lze požit jednorázově nebo v průběhu jednoho dne ve dvou až třech dávkách. Protože ustanovení § 187a tr. zák. nestanoví přesné množství drogy, které se dá pokládat za osobní spotřebu, jednáním obžalovaného nebyla naplněna skutková podstata trestného činu podle § 187a odst. 1 tr. zák., a proto by měl být obžalovaný podle § 226 písm. b) tr. ř. obžaloby zproštěn, neboť skutek není trestným činem.

Krajský soud v Českých Budějovicích podle ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal napadený rozsudek ve všech jeho výrocích, přezkoumal i řízení, jež tomuto

rozsudku předcházelo, přihlížel přitom i k tomu, zda nedošlo k vadám, které odvoláními výslovně vytýkány nebyly, nedospěl však k závěru, že by odvolání byla důvodná.

V řízení před okresním soudem nedošlo k žádným podstatným vadám. V tomto řízení byla opatřena a soudem provedena řada důkazů ke všem útokům zmíněným ve výroku napadeného rozsudku. Soud prvního stupně při hlavním líčení vyslechl podrobně obžalovaného M. V., vyslechl svědky a jednoho utajeného svědka, za podmínek ustanovení § 211 odst. 1 tr. ř. přečetl ostatní svědecké výpovědi, konstatoval všechny listinné důkazy opatřené v přípravném řízení, opatřil vyjádření ošetřující lékařky svědka vystupujícího pod jménem J. P., opatřil fotokopii uznání dluhu poškozené R. K. a prohlášení této poškozené týkající se odcizení peněžní částky v prodejně R. Vytvořil si tak základní předpoklady pro hodnocení důkazů podle ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Takový rozsah provedených a opatřených důkazů mu umožňoval spolehlivě zjistit skutkový stav věci bez důvodných pochybností, tak jak má na mysli ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.

V napadeném rozsudku výrok o vině podrobně a přesvědčivě zdůvodnil, stejně tak jako velice podrobně odůvodnil i výrok zprošťující. Odvolatelé v podaných odvoláních požadují jiné hodnocení důkazů, než k jakému došel soud prvního stupně. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že okresní soud je soudem nalézacím, který provádí důkazy a provedené důkazy pak hodnotí. Odvolací soud nemůže dávat pokyny k jinému hodnocení důkazů, jestliže soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř., důkazy hodnotil podle vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu a učinil logicky odůvodněná skutková zjištění. Odvolací soud proto nemůže podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek zrušit jen proto, že bylo možné hodnotit tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem. Napadenému rozsudku nelze vytknout žádnou vadu ve smyslu tohoto ustanovení. Pokud okresní soud v daném případě přihlížel ke všem okolnostem, které zhodnotil a důsledně se s nimi vypořádal, nemůže mu odvolací soud vytýkat, že obžalovaného uznává vinným útoky uvedenými pod body 1), 2) napadeného rozsudku a naproti tomu jej zprošťuje viny útokem, který byl v podané obžalobě kvalifikován jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák.

Není pochyb o tom, že obžalovaný M. V. se dopustil jednání uvedeného v rozsudku soudu prvního stupně pod bodem 1). Obžalovaný se tohoto trestného činu měl dopustit v období dubna až května 1998 jednak tím, že na různých místech v Č. předal R. K. nejméně ve třech případech drogovou látku Pervitin (metamfetamin), za což od ní obdržel částku 1000 ATS, dále ve stejném období ve svém bytě v Č. nejméně v jednom případě předal D. M. blíže neurčené množství stejné drogové látky zdarma a konečně v blíže neurčených dnech od jara 1998 do března 1999 v Č. na různých místech předal osobě uvedené ve vyšetřovacím spise pod smyšleným jménem J. P. nejméně ve dvanácti případech drogovou látku. Výpovědi všech shora zmíněných svědků okresní soud v odůvodnění napadeného

rozsudku podrobně rozvedl, a to jak výpovědi z přípravného řízení, tak i výpovědi, které tito svědci učinili při hlavním líčení. Pokud se objevily některé rozpory v těchto výpovědích oproti přípravnému řízení, jde o rozpory nepodstatné.

K námitkám obžalovaného blíže rozvedeným v odůvodnění odvolání, případně zmíněným při veřejném zasedání konaném k podaným odvoláním, je třeba zdůraznit tu skutečnost, že obžalovaný sice namítá, že k předání drog svědkyním K. a M. nemohlo dojít v jeho bytě, když v době zjištěné ve výroku napadeného rozsudku již svědkyně K. u něho nebydlela, přesto však z jeho jiné výpovědi vyplývá, že svědkyně i po skončení družského poměru jej navštěvovala, dokonce mezi nimi údajně mělo docházet i k intimním stykům. Z obsahu trestního spisu je navíc zřejmé, že sama svědkyně R. K., která dne 26. 3. 1998 podala trestní oznámení na svého druha M. V. a dala souhlas k jeho trestnímu stíhání pro jinou trestnou činnost vedenou Okresním úřadem vyšetřování PČR Jihočeského kraje České Budějovice pod ČVS OVV-561/98 dne 26. 5. 1998 při podání svědecké výpovědi vzala podle § 163a tr. ř. svůj souhlas s trestním stíháním M. V. zpět právě proto, že je družkou M. V. Tyto skutečnosti jsou zřejmé ze stejnopisu usnesení vyšetřovatelky Okresního úřadu vyšetřování České Budějovice založeného v trestním spise, když podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. bylo trestní stíhání obviněného M. V. zastaveno.

Zejména z výpovědi svědkyně R. K. lze poměrně přesně zjistit i období, ve kterém k předání drog obžalovaným jednak jí, jednak svědkyni M. mělo dojít. Tato svědkyně také zcela jednoznačně uvedla, že za drogu obžalovanému zaplatila částku 1000 ATS. K dalšímu návrhu obžalovaného ohledně té skutečnosti, že tuto zmíněnou částku mu svědkyně měla předat jako úhradu jízdného do Rakouska a zpět do Č., k čemuž by mohl vypovědět i svědek R. Č. z V.; je třeba uvést, že výpověď tohoto svědka by nepřinesla nic podstatného. Lze připustit, že svědek by potvrdil obhajobu obžalovaného v tom směru, že mu zapůjčil částku 1000 ATS a obžalovaný mu tuto částku pak vrátil, ovšem svědek by se nemohl vyjádřit k tomu, zda R. K. obžalovanému platila či neplatila za opatřené drogy. Svědkyně D. M. již v přípravném řízení uvedla, že v době, kdy společně s R. K. bydlely v bytě obžalovaného, obžalovaný opakovaně nabízel oběma drogu, ona sama si ji však aplikovala pouze v jednom případě. Pokud od obžalovaného znovu další dávku převzala, tuto nepoužila, ale předala ji R. K. Svědek, který ve spise vystupoval pod smyšleným jménem J. P., v přípravném řízení popsal, jakým způsobem se seznámil s obžalovaným, o němž věděl, že má svůj zdroj, kde Pervitin nakupuje, a že tento dále prodával nebo daroval kamarádům. Popsal, že v období od jara 1998 do konce roku 1998 od obžalovaného zdarma obdržel v deseti případech vždy po jednom psaníčku Pervitinu a stejné množství od něho obdržel ve dvou případech poté, kdy se obžalovaný vrátil z vězení. V podstatě shodně svědek vypověděl i při hlavním líčení, kdy však na rozdíl od přípravného řízení uvedl, že za drogu obžalovanému vždy platil, a to za každou dávku částku 500 Kč.

Pokud okresní soud po zhodnocení důkazů dospěl k závěru, že obžalovaný třem osobám předal množství drogy uvedené ve výroku napadeného rozsudku, lze jeho skutkovým závěrům přisvědčit s výjimkou toho, že obžalovaný měl v blíže neurčených dnech od jara 1998 do března 1999 na různých místech předat osobě uvedené ve vyšetřovacím spise pod smyšleným jménem J. P. nejméně ve dvanácti případech psaníčko s obsahem Pervitinu. V této souvislosti je třeba totiž zdůraznit, že z obsahu trestního spisu je zřejmé, že obžalovaný byl v jiné jeho trestní věci vedené před Okresním soudem v Českých Budějovicích pod sp. zn. 4 T 8/99 v době od 13. 9. 1998 do 13. 1. 1999 ve vazbě, takže správnější by byl údaj s výjimkou období od 13. 9. 1998 do 13. 1. 1999. Toto pochybení okresního soudu však není tak podstatné, aby jen z tohoto důvodu musel být v této části napadený rozsudek zrušen a muselo být případně znovu a přesněji rozhodnuto.

Skutečnost, že obžalovaný disponoval drogami, je zřejmá nejen z jeho výpovědi jak v přípravném řízení, tak při hlavním líčení, ale zejména ze zjištění, že u obžalovaného byly v další době (17. 2. 1999) drogy nalezeny. Okresní soud proto nepochybil ani ve výroku, pokud obžalovaného uznal vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák.

Stejně tak není pochyb o tom, že obžalovaný M. V. se dopustil útoku uvedeného ve výroku napadeného rozsudku pod bodem 2).

Obžalovaný nepopřel, že dne 17. 2. 1999 měl u sebe, jak bylo zjištěno kontrolou policejní hlídky a následnou expertizou, tři sáčky s obsahem 1,59 g krystalické látky, která představovala 1,073 g drogové látky hydrochloridu metamfetaminu. Tvrdil však, že takové množství sloužilo pro jeho osobní spotřebu, přičemž již v přípravném řízení zdůraznil, že šlo o povolené množství, když za povolené množství považoval 0,9 g Pervitinu. Drogu dostal od neznámého člověka v Č. zdarma. Podle jeho tvrzení šlo o množství, které odpovídá i normální denní dávce. Již v přípravném řízení se zmínil, že občas užívá drogy, a to Pervitin, na droze se necítí závislý. Jedna dávka obsahuje 0,2 g Pervitinu. Oproti tomu v podaném odvolání tvrdil, že podle jeho osobní zkušenosti množství drogové látky, které bylo u něho nalezeno, lze požit jednorázově nebo v průběhu jednoho dne ve dvou až třech dávkách. Zdůraznil, že již s ohledem na to, že v ustanovení § 187a tr. zák. zákonodárce nestanovil přesné množství drogy, které se dá pokládat za osobní spotřebu, měl zato, že jeho jednáním nebyla naplněna skutková podstata trestného činu podle § 187a odst. 1 tr. zák.

Okresní soud v odůvodnění napadeného rozsudku uvedl, že pokud obžalovaný v kritické době měl k dispozici nejméně pět dávek zjištěné látky, představuje držení takové látky, resp. její přechovávání, a to v porovnání s množstvím účinným právě v situaci, kterou zákon hodnotí, množství větší než malé.

Tyto závěry okresního soudu je třeba poněkud rozvést.

Ustanovení § 187a tr. zák. stanoví trestnost osoby, která bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větší než malém. Do

trestního zákona bylo zařazeno novelou č. 112/1998 Sb., s účinností do 1. 1. 1999 na základě mezinárodních závazků plynoucích zejména z Jednotné úmluvy o omamných látkách č. 47/1965 Sb., ve znění sdělení č. 458/1991 Sb., Úmluvy o psychotropních látkách č. 62/1989 Sb. a Úmluvy proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami č. 462/1991 Sb. Má jít o trestní postih držení těchto látek v množství větším než malém jen pro vlastní potřebu. Podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona č. 112/1998 Sb. dosud platná úprava znemožňovala v řadě případů postih dealerů a distributorů drog a měla směřovat k zavedení výrazného vědomí rizika tzv. prvokonzumentů drog. Vědomí rizika trestní sankce za přechovávání drog by mělo naplnit dosud zanedbanou preventivní funkci trestního práva v uvedené oblasti. Toto nové ustanovení trestního zákona mělo směřovat jednak k trestnímu postihu skutečných konzumentů drog, kteří přechovávají drogu za účelem její konzumace, a dále pachatelů, kteří drogy přechovávají jako její výrobci nebo překupníci, ale v rámci trestního stíhání se jim nepodaří prokázat držení (přechovávání) drogy pro jiného, příp. nebude vyvrácena jejich obhajoba, že drogu mají pro svoji potřebu pouze jako příležitostní konzumenti.

Při posuzování formálních znaků trestného činu podle ustanovení § 187a tr. zák. pro naplnění znaku přechovávání postačí jakýkoliv způsob držení omamné nebo psychotropní látky či jedu bez povolení. Přechovávání podle § 187a tr. zák. musí být vykonáno pro sebe, neboť přechovávání pro jiného je postihováno ustanovením § 187 tr. zák. Ustanovení § 187a tr. zák. je subsidiární skutkovou podstatou ve vztahu k ustanovení § 187 tr. zák. Toto ustanovení není určeno k trestnímu postihu samotného užívání drog, ale toliko přechovávání drog za splnění kvantitativního znaku uvedeného v ustanovení § 187a odst. 1 tr. zák. Velmi důležité však je, že z pojmu přechovává vyplývá, že musí jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele (podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou, byl by šlo o množství jinak splňující znak množství větší než malé.

Omamné a psychotropní látky jsou takové látky, u kterých vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn nebezpečných pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně bez odborného dohledu používá, a jsou uvedeny v seznamech těchto látek (§ 2 písm. a/ zák. č. 167/1998 Sb. a dále viz přílohy č. 1 až 7 k tomuto zákonu).

Zákonný znak množství nikoli malé není v zákoně blíže vymezen (např. ve výkladových pravidlech ustanovení § 89 tr. zák.). Zákon takové množství žádným způsobem nespecifikuje a ponechává stanovení konkrétního množství, které u jednotlivé látky je takovým množstvím, na judikatuře. Vzhledem k počtu látek, které jsou příslušným právním předpisem považovány za omamné nebo psychotropní látky nebo jedy, bude zřejmě stanovení množství nikoli malého u každé takové látky, jež by bylo obecně v judikatuře uznáváno, dlouhodobou záležitostí. Ze znění tohoto ustanovení – použitého pojmu přechovávání – lze dovodit, jak bylo vysvětleno shora,

že nemůže jít o postih držení jen jedné dávky konzumentem drog, neboť jde o postih přechovávání a nikoliv samotné konzumace drog. K naplnění materiálního znaku trestného činu podle ustanovení § 187a tr. zák. se rovněž vyžaduje zvýšené nebezpečí pro život a zdraví i samotné osoby zneužívající drogy.

Ve snaze umožnit základní orientaci v této složité problematice vydal policejní prezident závazný pokyn č. 39 ze dne 9. 12. 1998, kterým se upravuje postup příslušníků Policie ČR při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií. V článku 1. stanoví, co se rozumí návykovou látkou pro účely tohoto pokynu, přičemž z ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. e) citovaného pokynu se za návykovou látku považují psychostimulancia především typu amfetaminu a léčiva tyto látky obsahující (např. Pervitin, Fenmetrazin, Efedrin); silně stimulují centrální nervovou soustavu, vzniká výrazná psychická závislost, tolerance se projevuje formou častější aplikace. Orientační tabulka přiložená k tomuto závaznému pokynu pak stanoví hodnoty malého množství omamných a psychotropních látek, přičemž metamfetamin je uveden v maximální hodnotě 0,5 g, čímž se rozumí množství deseti dávek, které jsou zpravidla distribuovány v psaníčkách s obsahem cca 50 mg účinné látky. Tato tabulka vychází z určitého průměru minimálního množství drogy určeného pro vlastní potřebu v některých evropských státech.

Okresní státní zástupce při podání obžaloby zřejmě chtěl z citovaného závazného pokynu vycházet, neboť sám nemá k dispozici žádný obecně závazný pokyn Nejvyššího státního zástupce. K zákonnému znaku množství nikoli malé neexistuje ani žádná publikovaná judikatura. V odborné literatuře se vyskytly odlišné názory. Podle některých je třeba určit stupeň případné závislosti konzumenta na užívání drogy, přičemž určit takové množství bude otázkou znaleckou. Naproti tomu podle jiných stanovení takového většího množství drogy znalcem by znamenalo, že začátečník by byl odpovědný ze spáchání trestného činu podle § 187a odst. 1 tr. zák. již při přechovávání množství drogy mnohonásobně nižšího, než na drogách závislý toxikoman.

Jak již bylo zmíněno, trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák. je ustanovením novým, které bylo zařazeno do trestního zákona novelou č. 112/1998 Sb. s účinností od 1. 1. 1999. K tomuto ustanovení v judikatuře nebyla dosud publikována rozhodnutí, kde by byla řešena otázka výkladu pojmu množství drogy větší než malé. Soud prvního stupně při úvahách, zda množství drogy zajištěné u obžalovaného je již množstvím větším než malým, přihlížel zřejmě ke zmíněnému závaznému pokynu policejního prezidenta, ale i k výpovědím samotného obžalovaného. Pro rozhodnutí odvolacího soudu přitom určitým vodítkem mohla být nejen tato hlediska, ale i další názory publikované v odborné literatuře tak, jak je krajský soud rozvedl výše.

V dané trestní věci byly u obžalovaného dne 17. 2. 1999 zajištěny 3 ks PE sáčků o celkové hmotnosti 1,59 g, a jak je zřejmé z odborného vyjádření Policie České republiky, Správa Jihočeského kraje, Služba kriminální policie, Odbor kriminalistické techniky a expertiz, analýzami bylo zjištěno, že tato látka

představuje metamfetamin v čistotě 67,5 %, tzn. 1,073 g 100% hydrochloridu metamfetaminu. Obžalovaný již v přípravném řízení uvedl, že užívá občas drogy, a to Pervitin, rozhodně se však na droze závislý necítí. Naposledy vzal Pervitin před 36 hodinami, jednu dávku, cca 0,2 g šňupnutím. Předtím vzal drogu asi 3 dny nazpět v obdobném množství. Někdy vynechá i třeba 3 týdny podle toho, jakou má práci. Když si takovou dávku vezme, je 10 až 15 hodin nabuzen, bez únavy v dobré náladě. Podle jeho přesvědčení je povolené množství 0,9 g Pervitinu a v kritické době měl u sebe právě to povolené množství. Drogu měl pro vlastní potřebu, dostal ji zadarmo od neznámého člověka v Č. asi týden předtím. Při hlavním líčení k tomuto útoku pouze uvedl, že drogu používal pro sebe jen ojedinele, není na drogách závislý. Závěrem zmínil, že zajištěné množství drogy odpovídá denní spotřebě jednotlivce.

Odvolač soud neshledal, že by bylo potřebné dokazování doplnit případně znaleckým posudkem ke stupni závislosti obžalovaného na užívání drogy – konkrétně Pervitinu. Obžalovaný se totiž jednoznačně opakovaně vyjádřil, že není na drogách závislý, drogu aplikuje nepravdivě, zmínil i množství (hmotnost) jedné dávky a v přípravném řízení dokonce uvedl, jaké množství Pervitinu považuje za povolené.

Jestliže tedy obžalovaný měl v kritické době u sebe 1,073 g 100% hydrochloridu metamfetaminu, je nepochybné, že měl k dispozici nejméně 5 svých dávek zjištěné látky (či dokonce 21 dávek podle shora zmíněné tabulky závazného pokynu). Jde o množství, které obecně je způsobilé výrazně ohrozit zdraví nebo život člověka. Podle názoru krajského soudu za množství větší než malé ve smyslu § 187a odst. 1 tr. zák. je třeba považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – (v případě Pervitinu desetinásobně – 0,5 g) převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta. Při posuzování otázky, zda je naplněn tento zákonný znak, nelze činit rozdíl mezi prvokonzumentem a uživatelem těchto látek v pokročilém stadiu. Zákonný znak množství nikoli malé je vyjádřen objektivně určitou byť obecně uvedenou kvantifikací a musí být proto stejný pro každého, ať jde o prvokonzumenta drog nebo o osobu na drogách již závislou. Zohlednění závislosti pachatele na drogách zvyšující jím obvykle konzumované množství v tom smyslu, aby nebyl trestán jen za držení jedné dávky pro něho potřebné, vyplývá z výkladu znaku přechovávání, který vzhledem k tomu, že jde o přechovávání pro vlastní potřebu, obsahuje určitý individualizující prvek, jak bylo vysvětleno shora.

Obžalovaný proto takovým svým jednáním naplnil zákonné znaky trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle ustanovení § 187a odst. 1 tr. zák., neboť je přechovával v množství větším než malém. Výrok o vině tímto trestným činem zůstal proto odvolacím soudem nedotčen.

V další části svého rozhodnutí krajský soud odůvodnil, proč považoval i další výroky napadeného rozsudku za správné.

Odpadne-li překážka uvedená v ustanovení § 301 odst. 2 písm. a) tr. ř. (např. trestní stíhání obviněného pro trestný čin spáchaný po osmnáctém roku věku je pravomocně skončeno) až v době, kdy obviněný je starší devatenácti let, pak se bez ohledu na to, že pro trestné činy spáchané před osmnáctým rokem věku bylo obviněnému sděleno obvinění před dovršením jeho devatenáctého roku věku, v dalším řízení nepokračuje jako v řízení proti mladistvým podle hlavy devatenácté oddílu prvního trestního řádu (§ 301 odst. 2 písm. b) per analogiam tr. ř.).

(Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21. 1. 1999 sp. zn. 1 To 4/99)

Vrchní soud zamítl odvolání obžalovaného P. K. proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 9. 1998 sp. zn. 37 T 2/98.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 9. 1998 sp. zn. 37 T 2/98 byl obžalovaný P. K. uznán vinným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. zák. a byl za to odsouzen podle § 247 odst. 2 a § 79 odst. 1 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců, přičemž mu byl výkon trestu podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 82 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou roků.

Podle skutkových zjištění krajského soudu se obžalovaný dopustil uvedeného trestného činu tím, že dne 12. 6. 1997 v Č. nedaleko banky K. přikročil k Z. P., která si v uvedené bance krátce předtím vyměnila částku 1000 USD za české koruny, vytrhl jí z ruky kabelku v hodnotě 20 Kč s peněžní částkou ve výši 30 361 Kč, peněženkou v hodnotě 180 Kč a osobními doklady; odcizením těchto věcí způsobil Z. P. škodu v celkové výši 30 561 Kč, přičemž odcizené peníze použil pro vlastní potřebu.

Naproti tomu byl obžalovaný P. K. podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby krajského státního zástupce v Ostravě ze dne 9. 1. 1998 sp. zn. 1 KZv 67/97 pro trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., kterého se měl dopustit tím, že společně s R. M., T. R. a R. T. dne 14. 7. 1997 v F., po předchozí dohodě odcizit za použití fyzického násilí peníze a další věci, napadli M. B. tím způsobem, že nejprve obžalovaný R. M., T. R. a R. T. ji v bance I. v F. sledovali při výběru peněz, o čemž uvědomili před budovou banky stojícího obžalovaného P. K., který poté ke jmenované přikročil, rukama ji natlačil na osobní motorové vozidlo, táhl ji kolem auta a snažil se ji vytrhnout kabelku obsahující peněženkou, osobní doklady a částku 1000 Kč, vše v hodnotě 1750 Kč patřící jmenované a peněžní částku ve výši 173 735 Kč vybranou v bance pro firmu E., což se mu nepodařilo a jen z toho důvodu obžalovaný svým

jednáním nezpůsobili M. B. a firmě E. škodu odcizením těchto věcí. Dále byl zproštěn obžaloby pro čin, kterého se měl dopustit tím, že dne 22. 7. 1997 v O., nedaleko banky K., po předchozí dohodě odcizit za použití fyzického násilí peníze a další věci napadli R. I., spolumajitele firmy S., tím způsobem, že ho nejprve obžalovaní R. M., T. R. a R. T. v uvedené bance sledovali při výběru peněz, o čemž uvědomili před budovou banky stojícího obžalovaného P. K., který poté ke jmenovanému přikročil, udeřil jej rukou do ramene a z ruky mu vytrhl aktovku s peněžní částkou ve výši 200 000 Kč, mobilním telefonem, příruční taškou, peněženkou, částkou 500 Kč, složkou s tiskopisy, záznamníkem, diářem a deštníkem, vše v hodnotě 203 350 Kč, čímž obžalovaní způsobili R. I. a jeho firmě S. odcizením věcí škodu v uvedené celkové výši a odcizené peníze použili pro svoji potřebu. Dále byl zproštěn obžaloby pro čin, kterého se dopustil tím, že sám dne 26. 6. 1997 v O. před budovou banky K. v prostoru nočních trezorů v úmyslu odcizit za použití násilí peníze a další věci fyzicky napadl J. H. odnášející tržbu prodejny G., tak, že k J. H. přiběhl a z pravé ruky se jí snažil vytrhnout a odcizit plátěný pytlík v hodnotě 20 Kč obsahující tržbu prodejny ve výši 36 000 Kč, vše ke škodě firmy G., a kovové pouzdro na tržby v ceně 50 Kč ke škodě banky K. v O., což se mu podařilo až po překonání aktivní obrany jmenované, při které jí způsobil zvrtnutí pravého zápěstního kloubu vyžadující přiložení sádrové dlahy a další léčení jmenované po dobu jednoho týdne.

Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě bylo rovněž rozhodnuto v otázce viny i v případě dalších obžalovaných R. M., T. R. a R. T., a to výrokem podle § 226 písm. b) tr. ř. Ohledně těchto osob již rozsudek nabyt právní moci, neboť tito obžalovaní se proti rozsudku neodvolali a státní zástupce vzal odvolání podané v neprospěch těchto obžalovaných stejně jako odvolání podané do zprošťujícího výroku v případě obžalovaného P. K. výslovně zpět, přičemž o tomto projevu vůle státního zástupce rozhodl předseda senátu krajského soudu postupem podle § 250 odst. 4 tr. ř.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podal ve lhůtě upravené ustanovením § 248 odst. 1 tr. ř. odvolání prostřednictvím svého obhájce obžalovaný P. K. Odvolání podané za obžalovaného obhájcem nebylo blíže zdůvodněno, obžalovaný sám své výhrady k napadenému rozsudku písemně nesdělil a teprve v průběhu veřejného zasedání k projednání jeho odvolání uvedl, že se cítí nevinný, a navrhl z tohoto důvodu, aby po zrušení napadeného rozsudku byl obžaloby zproštěn.

Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací z podnětu podaného odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti němuž mohl odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo rozsudku, přihlížel přitom i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, a dospěl k následujícím zjištěním:

Řízení předcházející vydání napadeného rozsudku není zatíženo procesními vadami, které by měly vliv na správnost napadeného rozsudku. Důkazy, z nichž soud prvního stupně vycházel při formulaci skutkových závěrů, jsou procesně využitelnými

důkazy, neboť byly provedeny v souladu s ustanovením trestního řádu, upravujícím dokazování v trestním řízení (hlava V.), vyjma úkonů neodkladných. Právo obžalovaného na obhajobu bylo orgány činnými v trestním řízení respektováno, neboť tento byl poučen o podmínkách nutné obhajoby, vyplývajících z kvalifikace činu na počátku jeho trestního stíhání. Obhájci (nejprve soudem ustanovený JUDr. I. H. a potom na základě udělené plné moci zvolený JUDr. J. B.) měli možnost účastnit se prováděných procesních výsledků obžalovaného a nadále být ve věci činnými. Obžalovaný měl možnost se k obvinění vyjádřit jak ve stadiu přípravného řízení, tak v řízení soudním, přičemž tohoto oprávnění využil v souladu s ustanovením § 33 odst. 1 tr. ř. Řízení před soudem prvního stupně dostatečně respektovalo zásadu ústnosti (§ 2 odst. 11 tr. ř.) a bezprostřednosti (§ 220 odst. 2 tr. ř.) provádění důkazů, kdy obžalovaný a svědci, jejichž osobní výslech před soudem byl nezbytný pro náležité objasnění věci, byli soudem osobně slyšeni. Ostatní důkazy, které byly opatřeny a procesní formou provedeny ve stadiu přípravného řízení, byly provedeny v souladu s požadavky zákona (aplikace ustanovení § 213 odst. 1 tr. ř. u listinných důkazů, aplikace ustanovení § 211 odst. 4 tr. ř. v případě znaleckých posudků z oboru ekonomiky a aplikace ustanovení § 211 odst. 1 tr. ř. v případě zbývajících svědeckých výpovědí). Lze proto konstatovat, že z hlediska procesního nezjistil odvolací soud žádná pochybení, která by odůvodňovala zrušení napadeného rozsudku z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Pokud z výše uvedených důvodů neshledal odvolací soud porušení ustanovení garantujících obviněnému právo na obhajobu v řízení předcházejícím podání oprávněného prostředku obžalovaným, zabýval se v souvislosti s nařizováním veřejného zasedání o odvolání otázkou, zda zákonu odpovídající je postup nalézacího soudu, který po vypovězení plné moci obhájcem ustanovil obžalovanému postupem podle § 39 odst. 1 tr. ř. obhájce jiného. V této souvislosti odvolací soud uvážil následující skutečnosti:

Obviněnému P. K., nar. 11. 7. 1979, bylo dne 31. 7. 1997 sděleno obvinění pro trestný čin loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., kterého se měl dopustit dílčími útoky spáchanými ve dnech 26. 6., 14. 7. a 22. 7. 1997, a pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. zák., kterého se měl dopustit dílčími útoky spáchanými ve dnech 12. 6., 18. 6. a 12. 7. 1997. Protože v případě obou trestných činů, pro které bylo jmenovanému sděleno obvinění a posléze i podána obžaloba, se trestné činnosti měl dopustit zčásti před dovršením 18. roku věku a zčásti po jeho dovršení, neuplatnil se v řízení předcházejícím vydání napadenému rozsudku zvláštní způsob řízení upravený v hlavě XIX. oddíle prvním trestního řádu (řízení proti mladistvým). Obhajoba obviněného obhájcem byla zabezpečena v důsledku realizace požadavků vyplývajících z ustanovení § 36 odst. 3 tr. ř. (obhájce JUDr. J. B. byl zvolen obhájcem obžalovaného na základě plné moci vystavené otcem obžalovaného dne 11. 8. 1997). Napadeným rozsudkem byl obžalovaný uznán vinným jen v části jednání popsaného v podané obžalobě pod

bodem 4, tj. jednáním, jehož se měl dopustit dne 12. 6. 1997. Toto jednání bylo nalézacím soudem kvalifikováno jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. d) tr. zák., za který byl obžalovanému uložen trest odnětí svobody, při jehož výměře i podmínkách jeho odkladu byla nalézacím soudem aplikována ustanovení trestního zákona, která speciálně upravují podmínky trestnosti a právních následků trestní odpovědnosti mladistvých. Opravný prostředek avizovaný státním zástupcem ihned po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně byl ohledně všech obžalovaných výslovně vzat zpět písemným podáním, které bylo krajskému soudu doručeno dne 26. 10. 1998. O zpětvzetí odvolání státního zástupce rozhodl samostatným usnesením předseda senátu soudu prvního stupně. V důsledku tohoto projevu vůle oprávněného subjektu (státního zástupce) se ode dne 26. 10. 1998 podstatným způsobem upravil předmět trestního řízení, kdy v důsledku uplatnění zásady zákazu reformace in peius (§ 259 odst. 3, věta druhá, a § 264 odst. 2 tr. ř.) je nutno mít zato, že nadále, a to v důsledku opravného prostředku podaného za obžalovaného obhájcem JUDr. J. B. bylo trestní stíhání obžalovaného P. K. vedeno jen pro trestný čin podle § 247 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. zák., tj. pro trestný čin, který nezakládá důvody nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. ř. Přes tuto skutečnost však opatřením předsedy senátu soudu prvního stupně ze dne 14. 12. 1998, poté, kdy soud obdržel oznámení o vypovězení smlouvy o poskytování právních služeb JUDr. J. B., došlo k ustanovení obhájce JUDr. M. H. obžalovanému P. K. z důvodu § 36 odst. 3 tr. ř. Tento postup nalézacího soudu je třeba považovat za vadný.

Odvolací soud proto v souvislosti s nařizováním veřejného zasedání řešil i otázku, zda v důsledku výše zmíněného vývoje v trestním stíhání obžalovaného P. K. došlo ke skutečnostem, které by se měly projevit buď ve změně charakteru řízení, které je třeba nadále vést, či v okolnostech, které by zakládaly důvody nutné obhajoby z jiných zákonem vyjmenovaných důvodů. V této souvislosti bylo zejména potřeba řešit otázku, zda vymezení trestní odpovědnosti obžalovaného v napadeném rozsudku, tj. spáchání činu mladistvým, má naléztí svého dopadu ve zvláštním způsobu řízení vůči obžalovanému ve fázi řízení před odvolacím soudem. Bylo třeba rozhodnout, zda tato skutečnost podmiňuje obligatorní účast obhájce na řízení a zda není namíste aplikovat i další ustanovení, která v hlavě XIX. oddíle prvním trestního řádu upravují podmínky řízení proti mladistvým.

Již výše bylo uvedeno, že od počátku trestního stíhání P. K. až do 26. 10. 1998 bylo užití těchto speciálních ustanovení vyloučeno z důvodu toho, že obviněný trestnou činnost nespáchal podle závěrů učiněných vyšetřovatelem ve sdělení obvinění a státním zástupcem v podané obžalobě jako mladistvý (v důsledku posuzování stíhaného jednání v podobě dvou skutků spáchaných ve formě pokračování v trestném činu). Zda nastaly zákonné podmínky pro vedení zvláštního řízení upraveného v hlavě XIX. oddíle prvním trestního řádu, pak bylo třeba zkoumat až k datu 26. 10. 1998, kdy došlo k novému vymezení předmětu trestního řízení.

Odvolací soud je přesvědčen, že důvodnost uplatnění ustanovení v tomto oddíle obsažených v posuzované věci je však třeba zkoumat z hlediska příčin jejich právního zakotvení v procesním předpise. Těmito příčinami je nesporně snaha o vyrovnání handicapu daného vedením trestního stíhání proti osobě, která není ještě zcela duševně vyzrálá a u níž je z těchto příčin shledávána potřeba posílení jejich obhajovacích práv (která by mnohdy sama neuměla plně využít) formou umožnění účasti na řízení dalším subjektům, které mají hájit zájmy tohoto obviněného. Současné však z dikce zákona (§ 301 odst. 2 písm. b/ tr. ř.) vyplývá, že tato zvýšená ochrana je poskytována a zvláštní způsob vedení řízení je aplikován jen za situace, kdy podmínky zahájení trestního stíhání podezřelé osoby jsou shledány v době, kdy je dosud osobou, která nemá plnou způsobilost k právním úkonům, či v období nepříliš přesahujícím toto období (je-li procesní způsobilost vázána na dosažení věku 18 let – viz zákonná dikce „do dovršení devatenáctého roku mladistvého“). Dochází-li podle citovaného ustanovení ke sdělení obvinění po dovršení 19. roku věku, ustanovení oddílu prvního hlavy XIX. trestního řádu se neužije, ač z hlediska základů trestní odpovědnosti, tj. v rovině trestního práva hmotného, je pachatel nadále posuzován jako mladistvý.

Je-li z tohoto pohledu nazírána posuzovaná věc, plyne poté z obsahu spisu, že dne 26. 10. 1998, kdy by došlo ke změně předmětu trestního řízení, byl obžalovaný P. K. starší 19 let. Tato věková hranice je i podle zákona dostačující k tomu, aby byl schopen se účinně hájit, eventuálně podnikl právní kroky k zabezpečení své obhajoby. Takto nově nastalou právní situaci a účast obhájce na řízení je třeba odlišovat od případů, kdy v řízení podle hlavy XIX. oddílu prvního trestního řádu bylo zákonně započato a je v něm kontinuálně pokračováno případně i v době, kdy již obviněný (obžalovaný) dovršil devatenáctý rok věku.

Odlišnost při uplatnění ustanovení upravujících zvláštní způsob řízení pramení z toho, že způsobilost obviněného účinně se hájit v trestním procesu je zkoumána z hlediska ex nunc, tj. z pohledu doby konání příslušného procesního úkonu, např. vzhledem k okamžiku, kdy je stíhání podezřelé osoby zahajováno postupem upraveným v ustanovení § 160 odst. 1 tr. ř., v průběhu vedení řízení proti mladistvému, např. z hledisek účasti dalších osob (zákonných zástupců mladistvého) na řízení v závislosti na věku mladistvého či jiných skutečnostech (uzavření manželství) zakládajících nabytí plné způsobilosti k právním úkonům. Naproti tomu modifikovaná trestnost (pohled hmotné právní) mladistvých pachatelů je založena na tom, že zákon s matrikovým věkem pachatele, který je u mladistvého vymezen ustanovením § 74 odst. 1 tr. zák., spojuje obvyklou pravidelnou sociální úroveň subjektu, která naplňuje pojem tzv. mentálního věku. Ten vyjadřuje celkovou, nejen rozumovou vyspělost pachatele, tzn. jeho bio-psychicko-sociální úroveň, jež podmiňuje rozpoznávací a určovací schopnosti pachatele. Je proto zřejmé, že rovina základů trestní odpovědnosti (a od ní se odvíjející rovina právních následků této odpovědnosti) mladistvého pachatele je hodnocena vždy z pohledu ex

tunc, tj. z pohledu doby spáchání činu, který je předmětem řízení. V závislosti na odstupu doby zahájení trestního stíhání pachatele od doby spáchání trestného činu je pak hodnocena (z pohledu trestně procesního) otázka způsobilosti takového obviněného účinně se obhajovat v probíhající řízení, a to opětovně s vazbou na matrikový věk, jak plyne z obsahu ustanovení § 301 odst. 2 písm. b) tr. ř. Projevem této skutečnosti je pak i to, že v případech předvídaných ustanovením § 301 odst. 2 písm. a) tr. ř. zákonodárce předpokládá způsobilost obviněného účinně se obhajovat i ve vztahu k činům, které spáchal jako mladistvý, a to i v době, kdy případně ještě věku 19 let nedovršil (ustanovení oddílu prvního hlavy XIX. trestního řádu, tj. i ustanovení § 291 tr. ř. se neužije).

Protože analogie při aplikaci ustanovení trestního řádu je přípustná (mnohdy s ní zákon výslovně počítá a upravuje ji – např. § 138 tr. ř.), dospěl vrchní soud k poznatku, že otázku formy řízení vedeného proti obžalovanému P. K. ve stadiu řízení před odvolacím soudem je třeba řešit formou analogické aplikace ustanovení § 301 odst. 2 písm. b) tr. ř. Jestliže z těchto důvodů je namístě vyloučit z účasti na řízení orgán pověřený péčí o mládež, je třeba vyloučit i obligatorní účast obhájce na tomto řízení, byť obecná část trestního řádu, kterou je třeba vzhledem k ustanovení § 290 tr. ř. aplikovat, obsahuje ustanovení § 36 odst. 1 písm. c) tr. ř. Toto ustanovení je však třeba vyložit v jeho smyslu procesním, a to i s vazbou na korespondující ustanovení obsažená ve výše zmiňovaném prvním oddíle hlavy XIX. tr. ř. Ustanovení § 36 odst. 1 písm. c) tr. ř. účast obhájce na řízení obligatorně upravuje tehdy, jde-li o řízení proti mladistvému, tj. o řízení podle oddílu prvního hlavy XIX. trestního řádu jako jedné ze zvláštních forem trestního řízení. Jelikož podmínky pro vedení tohoto zvláštního řízení v případě trestní věci obžalovaného P. K. odvolací soud neshledává, neshledává ani důvody k aplikaci § 36 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Protože ustanovení obhájce nalézacím soudem z důvodu § 36 odst. 3 tr. ř. neshledal odvolací soud důvodným a protože neshledal ani jiné zákonné důvody nutné obhajoby vymezené ustanovením § 36 tr. ř., zrušil předseda odvolacího senátu opatřením ze dne 7. 1. 1999 podle § 39 odst. 1 tr. ř. ustanovení, jímž byl JUDr. M. H. pověřen obhajobou obžalovaného P. K., neboť důvody nutné obhajoby pominuly, a o této skutečnosti formou doručení opisu opatření informoval obžalovaného, aby si tento, pokud by to pocítoval za potřebné, mohl obhájce pro řízení před odvolacím soudem zvolit na plnou moc, což se nestalo.

Na podkladě podaného opravného prostředku se pak odvolací soud zabýval přezkumem napadeného rozsudku a z důvodů v rozhodnutí podrobně rozvedených dospěl k závěru, že podané odvolání není důvodné, a proto je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Jen za předpokladu, že obviněný byl pravomocně uznán vinným, mu lze uložit povinnost nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem (§ 152 odst. 1 písm. b/ tr. ř.). Tato podmínka není splněna, jestliže trestní stíhání obviněného bylo podmíněně zastaveno.

Pouze v případě, že podle § 308 odst. 1 tr. ř. dojde k pokračování v trestním stíhání a obviněný bude pravomocně uznán vinným, pak bude povinen nahradit státu vzniklé náklady obhajoby, pokud nebude mít nárok na obhajobu bezplatnou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 4. 1999
sp. zn. 7 Tz 65/99)

Nejvyšší soud České republiky zrušil ke stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného V. K. usnesení Okresního soudu Plzeň – město ze dne 25. 11. 1994 sp. zn. 6 T 95/93.

Z odůvodnění:

Bývalým městským prokurátorem v Plzni byla pod sp. zn. 1 Pv 419/93 podána na V. K., tehdy mladistvého, obžaloba u Okresního soudu Plzeň – město pro trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a) tr. zák., který spáchal tím, že 30. 11. 1992 v P. ke škodě firmy S. odcizil dvě bundy zn. Saide v hodnotě 3180 Kč.

Usnesením Okresního soudu Plzeň – město ze dne 14. 4. 1994 sp. zn. 6 T 95/93 bylo trestní stíhání pro uvedený delikt podle § 307 odst. 1 tr. ř. podmíněně zastaveno a zároveň podle § 307 odst. 2 tr. ř. stanovena zkušební lhůta v trvání jednoho roku. Toto usnesení nabylo právní moci 23. 4. 1994.

Usnesením téhož soudu ze dne 7. 9. 1994 sp. zn. 6 T 95/93 byla podle § 151 odst. 3 tr. ř. obhájci obviněného advokátu Mgr. K. H. určena odměna ve výši 2000 Kč a náhrada hotových výdajů ve výši 150 Kč, tedy celkem 2150 Kč. Toto usnesení nabylo právní moci 23. 9. 1994.

Usnesením Okresního soudu Plzeň – město ze dne 25. 11. 1994 sp. zn. 6 T 95/93 bylo podle § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř. rozhodnuto, že obviněný V. K. je povinen do 15 dnů nahradit státu náklady na odměnu a hotové výdaje uhrazené podle § 151 odst. 2 tr. ř. státem ustanovenému obhájci v částce 2150 Kč. Toto usnesení nabylo právní moci 6. 12. 1994.

Proti tomuto usnesení podal ministr spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného V. K. stížnost pro porušení zákona. Vytkl v ní porušení zákona v ustanovení § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť obviněný nebyl v dané věci pravomocně uznán vinným ze spáchání trestného činu, a proto mu nemohla být

Č. 48 podle uvedeného zákonného ustanovení uložena povinnost nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením byl ve vytýkaném směru porušen zákon v neprospěch obviněného V. K., a aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. z podnětu této stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen v rozsahu zmíněném ve stížnosti pro porušení zákona.

Podle § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř., byl-li obžalovaný pravomocně uznán vinným, je povinen nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem, pokud nemá nárok na obhajobu bezplatnou.

V posuzovaném případě však obviněný V. K. nebyl pravomocně uznán vinným trestným činem, neboť jeho trestní stíhání bylo podle § 307 odst. 1 tr. ř. podmíněně zastaveno, přičemž do jednoho roku od uplynutí zkušební doby nebylo rozhodnuto o osvědčení se obviněného či o pokračování v trestním stíhání, aniž na tom měl obviněný vinu. Má se tedy zato, že se osvědčil (§ 308 odst. 2 tr. ř.). Nastaly tak u něho účinky zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 308 odst. 3 a § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř.

Nejvyššímu soudu nezbylo s ohledem na výše uvedené než vyslovit podle § 268 odst. 2 tr. ř. porušení zákona v ustanovení § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř. v neprospěch obviněného a podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení Okresního soudu Plzeň – město zrušit stejně jako obsahově navazující rozhodnutí. Další rozhodnutí nebylo třeba činit. Pro úplnost lze dodat, že k uložení povinnosti obviněnému nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci by obecně mohlo dojít při podmíněném zastavení trestního stíhání jen za situace, že v případě pokračování v trestním stíhání (§ 308 odst. 1 tr. ř.) by byl obviněný pravomocně uznán vinným. Samozřejmě také za předpokladu, že nebude mít nárok na obhajobu bezplatnou.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Jestliže soud při jednání, při kterém došlo jen k vyhlášení rozsudku (§ 156 odst. 2 o. s. ř.), zasedal v jiném složení senátu, než ve kterém věc naposledy projednal u jednání, jež rozsudku předcházelo, jde o vadu řízení podle § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř., neboť soud byl nesprávně obsazen.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 1999, sp. zn. 21 Cdo 1876/98)

Dopisem ze dne 19. 4. 1994 sdělil „předseda Správní rady okresní pobočky pojišťovny“ řediteli žalované, že „Správní rada okresní pobočky pojišťovny“ navrhuje „odvolání ředitelky pobočky z funkce pro neschopnost spolupráce se zdravotnickými zařízeními, neschopnost spolupráce se správní radou a neutěšenou personální situací na pobočce“. Dopisem ze dne 13. 7. 1994 ředitel žalované sdělil žalobkyni, že ji „dnem 15. července 1994 odvolává z funkce ředitelky okresní pojišťovny“. Dopisem ze dne 18. 10. 1994 sdělila žalovaná žalobkyni, že „v návaznosti na zrušení“ jejího „pověření k řízení pobočky“, které „nabylo účinnosti dnem 29. 9. 1994“, jí „bylo nabídnuto podle § 65 odst. 3 zák. práce další pracovní zařazení“, které odmítla; „v důsledku toho je dán výpovědní důvod podle § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, tj. pro nadbytečnost“, a pracovní poměr žalobkyně „skončí dnem 31. 1. 1995“.

Žalobkyně se domáhala určení, že „návrh Správní rady okresní pobočky ze dne 19. 4. 1994 na odvolání z funkce ředitelky je v celém rozsahu neplatný“, že „odvolání z funkce ředitelky pobočky dnem 15. 7. 1994 podle § 65 zák. práce je neplatné“ a že neplatná je i „výpověď ze dne 18. 10. 1994 podle § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce s ukončením pracovního poměru dnem 31. 1. 1995, kterou žalovaná podala v návaznosti na neplatné odvolání z funkce a neplatného návrhu správní rady okresní pobočky“. Žalobu odůvodnila zejména tím, že se nedopustila „žádného závažného přestupku, který by mohl být podkladem“ k jejímu odvolání z funkce ředitelky okresní pojišťovny žalované; „Správní rada okresní pobočky podala návrh na její odvolání, který však sama nedokázala podložit přesvědčivými důkazy“. Odvolání z funkce ze dne 13. 7. 1994 dnem 15. 7. 1994 je neplatné, neboť „listinu o odvolání z funkce“ žalobkyně převzala až dne 20. 7. 1994. Dále uvedla, že důvod k výpovědi z pracovního poměru nebyl dán, neboť nabídnutou funkci vedoucí ekonomického odboru neodmítla; pouze žádala, aby listiny předložené jí žalovanou (pracovní smlouvu, jmenování do funkce, pracovní náplň a platový výměr) jí byly „ponechány alespoň do druhého dne nebo do konce pracovní doby k důkladnému pročtení a zvážení“ a dále „poukázala na to, že dosud neobdržela zprávu dozorců rady okresní pobočky“. U jednání konaného u soudu prvního stupně dne 20. 9. 1995 žalobkyně „upravila petit rozsudku“ tak, že se domáhala určení, že „výpověď z pracovního poměru daná žalobkyni žalovaným dne 18. 10. 1994 je neplatná“.

U jednání konaného dne 15. 11. 1995 znovu „upřesnila petit rozsudku“ tak, že se kromě určení neplatnosti výpovědi domáhala určení, že „pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá“.

O k r e s n í s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 28. 12. 1995 „návrh žalobkyně ze dne 23. 3. 1995 ve znění změny ze dne 15. 11. 1995, aby bylo určeno, že výpověď z pracovního poměru daná žalobkyni žalovaným dne 18. 10. 1994 je neplatná a že pracovní poměr žalobkyně u žalované trvá“, zamítl, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, a uložil žalobkyni povinnost „uhradit České republice na účet okresního soudu soudní poplatek 500 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku“. Vycházel ze zjištění, že žalobkyně odmítla funkci vedoucí ekonomického odboru, kterou jí žalovaná nabídla po odvolání z funkce ředitelky okresní pojišťovny žalované ve smyslu ustanovení § 65 odst. 3 zák. práce. Tato funkce byla žalobkyni podle názoru soudu prvního stupně „nabídnuta zcela řádně“ a „ona ji pouze účelově nepřijala, evidentně ve snaze dosáhnout změny rozhodnutí o jejím odvolání z funkce ředitelky“. Žalobkyně „jednala způsobem, který nevzbuzoval pochybnosti o tom, že nechtěla tuto nabízenou funkci přijmout“; „účelově totiž protahovala okamžik podpisu pracovní smlouvy s tím, že k tomuto potřebuje materiály dozorců rady, pro podpis takovéto pracovní smlouvy zcela irrelevantní“. Soud prvního stupně proto dospěl k závěru, že výpověď z pracovního poměru, která je „určitá a srozumitelná“, byla žalobkyni „dána řádně“ a že její pracovní poměr u žalované skončil dne 31. 1. 1995.

K o d v o l á n í ž a l o b k y n ě K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 24. 3. 1998 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že určil, že „výpověď z pracovního poměru daná žalobkyni žalovanou dne 18. 10. 1994 je neplatná“; současně rozhodl, že žalovaná je povinna „nahradit žalobkyni náklady řízení před okresním soudem v částce 1650 Kč a dále náklady odvolacího řízení v částce 2150 Kč, vše do 3 dnů od právní moci rozsudku a k rukám advokáta žalobkyně“. Odvolací soud vycházel ze zjištění, že zástupce ředitele okresní pojišťovny žalované žalobkyni dne 18. 10. 1994 předal výpověď z pracovního poměru, aniž by jí poskytl „jakoukoli lhůtu na prostudování předložených dokladů a zvážení celé záležitosti“. Podle názoru odvolacího soudu z dokazování provedeného soudem prvního stupně „v žádném případě nelze dovodit, že žalobkyně nabízenou práci po odvolání z funkce ředitelky okresní pobočky pojišťovny odmítla, a není tudíž důvod pro aplikaci § 65 odst. 3 zák. práce, neboť výpovědní důvod podle § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce nenastal, resp. žalovaná neprokázala, že by nastal“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání z důvodů uvedených v § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. Namítá, že odvolací soud dovodil, že žalobkyni „nebyla dána dostatečná lhůta k prostudování nabídky práce“, aniž by „jakkoli odůvodnil, z jakých důkazů – kromě výpovědi žalobkyně – vyšel“. Soud prvního stupně přitom provedl důkazy svědčící o tom, že žalobkyně měla dostatek času, aby se seznámila s „předanou nabídkou“. „Dokumenty, které již jednou četla,

a věděla tedy naprosto přesně, jaká práce je jí nabízena“, žalobkyně „studovala“ 20 minut, což byla doba, kterou si sama vyžádala. „Požadavek žalobkyně na další přiměřený čas k prostudování dokumentů a rozmyšlení celé věci“ byl podle dovolatelky „požadavkem šikanózním“. „Šikanózní“ byly podle názoru dovolatelky i „požadavky žalobkyně na předložení dalších materiálů (např. návrh na odvolání žalobkyně z funkce vypracovaný dozorcí radou apod.)“, které ani „nemají pro úvahy o odmítnutí práce právní relevanci“. Z hlediska „právního zhodnocení celé věci“ považuje dovolatelka za nejdůležitější „odpověď na otázku“, zdali žalobkyně „odmítla nabízenou práci ve smyslu ustanovení § 65 zák. práce“. Odvolací soud se podle jejího názoru „právní podstatou sporu“ vůbec „nezabýval a nevysvětlil, co by právně relevantním odmítnutím již bylo a co nikoli, a už vůbec neodpověděl na otázku, proč tento konkrétní vztah posoudil tak, že žalobkyně práci neodmítla“. Žalobkyně „po několika málo minutách přesně věděla, že je jí nabízena stejná práce jako 14 dnů předtím“; „jestliže za těchto okolností požadovala další materiály (materiály z dozorcí rady) a podepsání smlouvy tímto podmiňovala, je nutno uzavřít tak, že nabízenou práci odmítla“. Dovatelka navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil.

Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalované zamítl. Uvedla, že „odvolací soud správně rozhodl, že na straně žalované nebyl důvod pro aplikaci § 65 odst. 3 zák. práce, neboť výpovědní důvod podle § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce nenastal, resp. žalovaná neprokázala, že by nastal“. Ačkoliv žalovaná měla pro žalobkyni odvolanou z funkce ředitelky jinou práci, tuto žalobkyni „řádně nenabídla“ a „účelově pak tvrdila odmítnutí nabídky ze strany žalobkyně“. Tímto odmítnutím „zajisté nebylo a ani nemohlo být jednání žalobkyně dne 18. 10. 1994, kdy žalobkyně nepodepsala dokumenty (pracovní smlouvu, pracovní náplň a platový výměr) předložené zástupcem ředitele z toho důvodu, že požadoval jejich okamžitý podpis, aniž by vyhověl zcela legitimnímu a jistě ne neobvyklému požadavku žalobkyně, aby jí bylo před podpisem těchto listin umožněno jejich prostudování“. Požadavek žalobkyně „týkající se předložení materiálů z dozorcí rady pobočky týkající se odvolání žalobkyně z funkce ředitelky pobočky“ byl „pouze podružným a nikoliv zásadním“ a žalobkyně nepodmiňovala „podpis předložených pracovněprávních dokumentů předložením těchto materiálů. ale možností řádně si tyto dokumenty prostudovat“.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je i podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že řízení předcházející jeho vydání je postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Proto rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř. dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát.

Podle ustanovení § 36, věty první, o. s. ř. v řízení před soudem jedná a rozhoduje senát nebo předseda senátu jako jediný soudce (samosoudce).

Podle ustanovení § 36a odst. 1 písm. a) o. s. ř. v řízení před okresním soudem ve věcech pracovních jedná a rozhoduje senát.

Podle ustanovení § 9 odst. 3 zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, senáty okresního soudu se skládají ze soudce a dvou přísedících.

Řízení o žalobách na určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době nebo dohodou (§ 64 zák. práce) a na určení trvání pracovního poměru, popřípadě na určení jiného právního vztahu nebo práva vyplývajících z pracovního poměru (§ 80 písm. c/ o. s. ř.), je řízením ve věcech pracovních; v řízení o takových žalobách proto před okresním soudem jako soudem prvního stupně jedná a rozhoduje senát složený ze soudce (předsedy senátu) a dvou přísedících.

V posuzovaném případě soud prvního stupně – jak vyplývá z obsahu spisu – věc projednal při jednáních, která se konala ve dnech 20. 9. 1995, 15. 11. 1995 a 20. 12. 1995; posléze uvedené jednání pak bylo odročeno „za účelem vyhlášení rozsudku“ na den 29. 12. 1995, kdy došlo – aniž by věc byla projednávána – pouze k vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně. Při jednáních soudu prvního stupně konaných ve dnech 20. 9. 1995 a 15. 11. 1995 věc projednávala předsedkyně senátu JUDr. I. H. spolu s přísedícími J. B. a ing. D. J. a při jednání konaném dne 20. 12. 1995 soud prvního stupně jednal v senátě složeném z předsedkyně JUDr. I. H. a přísedících E. F. a ing. D. J. Vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně dne 29. 12. 1995 se zúčastnili spolu s předsedkyní senátu JUDr. I. H. přísedící B. M. a E. F.

Občanský soudní řád upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachovávaní zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům spoluobčanů (srov. § 1 o. s. ř.). Účel občanského soudního řízení se naplňuje především v rozhodnutí soudu ve sporu nebo v jiné právní věci.

Základem pro rozhodnutí soudu je dokazováním zjištěný skutkový stav věci (srov. § 153 odst. 1 o. s. ř.). Náležité zjištění skutkového stavu věci v první řadě předpokládá, že soud zhodnotil důkazy podle své úvahy (každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti) a že pečlivě přihlédl ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (srov. § 132 o. s. ř.). Má-li být těmto požadavkům na rozhodovací činnost soudu (včetně zhodnocení celého průběhu řízení) vyhověno, je potřebné, aby – ve věcech, o nichž zákon stanoví, že soud má být obsazen senátem – se na ní podílel celý senát; nejen předseda senátu,

ale i ostatní jeho členové (soudci nebo přísedící) musí proto mít o celém průběhu řízení včetně provedení dokazování takové poznatky, které jim umožní věc náležitě posoudit (po stránce skutkové a v návaznosti na ni i po stránce právní). Posouzení všech rozhodujících skutečností soudem nemůže být řádné a úplné, jestliže by věc projednávali jiní soudci nebo přísedící než ti, kteří o ní nakonec rozhodli, aniž by byli před přijetím rozhodnutí seznámeni s dosavadním průběhem řízení (zejména s přednesy účastníků a s provedenými důkazy) alespoň způsobem uvedeným v ustanovení § 119 odst. 2 o. s. ř. (podle tohoto ustanovení na počátku nového jednání sdělí předseda senátu obsah přednesů a provedených důkazů; výsledky dosavadního řízení tak zůstávají zachovány a provedené důkazy jsou v dalším jednání použitelné zásadně i tehdy, změní-li se složení soudu). V takovém případě totiž skutkovým podkladem rozhodnutí nejsou a nemohou být výsledky dokazování přijaté senátem, který o věci rozhodoval, ale jen názor těch jeho členů, kteří se na projednávání věci podíleli a měli pro její rozhodování vlastní poznatky.

O vadu řízení podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř. spočívající v tom, že „byl soud nesprávně obsazen“, jde nejen v případě, že o přijetí rozsudku nebo usnesení rozhodl namísto senátu předseda senátu jako jediný soudce (samosoudce). Nesprávně obsazeným soudem ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř. je i soud, který o věci rozhodl v jiném složení senátu, než ve kterém ji projednal, aniž by byl senát před přijetím rozsudku nebo usnesení seznámen s dosavadním průběhem řízení (zejména s přednesy účastníků a s provedenými důkazy) alespoň postupem uvedeným v ustanovení § 119 odst. 2 o. s. ř.

Podle ustanovení § 156 odst. 2 o. s. ř. rozsudek se vyhláší zpravidla hned po skončení jednání, které rozsudku předcházelo; není-li to možné, soud k vyhlášení rozsudku odročí jednání nejdéle na dobu deseti kalendářních dnů. Ustanovení § 119 odst. 2 se v tomto případě nepoužije.

Z citovaného ustanovení § 156 odst. 2 o. s. ř. vyplývá, že rozsudek soud vyhláší buď bezprostředně po skončení předcházejícího jednání nebo – není-li to možné (např. z důvodu delší porady senátu) – u jednání k tomuto účelu (a jen k tomuto účelu) odročeného. V obou případech se na rozsudku podílejí pouze členové senátu, kteří se účastnili jednání, jež vyhlášení rozsudku předcházelo, neboť jen ti mohou mít o celém průběhu řízení včetně provedení dokazování poznatky pro náležité posouzení věci. Z toho důvodu též zákon stanoví, že v případě odročení jednání k vyhlášení rozsudku se ustanovení § 119 odst. 2 o. s. ř. nepoužije.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodl-li soud rozsudkem o věci, v níž jedná a rozhoduje senát (tedy i o pracovní věci), u jednání odročeného k vyhlášení rozsudku podle ustanovení § 156 odst. 2 o. s. ř. v jiném složení senátu, než ve kterém ji projednal u jednání, jež rozsudku předcházelo, jde o vadu řízení podle § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř., neboť soud byl nesprávně obsazen.

V posuzovaném případě šlo vzhledem k předmětu řízení o věc pracovní, kterou soud prvního stupně správně projednával v senátě. Rozsudek však vydal v jiném

složení senátu, než ve kterém ji projednal u jednání, které rozsudku předcházelo, a které odročil jen k jeho vyhlášení. Přísedící B. M., který se podílel na přijetí rozsudku, se předcházejícího jednání nezúčastnil (nezúčastnil se žádného z jednání soudu prvního stupně, u kterých byla věc projednávána), a proto pro její posouzení nemohl mít žádné poznatky.

Při rozhodování věci byl tedy soud nesprávně obsazen a odvolací soud toto pochybení způsobem vyplývajícím z ustanovení § 221 odst. 1 písm. b) a § 221 odst. 2 o. s. ř. neodstranil. Dovolací soud k této vadě řízení podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. g) o. s. ř. přihlédl, i když nebyla v dovolání uplatněna (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Odvolacímu soudu je též třeba vytknout, že nerozhodl o celém předmětu odvolacího řízení. Tím byla – vzhledem k výroku rozsudku soudu prvního stupně a obsahu odvolání žalobkyně proti němu – nejen žaloba o určení neplatnosti výpovědi z pracovního poměru, o které odvolací soud rozhodl, ale i návrh žalobkyně, aby bylo určeno, že její pracovní poměr u žalované trvá. Odvolací soud rovněž nesprávně ponechal bez povšimnutí okolnost, že soud prvního stupně nerozhodl o návrhu žalobkyně na určení neplatnosti „návrhu Správní rady okresní pobočky ze dne 19. 4. 1994 na odvolání z funkce ředitelky“ a „odvolání z funkce ředitelky okresní pobočky dnem 15. 7. 1994 podle § 65 zák. práce“, přestože z obsahu spisu není zřejmé, že by žalobkyně svou žalobu vzala v této části zpět (§ 96 odst. 1 o. s. ř.). Naproti tomu soud prvního stupně rozhodl o návrhu žalobkyně na určení, že její pracovní poměr u žalované trvá, uplatněném žalobkyní u jednání konaného dne 15. 11. 1995, aniž by tuto změnu žaloby usnesením připustil (§ 95 odst. 1 o. s. ř.).

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej – aniž by se mohl zabývat námitkami dovolatelky ve věci samé – podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty za středníkem, o. s. ř., zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, byl zrušen i tento rozsudek a věc byla vrácena okresnímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Věřitel je za podmínek uvedených v ustanovení § 42a obč. zák. oprávněn odporovat nejen právním úkonům, které učinil dlužník, ale i právním úkonům ručitele a dalších osob, které jsou z důvodu akcesorické a subsidiární povinnosti zákonem zavázány (zejména z titulů zajištění závazků) uspokojit pohledávku věřitele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 1999, sp. zn. 31 Cdo 870/99)

Žalobce se domáhal (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně), aby bylo určeno, že dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů ze dne 4. 8. 1994, uzavřená mezi žalovanou a jejím manželem J. F., je vůči žalobci neúčinná. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že má za manželem žalované J. F., z důvodu jeho ručení za závazky veřejné obchodní společnosti F. a F., v likvidaci, pohledávku na důchodové dani ve výši 2 617 300 Kč, která je vymahatelná. Bezpodílové spoluvlastnictví žalované a J. F. bylo rozsudkem Okresního soudu v Jičíně ze dne 2. 6. 1994 zrušeno a manželé F. uzavřeli dne 4. 8. 1994 dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví, na základě které se žalovaná stala „výlučnou vlastníci majetku“. Tímto právním úkonem bylo žalobci znemožněno úspěšně podat vůči J. F. návrh na výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí a movitých věcí a dosáhnout tak uspokojení své pohledávky na důchodové dani, doměřené za rok 1992; protože žalovaná žije s J. F. ve společné domácnosti, „nepřichází v úvahu“ skutečnost, že by nemohla poznat úmysl J. F. zkrátit věřitele.

O k r e s n í s o u d v Jičíně rozsudkem ze dne 11. 1. 1996 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradu nákladů řízení 920 Kč „na účet“ advokáta JUDr. J. K. Na základě provedených důkazů dovodil, že dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví, uzavřená mezi žalovanou a jejím manželem J. F. dne 4. 8. 1994, není žalobce oprávněn ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. odporovat. Manžel žalované J. F. nepodnikal jako fyzická osoba; byl společníkem veřejné obchodní společnosti F. a F., v likvidaci, a tato obchodní společnost je dlužníkem žalobce, neboť mu nezaplatila na důchodové dani částku 2 617 300 Kč. Protože dlužníkem žalobce je veřejná obchodní společnost F. a F., v likvidaci, a nikoliv J. F., nedá se podle názoru soudu prvního stupně „hovořit o tom, že by J. F. jako dlužník žalobce zkrátil žalobce na jeho právech“.

K odvolání žalobce K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové usnesením ze dne 22. 10. 1996 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že podle ustanovení § 42a obč. zák. lze sice odporovat pouze právním úkonům dlužníka (a nikoliv ručitele), že však postavení ručitele se „za určitých zákonem stanovených podmínek mění v postavení dlužníka“. Podle ustanovení § 86 obch. zák. ručí společníci veřejné

obchodní společnosti za závazky společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně. Protože daňový nedoplatek jsou povinni zaplatit také ručitelé, pokud jim zákon povinnost ručení ukládá a pokud jsou k plnění této platební povinnosti správcem daně vyzváni, a protože manželé žalované J. F. byla dne 21. 8. 1995 jako ručители žalobcem doručena výzva k zaplacení daňového nedoplatku, která je vykonatelná, stal se J. F. dlužníkem žalobce. Odvolací soud uložil soudu prvního stupně, aby, vycházející z tohoto právního názoru, se v dalším řízení zabýval tím, zda byly také naplněny ostatní „skutkové znaky“ ustanovení § 42a obč. zák.

Po provedení dalších důkazů Okresní soud v Jičíně rozsudkem ze dne 21. 4. 1997 žalobě vyhověl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že manželé žalované J. F. se stal dlužníkem žalobce, neboť dne 21. 8. 1995 mu jako ručители byla doručena výzva k zaplacení daňového nedoplatku veřejné obchodní společnosti F. a F., v likvidaci, která má náležitosti rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 32 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o správě daní a poplatků“) a která je podle ustanovení § 74 odst. 4 zákona o správě daní a poplatků vykonatelná. Protože se žalované nepodařilo prokázat, že by úmysl J. F. zkrátit uspokojení žalobce nemohla poznat ani při vyvinutí náležité pečlivosti, je dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 4. 8. 1994 vůči žalobci neúčinným právním úkonem (§ 42a obč. zák.).

K odvolání žalované Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 19. 11. 1998 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že proti rozsudku je přípustné dovolání. Shodně jako ve svém předchozím rozhodnutí dospěl odvolací soud k závěru, že manželé žalované J. F. je dlužníkem žalobce, neboť mu byla doručena jako ručители (§ 86 obch. zák.) výzva k zaplacení daňového nedoplatku veřejné obchodní společnosti F. a F., v likvidaci; tato výzva má náležitosti rozhodnutí podle ustanovení § 32 zákona o správě daní a poplatků, nabyta právní moci dne 22. 9. 1995 a podle ustanovení § 73 odst. 4 zákona o správě daní a poplatků se stala vykonatelnou. Odvolací soud dále dovodil, že společník společnosti, který ze zákona ručí za závazky společnosti, je „ve své podstatě potencionálním dlužníkem“. Z hlediska ustanovení § 42a obč. zák. je rozhodné, zda J. F. je dlužníkem žalobce a zda v posledních třech letech učinil právní úkon, o němž „se zákon v § 42a zmiňuje“. I když pohledávka žalobce za J. F. ke dni 4. 8. 1994 ještě neexistovala (pohledávka vznikla až doručením výzvy a do této doby byl J. F. jen ručitelem), přihlédl odvolací soud k tomu, že již v době, kdy byla dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví uzavřena, byla veřejná obchodní společnost F. a F., v likvidaci; soud prvního stupně proto správně uzavřel, že dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 4. 8. 1994 byla uzavřena ze strany manžela žalované J. F. v úmyslu zkrátit věřitele a že se žalované nepodařilo prokázat, že i při vynaložení náležité pečlivosti nemohla úmysl manžela zkrátit věřitele poznat. Rozhodnutí o připuštění dovolání odvolací soud zdůvodnil tím, že za otázku po právní

stránce zásadního významu považuje „otázku postavení ručitele jako potencionálního dlužníka a posléze dlužníka a vliv tohoto postavení na právní úkony ručitele a posléze dlužníka“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná z důvodu uvedeného v ustanovení § 241 odst. 3, písm. d) o. s. ř. dovolání. Namítá, že podle ustanovení § 57 odst. 1 zákona o správě daní a poplatků je daňovým dlužníkem každý, kdo je podle zvláštního zákona povinen platit daň nebo vybranou a sraženou daň odvádět. V posuzovaném případě může být daňovým dlužníkem pouze veřejná obchodní společnost F. a F., v likvidaci. Její společníci ručí podle ustanovení § 86 obch. zák. za závazky společnosti a podle ustanovení § 57 odst. 6 zákona o správě daní a poplatků jsou povinni daňový nedoplatek na výzvu zaplatit. Tím se však nestávají daňovými dlužníky a na jejich postavení ručitelů veřejné obchodní společnosti se nic nemění. Protože podle ustanovení § 42a obč. zák. není možné odporovat právním úkonům ručitele, ale jen dlužníka, nemůže být žaloba důvodná. Ke dni 4. 8. 1994, kdy byla uzavřena dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví, navíc nebylo možné po žalované požadovat, aby mohla znát skutečnosti, které by případně zakládaly možnost odporovat této dohodě. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval přípustností dovolání.

V posuzovaném případě soud prvního stupně rozhodl ve věci rozsudkem ze dne 21. 4. 1997 jinak než ve svém předchozím rozsudku ze dne 11. 1. 1996 proto, že byl vázán právním názorem, vyjádřeným v usnesení odvolacího soudu ze dne 22. 10. 1996, kterým byl jeho dřívější rozsudek zrušen. Odvolací soud dovoláním napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 21. 4. 1997.

Z uvedeného vyplývá, že přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je založena ustanovením § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Rozhodl-li odvolací soud ve výroku rozsudku, že ve smyslu ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. připouští proti svému rozsudku dovolání, jde o rozhodnutí, které je z hlediska přípustnosti dovolání obsoletní; ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. totiž umožňuje odvolacímu soudu vyslovit přípustnost dovolání ve výroku svého potvrzujícího rozsudku za podmínek v něm uvedených jen tehdy, není-li dovolání přípustné již na základě zákona (tj. podle ustanovení § 237 odst. 1 nebo § 238 odst. 1 o. s. ř.).

Po přezkoumání napadeného rozsudku, které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dospěl Nejvyšší soud ČR k závěru, že dovolání není opodstatněné a proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 42a odst. 1 obč. zák. se věřitel může domáhat, aby soud určil, že dlužníkovy právní úkony, pokud zkracují uspokojení jeho vymahatelné

pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné. Toto právo má věřitel i tehdy, je-li nárok vůči dlužníkovi z jeho odporovatelného úkonu již vymahatelný anebo byl-li již uspokojen.

Podle ustanovení § 42a odst. 4 obč. zák. právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným úkonem ušlo z dlužníkovy majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch.

Smyslem žaloby podle ustanovení § 42a obč. zák. (odpůrčí žaloby) je – uvažováno z pohledu žalujícího věřitele – dosáhnout rozhodnutí soudu, kterým by bylo určeno, že je vůči němu neúčinný dlužníkem učiněný právní úkon. Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůrčí žalobě vyhověno, pak představuje podklad k tomu, že se věřitel může na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekučního titulu), vydaného proti dlužníku, domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postižením toho, co odporovaným (právně neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku, a to nikoliv proti dlužníku, ale vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn. V případě, že uspokojení věřitele z tohoto majetku není dobře možné (např. proto, že osobě, v jejíž prospěch dlužník odporovaný právní úkon učinil, již takto nabyté majetkové hodnoty nepatří), může se věřitel – místo určení neúčinnosti právního úkonu – domáhat, aby mu ten, komu z odporovatelného právního úkonu dlužníka vznikl prospěch, vydal takto získané plnění. Odpůrčí žaloba je tedy právním prostředkem, sloužícím k uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (exekučním řízení), a to postižením věcí nebo jiných majetkových hodnot, které odporovaným právním úkonem ušly z dlužníkovy majetku, popřípadě vymožením peněžité náhrady ve výši odpovídající prospěchu získanému z odporovatelného právního úkonu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, publikovaný pod č. 64 v časopise Soudní judikatura č. 7/99 na str. 241).

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzovaném případě mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění dovolatelka nezpochybňuje), že dodatečným platebním výměrem Finančního úřadu v H. v P. ze dne 19. 10. 1993, ve znění rozhodnutí Finančního ředitelství v H. K. ze dne 22. 9. 1994 bylo společnosti F. a F., v o. s., v likvidaci, uloženo zaplatit na důchodové dani za rok 1992, splatné dne 5. 11. 1993, částku 2 617 300 Kč do 15 dnů od doručení rozhodnutí Finančního ředitelství v H. K. na účet Finančního úřadu v H. v P. Vzhledem k tomu, že daňový dlužník uvedenou částku přes opakované výzvy nezaplatil, Finanční úřad v H. v P. vydal dne 17. 8. 1995 výzvu k zaplacení daňového nedoplatku ručitelem, kterou vyzval J. F., aby jako ručitel uvedený daňový nedoplatek uhradil do 8 dnů od doručení výzvy; vycházel přitom ze zjištění, že J. F. má podle ustanovení § 86 obch. zák. a § 57 odst. 5 zákona o správě daní a poplatků „zákonnou povinnost ručení za daňové pohledávky neuspokojené shora uvedeným daňovým dlužníkem“. Rozsudkem Okresního soudu v Jičíně ze dne

2. 6. 1994, který nabyt podle potvrzení ve spise právní moci dnem 14. 7. 1994, bylo na návrh J. F., podaný u soudu dne 19. 5. 1994, zrušeno jeho bezpodílové spoluvlastnictví se žalovanou. Dne 4. 8. 1994 uzavřel J. F. se žalovanou dohodu o vypořádání jejich bezpodílového spoluvlastnictví, podle které připadl do vlastnictví J. F. pouze obchodní podíl na majetku obchodní společnosti F. a F., v. o. s., „se všemi právy a povinnostmi z toho vyplývajících“; ostatní majetek (včetně věcí nemovitých a movitých) připadl žalované. Žalobce v tomto řízení této dohodě odporuje.

Z ustanovení § 42a odst. 1 obč. zák. vyplývá, že věřitel může odporovat právním úkonům, které učinil dlužník. Za uvedeného skutkového stavu bylo pro rozhodnutí v této věci mimo jiné významné, zda J. F., který byl žalobcem vyzván k zaplacení daňového nedoplatku jako ručitel za závazky obchodní společnosti F. a F., v. o. s., v likvidaci, lze považovat za dlužníka žalobce, tedy, řečeno jinak, zda dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 4. 8. 1994 představuje ze strany J. F. právní úkon, učiněný věřitelovým (žalobcovým) dlužníkem.

Ručení je právní vztah mezi ručitelem (osobou odlišnou od dlužníka) a věřitelem, který vzniká na základě právního úkonu (srov. § 546 obč. zák. a § 303 obch. zák.) nebo ze zákona. Z ručení vzniká ručiteli povinnost (závazek) uspokojit věřitele (jeho pohledávku za dlužníkem nebo jiný závazek dlužníka vůči věřiteli), jestliže tak neučinil dlužník a jestliže věřitel ručitele k poskytnutí plnění písemně vyzval. Ručení představuje závazek akcesorický; ručitel je povinen plnit jen tehdy, má-li věřitel vůči dlužníku platnou pohledávku (je-li dlužník povinen uspokojit jiný svůj platný závazek vůči věřiteli), stala-li se pohledávka (jiný závazek) splatnou a nastala-li splatnost ručitelem závazku. Ručení je současně subsidiární, neboť ručitel je povinen plnit jen tehdy, jestliže věřitele neuspokojil sám dlužník; jde tedy o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky věřitele (jiného závazku dlužníka vůči věřiteli).

Ručení má v první řadě funkci zajišťovací, neboť zabezpečuje věřitelovu pohledávku (jiný závazek dlužníka vůči věřiteli), a to od doby svého vzniku až do splatnosti pohledávky (závazku) za dlužníkem. Po tuto dobu poskytuje věřiteli jistotu, že se bude moci uspokojit nejen od dlužníka, ale i od ručitele. Nebyla-li pohledávka věřitele (jiný závazek dlužníka vůči věřiteli) po té, co se stala splatnou, řádně a včas uspokojena ze strany dlužníka, nastupuje uhrazovací funkce ručení. Věřitel může požadovat, aby jej uspokojil též ručitel; k uspokojení věřitele přitom může být zásadně použit veškerý ručitelův majetek.

Vzniklo-li k zajištění věřitelovy pohledávky za dlužníkem (jiného závazku dlužníka vůči věřiteli) ručení, má věřitel právo na plnění nejen od dlužníka, ale, v případě, že dlužník řádně a včas nesplní splatnou pohledávku, i od ručitele. Ručitel tedy v tomto vztahu vystupuje jako náhradní dlužník, neboť na výzvu věřitele je povinen splnit věřiteli to, k čemu byl ručením zavázán. Na rozdíl od dlužníka, který je povinen splnit věřiteli vlastní dluh (jiný závazek), ručitel je zavázán splnit věřiteli sice formálně svůj dluh (odvozený z jeho akcesorické a subsidiární povinnosti ručitele), ale materiálně cizí dluh (jiný závazek), neboť plní věřiteli to, co mu byl jinak povinen plnit

dlužník. Uvažováno z pohledu věřitele je povinen jeho splatnou pohledávku (jiný závazek) uspokojit jednak dlužník (tzv. hlavní dlužník), jednak ručitel (tzv. náhradní dlužník), jestliže byly splněny předpoklady, za kterých je povinen plnit. Postavení dlužníka (tzv. hlavního dlužníka) a ručitele (tzv. náhradního dlužníka) se v tomto směru liší jen v tom, že zatímco dlužník ví, že bude muset věřitele uspokojit, je ručitel zavázán jen pro případ, že věřitele neuspokojí hlavní dlužník; ručitel tedy ví, že bude věřiteli plnit, jestliže věřitele neuspokojí dlužník a jestliže jej věřitel vyzve ke splnění povinnosti.

Právní úkon, kterým může být zkráceno uspokojení vymahatelné pohledávky věřitele, může učinit nejen tzv. hlavní dlužník. Rovněž ručitel, který je jako tzv. náhradní dlužník již od vzniku ručení zavázán uspokojit věřitele (pro případ, že by ho neuspokojil hlavní dlužník), může učinit úmyslné právní úkony in fraudem creditoris, jimiž bude ve svých důsledcích sledovat, aby nemusel dostát svým povinnostem ručitele a aby z jeho majetku věřitel nebyl (nemohl být) uspokojen; právní úkony v úmyslu zkrátit věřitele může učinit nejen v době, kdy mu ještě nevznikla povinnost věřitele uspokojit, ale i po té, co byl věřitelem důvodně vyzván, aby pohledávku (jiný závazek) splnil, a co se tedy má naplnit uhrazovací funkce ručení.

Pojem „dlužník“ užitý v ustanovení § 42a obč. zák. nelze vykládat – zejména se zřetelem ke shora uvedenému účelu odpůrčí žaloby – ve stejném smyslu, v jakém je užit při úpravě závazkového práva, obsažen v části osmé zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (ve znění pozdějších předpisů). Uvedený pojem nelze posuzovat jen podle významu použitého slova, ale zejména za použití pravidel logického a systematického výkladu. Hovoří-li zákon při úpravě závazkového práva o „dlužníku“, je z kontextu, v jakém tento pojem užívá, nepochybné, že má na mysli jen tzv. hlavního dlužníka; osoby, které jsou rovněž povinny uspokojit věřitele z důvodu zajištění závazku, označuje jinak. Z obsahu ustanovení § 42a obč. zák. je však zřejmé, že v něm uvedený pojem „dlužník“ zahrnuje nejen tzv. hlavního dlužníka, ale i další osoby, které jsou z důvodu akcesorické a subsidiární povinnosti zavázány uspokojit věřitele (tzv. náhradní dlužníky); k takovýmto osobám patří – jak vyplývá z výše uvedeného – rovněž ručitel.

Uvedený výklad má své opodstatnění také proto, že nečiní neodůvodněné rozdíly v postavení osob, které jsou podle zákona povinny uspokojit věřitele. Náзор dovolatelky, odvíjející se pouze od jazykového výkladu ustanovení § 42a obč. zák. a pomíjející další metody výkladu právních předpisů, současně představuje nerovnost v právech a povinnostech uvedených osob v jejich vztahu k věřiteli, ačkoliv to není odůvodněno ani povahou jejich právního postavení, ani smyslem a účelem právní úpravy o uspokojování pohledávek (jiných závazků).

Nejvyšší soud České republiky z uvedených důvodů dospěl k závěru, že věřitel je, za podmínek uvedených v ustanovení § 42a obč. zák., oprávněn odporovat nejen právním úkonům, které učinil dlužník, ale i právním úkonům ručitele a dalších osob,

kteří jsou z důvodu akcesorické a subsidiární povinnosti zákonem zavázány (zejména z titulů zajištění závazků) uspokojit pohledávku věřitele.

V posuzovaném případě dospěl odvolací soud – i když nikoliv ze zcela přílehlavých důvodů – ke správnému právnímu názoru, že dohodě o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 4. 8. 1994 lze ve smyslu ustanovení § 42a obč. zák. odporovat, i když ji neuzavřel daňový dlužník, ale osoba, která ručila za daňový nedoplatek společnosti F. a F., v. o. s., v likvidaci. Rozsudek odvolacího soudu je tedy v tomto směru správný.

Neobstojí ani námitka, že žaloba nemůže být důvodná, neboť ke dni 4. 8. 1994 nebylo možné po žalované požadovat, aby znala skutečnosti, které by „případně zakládaly možnost odporovat“ dohodě o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví.

Vzhledem k tomu, že žalovaná při uzavření dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví byla – jak soudy zjistily – manželkou J. F., tedy osobou jemu blízkou ve smyslu ustanovení § 116 obč. zák., soudy správně dovodily, že úmysl dlužníka zkrátit věřitele (cum animo fraudandi) není podmínkou odporovatelnosti, neboť úmysl dlužníka zkrátit jeho věřitele v takovémto případě zákon předpokládá a je na osobách dlužníkovi blízkých, aby prokázaly opak (tj. že úmysl dlužníka zkrátit věřitele nemohly i při náležité pečlivosti poznat). Na základě výsledků dokazování soudy dospěly k závěru, že žalovaná neprokázala, že by úmysl J. F. jako společníka veřejné obchodní společnosti F. a F. zkrátit věřitele uzavřením dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 4. 8. 1994 nemohla i při náležité pečlivosti poznat; uvedený skutkový závěr soudů má oporu v provedených důkazech a jeho správnost nelze ve smyslu dovolacího důvodu podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. důvodně zpochybnit (dovolatelka navíc ani výslovně správnost skutkových zjištění soudů v tomto směru nenapadla). Rozsudek odvolacího soudu je tedy i v tomto směru správný.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný, protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelkou tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., a protože zjištěna nebyla ani jiná vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalované podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Výši bezdůvodného obohacení záležejícího v užívání nebytových prostor na základě neplatné nájemní smlouvy určí soud peněžitou částkou, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobných nebytových prostor, zpravidla právě formou nájmu, a kterou by nájemce za obvyklých okolností byl povinen plnit podle nájemní smlouvy.

Bylo-li nájemné v posuzovaném období regulovanou cenou, nemůže výše bezdůvodného obohacení přesáhnout částku omezenou cenovými předpisy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 14. 5. 1997 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 589 862,50 Kč s příslušenstvím, žalobu ohledně částky 4875 Kč zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky. Vyšel ze zjištění, že dne 26. 6. 1992 žalovaný jako pronajímatel uzavřel se žalobcem jako nájemcem smlouvu o nájmu nebytových prostor o celkové velikosti 70 m² v domě č. p. 416 v katastrálním území N. M. v P. 2. Výše nájemného byla sjednána měsíční částkou 29 800 Kč, za dobu trvání od 1. 7. 1992 do 31. 12. 1994 žalobce žalovanému zaplatil celkově 625 800 Kč. Soud dovodil, že nájemní smlouva pro nedostatek souhlasu Obvodního úřadu pro P. 2 podle ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, není platná, a proto má žalobce právo na vydání bezdůvodného obohacení z neplatného právního úkonu. Vzhledem k tomu, že žalobce nebytové prostory skutečně užíval, vznikl i jemu určitý majetkový prospěch. S přihlédnutím k vyhlášce č. 585/1990 Sb., ve znění vyhlášky č. 168/1994 Sb., která reguluje nájemné z nebytových prostor roční sazbou 190 Kč za 1 m² podlahové plochy pronajaté pro prostory obchodní a částkou 165 Kč za 1 m² podlahové plochy pro nebytové prostory skladové nebo podobných užitných vlastností, žalobce podle závěrů soudu prvního stupně za předmětnou dobu na nájemném přeplatil 589 862,50 Kč.

K odvolání žalovaného M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 3. 11. 1997 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, jímž bylo žalobě vyhověno, a ve výroku o nákladech řízení zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně, že nájemní smlouva uzavřená mezi účastníky je absolutně neplatná a že žalobce má právo na náhradu bezdůvodného obohacení. Odvolací soud uložil soudu prvního stupně, aby se výši náhrady znovu zabýval, neboť podle jeho názoru se vyhlášky upravující výši nájemného týkají výlučně nájemného z nebytových prostor, zatímco v souzené věci jde o plnění z neplatného právního úkonu, které této zákonné regulaci nepodléhá.

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 25. 3. 1998 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 589 862,50 Kč s příslušenstvím a rozhodl

o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky. Při nezměněném skutkovém stavu věci soud s poukazem na vázanost právním názorem odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 226 o. s. ř. dovodil, že žaloba je důvodná. K nesporným závěrům o absolutní neplatnosti nájemní smlouvy a o právu žalobce na plnění z titulu bezdůvodného obohacení soud doplnil, že výši bezdůvodného obohacení určil sazbami 190 Kč za 65 m² prostor prodejny ročně a sazbou 165 Kč za 5 m² skladových prostor ročně, za období celkem 29 měsíců. Ustanovení § 458 obč. zák. aplikoval tak, že při vypořádání bezdůvodného obohacení vzniklého na základě neplatné smlouvy o nájmu je povinností pronajímatele vydat nájemci poskytnuté peněžité plnění a povinností nájemce poskytnout peněžitou náhradu za užívání přenechaných prostor, přičemž tyto pohledávky se ve smyslu ustanovení § 98 o. s. ř. započtou. Při stanovení výše bezdůvodného obohacení na straně toho, kdo bez právního důvodu užíval nebytové prostory, je správné a spravedlivé vycházet z vyhlášky o cenové regulaci nájemného z nebytových prostor, neboť v době trvání neplatného právního vztahu mezi účastníky byla tato vyhláška v účinnosti.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 10. 9. 1998 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé potvrdil, ve výroku o nákladech řízení jej změnil, jen pokud jde o výši nákladů, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a vyslovil, že proti rozsudku je přípustné dovolání. Skutková zjištění soudu prvního stupně označil za dostatečná a za správné považoval i jeho právní závěry. Jestliže vyhláška č. 585/1990 Sb. byla platná až do 1. 10. 1995 a stanovila maximální nájemné z nebytových prostor, je podle ní třeba určit výši bezdůvodného obohacení vzniklého tím, že žalobce užíval bez právního důvodu nebytové prostory. Odvolací soud dovodil, že za této situace pro posouzení výše bezdůvodného obohacení není rozhodné, zda ve stejném období Městská část P. 2 pronajímala nebytové prostory za nájemné neregulované. Přípuštění dovolání odůvodnil odvolací soud existencí odlišných právních názorů dvou odvolacích senátů k otázce výše bezdůvodného obohacení, konkrétně zda při jeho výpočtu lze vycházet z vyhlášky č. 585/1990 Sb. či nikoliv, jestliže nebyla platně uzavřena smlouva o nájmu nebytových prostor.

Žalovaný se dovoláním domáhá, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Vytýká odvolacímu soudu, že věc posoudil nesprávně po právní stránce, neboť abstrahoval od zákonného ustanovení § 458 obč. zák., podle něž musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Jestliže tedy je nájemní smlouva neplatná, musí každý z účastníků vrátit to, co mu bylo skutečně poskytnuto. V daném případě však podle dovolatele rozhodnutí odvolacího soudu znamená, že jedna strana neplatné smlouvy nabyla bezdůvodným obohacením více, než druhá strana obohacením ve výkonech. Dovolatel považuje za výkon práv a povinností v rozporu s dobrými mravy tu skutečnost, že všechny zákonné a podzákonné normy nejsou aplikovány souladně, neboť obě strany v době uzavření nájemní smlouvy vycházely z magistrátní

vyhlášky ze dne 16. 3. 1992, která, ačkoliv byla později její platnost zpochybněna, neregulovanou výši nájemného dovolovala.

Žalovaný podané dovolání doplnil svým čestným prohlášením, v němž uvádí, že se na úkor žalobce nijak neobohatí, získal od něj pouze ty částky, které si vzájemně sjednali ve výši odpovídající platné cenové vyhlášce. Jestliže vyhláška hlavního města Prahy o cenové regulaci byla zpochybněna, nemělo by to nic měnit na jeho dobré víře, že se řídil platným cenovým předpisem.

Žalobce ve svém vyjádření k dovolání uvedl, že soudy prvního i druhého stupně postupovaly zcela v souladu se zákonem a uveřejněnou judikaturou, jestliže výši bezdůvodného obohacení v podobě výkonu práva nájmu posuzovaly z hlediska platného cenového předpisu, upravujícího maximální výši nájemného. Žalobce nejprve rozdíl mezi sjednanou výší nájemného a maximální regulovanou částkou žaloval s poukazem na relativní neplatnost pro rozpor s cenovým předpisem, přičemž právní kvalifikace odvozená od absolutní neplatnosti nájemní smlouvy na věci nic nemění. Navrhl proto, aby dovolání bylo zamítnuto.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné. Proto je zamítl.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Jde-li o potvrzující rozsudek odvolacího soudu, je dovolání přípustné ve smyslu § 239 odst. 1 o. s. ř., jestliže odvolací soud přípustnost dovolání svým výrokiem vyslovil, a to s argumentem o zásadním významu právní stránky rozhodnutí. Takto založená přípustnost dovolání úzce souvisí s vymezením možného dovolacího důvodu, jímž je z povahy věci důvod dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Nesprávné právní posouzení věci může spočívat v tom, že dovolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval. Z hlediska dovolacího důvodu, jak jej žalovaný uplatnil, je rozhodující posouzení, zda výše náhrady bezdůvodného obohacení vzniklého užíváním nebytových prostor bez právního důvodu je limitována ustanoveními cenového předpisu upravujícího maximální výši nájemného.

Podle ustanovení § 451 odst. 1 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohátí, musí obohacení vydat. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. Podle § 457 odst. 1 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit

druhému vše, co podle ní dostal. Podle § 458 odst. 1 obč. zák. musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení s předmětem bezdůvodného obohacení musí být vydány i užitky z něho, pokud ten, kdo obohacení získal, nejednal v dobré víře.

Plnění podle neplatné smlouvy je jednou ze skutkových podstat bezdůvodného obohacení, jejímž důsledkem je povinnost účastníků smlouvy vzájemně si vydat vše, čeho plněním podle smlouvy nabyli. Otázka dobré víry na straně účastníka, který obohacení získal, má význam jen z hlediska nároku na vydání užitků, nikoliv samotného předmětu bezdůvodného obohacení; dovolací námitka poukazující na dobrou víru žalovaného, s níž přijímal platby nájemného, není důvodná, neboť žalobce požaduje vydání bezdůvodného obohacení v podobě zaplaceného nájemného, nikoliv vydání užitků z této částky.

Problémy s vydáním předmětu bezdůvodného obohacení zpravidla nenastávají v případech, kdy jde u obou účastníků o plnění ve věcech či penězích, neboť způsob a rozsah plnění, které má být vráceno, je zřejmý. Jiná je situace tam, kde plnění jednoho či obou účastníků má charakter nehmotný, takže takové plnění nelze vydat (ustanovení § 458 odst. 1, věta druhá, obč. zák. příkladmo uvádí plnění v podobě výkonů). Citované ustanovení výslovně stanoví, že tehdy se poskytuje peněžitá náhrada, která musí pochopitelně odpovídat peněžitému ocenění získaného obohacení. V případě neplatné nájemní smlouvy spočívá obohacení pronajímatele v obdržení platbách nájemného a obohacení nájemce v tom, že užíval cizí věc. Na rozdíl od pronajímatele, který je povinen vrátit inkasované nájemné, nájemce není schopen spotřebované plnění v podobě výkonu práva nájmu vrátit. Je proto povinen vrátit bezdůvodné obohacení peněžitou formou; pokud její výše není předpisem stanovena, určí ji soud podle své úvahy (§ 136 o. s. ř.). Tato úvaha se musí opírat o finanční ocenění prospěchu, který účastníku užíváním věci vznikl. Majetkovým vyjádřením tohoto prospěchu je peněžitá částka, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání věci, zpravidla právě formou nájmu, a kterou by nájemce byl povinen plnit podle platné nájemní smlouvy; důvodně se tedy tato náhrada poměřuje s obvyklou hladinou nájemného.

V posuzovaném případě soudy dovodily, že žalovaný je povinen vrátit žalobci zaplacené nájemné (625 800 Kč), od něž se odečte peněžité vyjádření prospěchu získaného nájemcem (32 937 Kč), tedy ke zjištění výše bezdůvodného obohacení na straně žalovaného přistupovaly v souladu s uvedeným výkladem ustanovení § 458 obč. zák. Nepochybily přitom, jestliže přihlížely k cenové regulaci nájemného z nebytových prostor.

Podle § 1 odst. 1 vyhlášky č. 585/1990 Sb., o cenové regulaci nájemného z nebytových prostor ve znění vyhlášky č. 168/1994 Sb., nájemné z nebytových prostor (bez připočtení cen služeb) se sjednává v rámci maximální výše vypočtené z ročních sazeb za 1 m² podlahové plochy pro nebytové prostory:

a) obchodní, restaurační, reprezentační, školské, zdravotnické, kancelářské a další prostory podobných užitných vlastností 190 Kč

b) výrobní, dílenské, skladové a pro účely garáží a další prostory podobných užitných vlastností 165 Kč

c) společenské, kulturní a další prostory podobných užitných vlastností, jakož i prostory pro pracovny (ateliéry) umělců 130 Kč

d) ostatní, především provizoria 96 Kč.

Nájemné z nebytových prostor bylo v posuzovaném období regulováno cenou a nebylo proto možné v souladu s právem sjednat nájemné vyšší, než stanovil cenový předpis. Z toho důvodu ani bezdůvodné obohacení záležející v užívání nebytových prostor nemohlo přesáhnout takto omezenou částku. Jestliže totiž nájemce nebyl povinen ani v případě platného nájmu platit na nájemném více, než stanoví cenový předpis, nemohl se ani užíváním na základě neplatné smlouvy na úkor pronajímatele obohatit ve větším rozsahu. Požaduje-li tedy nájemce vydání bezdůvodného obohacení v podobě vrácení zaplaceného nájemného, musí být zároveň určena výše jeho prospěchu, a to právě v těchto intencích; jinými slovy nájemci náleží zaplacené nájemné po odečtení částky odpovídající výši jeho obohacení, tedy částky odpovídající výši nájemného, které by s přihlédnutím ke všem shora uvedeným okolnostem jinak měl platit. Byla-li výše nájemného z nebytových prostor regulována cenovým předpisem a účastníci smlouvy tak nebyli oprávněni sjednat nájemné vyšší, nelze uvažovat o tom, že by obvyklé nájemné představovalo vyšší částky a že v důsledku toho by se ten, kdo bez smlouvy užívá cizí nebytový prostor, na úkor vlastníka obohatil o více než o takto omezenou částku.

Oba soudy rovněž důvodně nepřihlédly k vyhlášce zastupitelstva hlavního města Prahy, která cenovou regulaci provedenou vyhláškou pro určité lokality odstraňovala. Ustanovení § 1 odst. 4 vyhlášky č. 585/1990 Sb., o cenové regulaci nájemného z nebytových prostor, ve znění účinném do 31. 8. 1994 zmocňovalo zastupitelstva obcí, aby s přihlédnutím k atraktivitě prostředí nebo výhodnosti polohy nebytového prostoru určila objekty, popřípadě lokality v rámci obce, kde stanoví diferencované sazby vyšší než uvedené v odstavci 1, popř. kde umožní sjednat nájemné bez omezení. Toto zmocnění je však v rozporu se zákonem č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 16 odst. 1 tohoto zákona umožňuje obci, aby k plnění svých úkolů vydávala pro svůj územní obvod obecně závazné vyhlášky. Schvalování obecně závazných vyhlášek ve věcech samostatné působnosti je pak podle § 36 odst. 1 písm. f) vyhrazeno obecnímu zastupitelstvu, zatímco podle odstavce 3 téhož ustanovení naopak obecnímu zastupitelstvu nepřísluší rozhodovat v oblasti přenesené působnosti obce, s výjimkou schvalování územně plánovací dokumentace sídelních útvarů a zón. Podle § 21 zákona obec vykonává státní správu v rozsahu stanoveném zvláštními zákony (přenesená působnost) a podle § 24 odst. 1 zákona k tomu může na základě zmocnění v zákoně a v jeho mezích vydávat obecně závazné vyhlášky ve věcech, přičemž podle § 45 písm. l) zákona o obcích tato

pravomoc přísluší obecní radě. Jestliže ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen, stanoví, že obecní úřady a obce stanovují maximální ceny nebo snižují maximální ceny stanovené cenovými orgány, je zřejmé, že oblast regulace spadá do výkonu státní správy a tedy do oblasti přenesené působnosti obce. Upravilo-li výjimky z maximálních cen nájmu svou vyhláškou zastupitelstvo obce, stalo se tak sice v souladu s vyhláškou č. 585/1990 Sb., o cenové regulaci nájemného z nebytových prostor, ve znění účinném do 31. 8. 1994, avšak v rozporu se zákonem o obcích (rozpor se zákonem odstranila až vyhláška č. 168/1994 Sb. zmocněním obce jako takové), a soud k ní proto s poukazem na ustanovení čl. 95 odst. 1 Ústavy nemůže přihlídnout.

Ze shora uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.) správný, a proto dovolací soud dovolání zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

Rozsudek, kterým soud vůči osobě zapsané jako vlastník nemovitosti v katastru nemovitostí (žalovanému) určí, že státní podnik (žalobce) má k této nemovitosti právo hospodaření, je způsobilým podkladem pro změnu zápisu vlastnických vztahů v katastru nemovitostí potud, že na jeho základě se zapíše do katastru vlastnické právo státu a právo hospodaření příslušného státního podniku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1052/97)

K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 27. 1. 1997, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 7. 5. 1999, potvrdil rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Sokolově ze dne 17. 5. 1996 ve výroku, kterým bylo určeno, že žalobce má právo hospodaření k označeným pozemkům; dále odvolací soud připustil zpětvzetí žaloby co do určení, že tyto pozemky jsou ve vlastnictví České republiky, a v tomto rozsahu rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil. Co do potvrzujícího výroku rozsudku odvolací soud přisvědčil závěru, že vlastnictví pozemků k 24. 5. 1991 (dnem účinnosti zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí – dále též jen „zákon“) nepřešlo na žalované město dle § 2 odst. 1 písm. a) tohoto zákona, neboť jde – v intencích § 2, § 3 a § 23 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horního zákona) – o pozemky zastavěné, přičemž důvod uvedený v § 2 odst. 1 písm. b) zákona nepřichází v úvahu. Tomuto závěru však především předřadil úvahu, podle níž ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona dopadá na pozemky, které se nacházejí v území obce (které tvoří jedno katastrální území nebo – člení-li se obec na části, jež mají vlastní katastrální území – soubor katastrálních území). Pozemky jsou však v katastrálním území D. N., obce D. N., nikoli v katastru žalovaného města. Podle přesvědčení odvolacího soudu by vlastnictví na žalovaného nepřešlo, ani šlo-li by o pozemky, které obec vlastnila k 31. 12. 1949. Podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona by totiž k 31. 12. 1949 musela – se zřetelem k tomu, že zákon hovoří o „stavbě s pozemky“, nikoliv o „stavbě a pozemcích“ existovat stavba, se kterou by přešly i pozemky tvořící s ní jeden funkční celek. V řízení se přitom ani netvrdí, že stavby k 31. 12. 1949 existovaly. Odvolací soud uzavřel, že – vzhledem k tomu, že žalobce jako státní podnik, jemuž podle § 6 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, svědčí právo hospodaření pouze k majetku státu, má ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř. naléhavý právní zájem na určení tohoto práva. Stanovisko žalovaného, že proti právu hospodaření žalobce na pozemcích nemá námitek, nepokládal za právně rozhodné. Jelikož v rozhodnutí řešeným otázkám přisuzoval zásadní právní význam, připustil proti svému rozsudku výrokem dovolání.

Žalovaný podal proti rozsudku odvolacího soudu (prostřednictvím pracovníka vybaveného právníckým vzděláním) včas dovolání (podle obsahu směřující proti potvrzujícímu výroku ve věci samé), jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.). Dovolatel má za nesprávné již to, že soud vyhověl žalobě na určení práva hospodaření k pozemkům, ač vlastnictví pozemků je v katastru nemovitostí připsáno jemu a považuje za nepřijatelné, že by na tomto základě mělo dojít – „ačkoliv zde není dán právní zájem“ – ke změně zápisu v katastru nemovitostí. Uvádí dále, že je nutné posoudit naléhavý právní zájem žalobce ve vztahu k právu hospodaření, v situaci, kdy žalobce majetek sám neobhospodařuje a jako přebytný či neupotřebitelný jej přenechává k využití soukromému subjektu. Dovolatel rovněž nesouhlasí se závěrem, že ustanovení § 2 zákona č. 172/1991 Sb. se netýká pozemků jsoucích mimo katastrální území obce. Nemovitý majetek se podle jeho názoru nemusí nutně krýt s katastrálním územím obce nebo jejích částí, což dokumentuje i okolnost, že dovolateli byly dle citovaného ustanovení navraceny mnohé nezastavěné pozemky daleko za hranicemi jeho katastrálního území či dokonce okresu. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., avšak není důvodné.

Nejvyšší soud proto dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. „zmatečností“), a (je-li dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jelikož tyto vady nebyly dovoláním namítány a z obsahu spisu nevyplývají, je dovolateli u dovolání, jehož přípustnost byla založena podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., k dispozici pouze dovolací důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. (srov. rozhodnutí uveřejněné pod číslem 34/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Tímto dovolacím důvodem, který byl jako jediný také uplatněn, je dovolací soud vázán, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (srov. § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že odvolací soud nevymezil právně významné otázky výrokem rozhodnutí (srov. nálezy Ústavního soudu z 20. února 1997, sp. zn. III ÚS 253/96, uveřejněný v příloze sešitu č. 7, ročníku 1997, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), je dovolání přípustné pro všechny právní otázky, na nichž napadený potvrzující výrok rozsudku spočívá (za samozřejmého předpokladu, že jejich řešení bylo dovoláním zpochybněno).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu,

sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb. do vlastnictví obcí dnem účinnosti tohoto zákona přecházejí

- a) nezastavěné pozemky,
- b) pozemky zastavěné stavbami ve vlastnictví fyzických osob,
- c) stavby s pozemky tvořícími se stavbou jeden funkční celek,

které obce vlastnily ke dni 31. prosince 1949, pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1.

Jak se podává z argumentace obsažené v napadeném rozsudku, odvolací soud z tohoto znění zákona nevycházel. Zjevně přehlédl, že původně publikovaná verze zákona obsahovala chybu spočívající v tom, že slova „které obce vlastnily ke dni 31. prosince 1949, pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1“ tvořila (pouze) přímou součást textu uvedeného pod písmenem c) a že náprava (do podoby citované výše) byla zjednána redakčním oznámením o opravě chyb, zveřejněným v částce 47, ročníku 1991, Sbírky zákonů. Odtud plyne závěr, jež Nejvyšší soud formuloval již v rozsudku ze dne 28. 1. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1305/96 a od kterého nevidí důvodu odchýlit se ani v této věci, totiž že pro přechod nezastavěných pozemků do vlastnictví obce podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona se nevyžaduje, aby tyto pozemky náležely do katastrálního území obce nebo jejích částí. Tuto podmínku totiž ustanovení § 2 odst. 1 zákona (na rozdíl např. od ustanovení § 3 odst. 1 písm. a/ zákona) neobsahuje.

Nesprávnost výkladu ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona v uvedeném směru však ke zrušení napadeného výroku rozsudku nevede. Již v rozsudku z 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod číslem 17 (na nějž v podrobnostech odkazuje), Nejvyšší soud vysvětlil, že založil-li odvolací soud závěr o nedůvodnosti uplatněného nároku současně na dvou na sobě nezávislých důvodech, pak sama okolnost, že jeden z nich neobstojí, nemůže mít na správnost tohoto závěru vliv, jestliže obdrží důvod druhý. To platí i tehdy, nemohl-li být druhý důvod podroben dovolacímu přezkumu proto, že nebyl dovoláním dotčen.

Odvolací soud vedle shora vyvrácené teze založil své rozhodnutí též na závěru, že ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona se neuplatní, jelikož pozemky jsou zastavěny. Tento jeho úsudek ovšem dovoláním nikterak zpochybněn není. Za rozhodnou argumentaci v dotčeném směru nepovažuje Nejvyšší soud větu v dovolání, podle níž „uvedený názor soudu (rozuměj názor, že pozemky musejí náležet do katastru obce) je promítnut i do závěru odůvodnění rozsudku v části posuzování otázky zastavěnosti pozemku“ (č. 1. 47 odst. 1 in fine). Ve skutečnosti jsou oba závěry autonomní, jelikož úvaha, že nezastavěné pozemky nemusejí být v katastru obce, nikterak neovlivňuje závěr, že ve skutečnosti o nezastavěné pozemky nejde.

Pro výsledek dovolacího řízení je za daného stavu rozhodující námitka, již dovolatel uplatnil proti závěru o existenci naléhavého právního zájmu žalobce na požadovaném určení. Výklad podávaný právní teorií i soudní praxí je totiž jednotný v tom, že věcné projednání žaloby o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je průkazem naléhavého právního zájmu na tomto určení podmíněno.

Dovolateli lze přisvědčit, že určení práva hospodaření žalobce k pozemku by nemělo význam, jestliže by nemohlo ovlivnit stav zápisu v katastru nemovitostí, kde je jako vlastník pozemků zapsán žalovaný. Otázkou, jež se v dané souvislosti klade, je, zda úsudek, že na základě takového určení nemůže dojít ke změně zápisu v katastru nemovitostí, je správný.

Závěr, podle něž se státní podnik může domáhat určení, že má ke sporným věcem právo hospodaření (vyslovený Nejvyšším soudem v rozsudku uveřejněném pod číslem 3/1997 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), otázku, zda je dán naléhavý právní zájem na takovém určení, výslovně neřeší. Tvoří pouze přirozený doplněk závěru, jenž se z citovaného rozhodnutí (co do důrazu kladeného na jeho zobecňující charakter) podává především, totiž, že státní podnik není oprávněn jednat v občanském soudním řízení za stát (jménem státu) a že nemůže mít naléhavý právní zájem na určení, že stát je vlastníkem.

Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, tak jak platil v době vydání napadeného rozsudku, státní podnik hospodaří s věcmi a majetkovými právy, svěřenými mu při jeho založení, a dále s věcmi a majetkovými právy nabytými v průběhu jeho podnikání. Věci, s nimiž podnik hospodaří, jsou ve státním vlastnictví. Podle odstavce 2 podnik má právo majetek, se kterým hospodaří, držet, užívat jej a nakládat s ním v souladu s právními předpisy. Majetek může být podniku odňat pouze v případech a za podmínek stanovených zákonem.

Věci, s nimiž státní podnik hospodaří, podle této úpravy sice jsou ve státním vlastnictví, veškerá dispoziční oprávnění k tomuto majetku (u vědomí všech zákonných omezení, jež se nehospodárnému nakládání se státním majetkem kladou) však má přímo státní podnik (ustanovení § 6 odst. 2 citovaného zákona o státním podniku svým obsahovým vyzněním plně odpovídá ustanovení § 123 obč. zák., vymezujícímu obecně obsah vlastnického práva). Z ustanovení § 5 odst. 1 zákona o státním podniku přitom vyplývá, že i při nakládání se státním majetkem, k němuž má právo hospodaření, vystupuje státní podnik v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Státní podnik může mít (jak vystihl již odvolací soud) právo hospodaření právě jen ke státnímu majetku. Jinak řečeno, vlastníkem majetku, k němuž svědčí právo hospodaření státnímu podniku, z povahy věci nemůže být nikdo jiný než stát, tedy Česká republika.

Proto platí, že rozsudek, kterým soud vůči osobě zapsané jako vlastník nemovitosti v katastru nemovitostí (žalovanému) určí (za samozřejmého předpokladu, že žalovaným není stát), že státní podnik (žalobce) má k této nemovitosti právo hospodaření, je způsobilým podkladem pro změnu zápisu

vlastnických vztahů v katastru nemovitostí (ve shodě s § 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů) – potud, že namísto dosavadního vlastníka nemovitosti se zapíše do katastru vlastnické právo státu a právo hospodaření příslušného státního podniku (osoby z rozsudku oprávněné). Odtud se logicky podává, že naléhavý právní zájem žalobce na požadovaném určení je dán a závěry odvolacího soudu potud obstojí. Okolnost, jak žalobce v současnosti pozemky využívá, tu není rozhodná.

Na tomto základě lze uzavřít (vzhledem k tomu, co bylo řečeno výše o autonomní povaze závěrů odvolacího soudu o tom, že obec se nestala vlastníkem nemovitosti a o důsledcích, jež se pojí se skutečností, že jeden z těchto závěrů nebyl dovoláním zpochybněn), že dovolání důvodné není. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.).

I. Zaměstnanci, jenž pobírá náhradu za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce, neboť pro onemocnění nemocí z povolání musel být převeden na jinou, méně placenou práci v podzemí dolu, a který byl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden z této práce na jinou, ještě méně placenou práci na povrchu dolu, nebo se kterým byl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice rozváznán pracovní poměr, přísluší i po tomto převedení (rozvázání pracovního poměru) náhrada za ztrátu na výdělku v původní výši (tj. bez zřetele ke změnám v jeho výdělkových poměrech, k nimž došlo následkem převedení na jinou práci, provedenému z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice), ledaže by nastaly okolnosti, které mají vliv na výši této náhrady (§ 202 odst. 1 zák. práce). Skutečnost, že zaměstnanec byl převeden pro dosažení nejvyšší přípustné expozice na práci na povrchu dolu (byl s ním rozváznán pracovní poměr), popřípadě že uplynula doba stanovené nejvyšší přípustné expozice pro práci, kterou vykonával před vznikem škody (před onemocněním nemocí z povolání), nemá sama o sobě za následek přerušení příčinné souvislosti mezi škodou a nemocí z povolání a nepředstavuje ani změnu poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce.

II. Výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání ve smyslu ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce se u zaměstnanců, kteří přestali práci, již původně vykonávali po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, konat pro dosažení nejvyšší přípustné expozice nebo z jiných důvodů nesouvisejících s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a na práci nově vykonávané dosahují nižší výdělky než dosud, stanoví ode dne následujícího po skončení výkonu této práce ve výši jejich průměrného výdělku, zjištěného k tomuto dni.

III. Zvýšení průměrného výdělku, popřípadě upraveného průměrného výdělku podle nařízení vlády, vydaného na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce, se vztahuje nejen na průměrný výdělek před vznikem škody, ale i na průměrný výdělek po pracovním úrazu nebo nemocí z povolání, který je rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity).

IV. Dosáhne-li poškozený zaměstnanec po pracovním úrazu nebo nemocí z povolání vyšší výdělek, než kolik činí jeho průměrný výdělek, zjištěný ke dni, v němž přestal konat pro dosažení nejvyšší přípustné expozice nebo z jiných důvodů nesouvisejících s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání dosavadní práci, popřípadě než kolik činí jeho průměrný výdělek, upravený podle nařízení vlády, vydaného na základě zmocnění obsaženého v ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce, jde o podstatnou změnu poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 1999, sp. zn. 21 Cdo 786/98)

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaný na odškodnění nemoci z povolání (vazoneurozy) nahradil ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, která mu vzniká v době od 1. 10. 1990. Žalobu odůvodnil zejména tím, že po zjištění nemoci z povolání byl dne 16. 3. 1987 převeden na jinou, méně placenou práci v podzemí dolu a že mu pro nemoc z povolání byl od 8. 2. 1989 přiznán částečný invalidní důchod. Žalovaný mu dobrovolně poskytoval náhradu za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce až do doby, než byl od 1. 10. 1990 převeden pro naplnění nejvyšší přípustné expozice prachu z práce v podzemí dolu na práci na povrchu. Žalobce má za to, že žalovaný je povinen i po převedení na práci na povrchu dolu nahrazovat mu ztrátu na výdělku ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a žalobcem dosahovaným výdělkem (s připočtením částečného invalidního důchodu).

Žalovaný potvrdil, že dne 12. 1. 1987 byla u žalobce zjištěna nemoc z povolání (onemocnění cév a nervů končetin způsobené prací s vibrujícími nástroji), pro kterou byl od 16. 3. 1987 převeden z pracoviště v rubání na práci počítače stojek v podzemí dolu, a že dnem 1. 10. 1990 byl žalobce pro naplnění nejvyšší přípustné expozice převeden na práci dělníka v hydraulické dílně na povrchu dolu. Požadované odškodnění žalobci nenáleží, neboť pokles výdělku od 1. 10. 1990 nastal v důsledku naplnění nejvyšší přípustné expozice, čímž došlo k přerušení příčinné souvislosti mezi nemocí z povolání a škodou; je nepochybné, že pro naplnění nejvyšší přípustné expozice by žalobce nemohl vykonávat ani práci, kterou konal před onemocněním chorobou z povolání, a není proto důvod platit žalobci náhradu „do výdělku před vznikem škody“.

O k r e s n í s o u d ve Frýdku-Místku rozsudkem ze dne 3. 2. 1994 uložil žalovanému, aby zaplatil žalobci na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 10. 1990 do 30. 8. 1993 částku 49 130 Kč s příslušenstvím; žalobu o zaplacení dalších 13 696 Kč s příslušenstvím zamítl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit České republice „na účet Okresního soudu ve Frýdku-Místku“ na soudním poplatku 1964 Kč a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že žalovaný odpovídá žalobci za škodu vzniklou následkem nemoci z povolání. Skutečnost, že žalobce byl převeden pro překročení nejvyšší přípustné expozice prachu z práce v podzemí dolu na méně placenou práci na povrchu dolu, nemá za následek přerušení příčinné souvislosti mezi nemocí z povolání a škodou a i po tomto převedení žalobci náleží náhrada za ztrátu na výdělku v původní výši. Při určení výše náhrady za ztrátu na výdělku vycházel soud prvního stupně z průměru žalobcem pobíraných náhrad za ztrátu na výdělku v době od 1. 10. 1990 do 30. 9. 1991 a dovodil, že žalobci náleží náhrada ve výši 1445 Kč měsíčně. „Valorizaci“ náhrady za ztrátu na výdělku neprovedl s odůvodněním, že ke „druhému převedení žalobce došlo pro překročení NPE a nikoliv pro nemoc z povolání“.

K odvolání účastníků **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě usnesením ze dne 29. 6. 1994 rozsudek soudu prvního stupně „v napadené části“ (tj. ve všech výrocích s výjimkou výroků o zamítnutí žaloby o zaplacení částky 999 Kč a o zaplacení úroků z prodlení ve výši 3 % z částky 9821 Kč od 1. 8. 1991 do zaplacení) zrušil a věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že zaměstnanci, který pobírá náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 zák. práce, neboť pro onemocnění chorobou z povolání musel být převeden na jinou méně placenou práci v podzemí dolu, a který byl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden na další, ještě méně placenou práci, přísluší i po tomto dalším převedení náhrada za ztrátu na výdělků v původní výši, pokud nenastaly okolnosti, které by měly vliv na výši této náhrady (§ 202 odst. 1 zák. práce); skutečnost, že zaměstnanec byl pro překročení nejvyšší přípustné expozice převeden na další, ještě méně placenou práci, nemá sama o sobě za následek přerušení příčinné souvislosti mezi škodou a nemocí z povolání a nepředstavuje změnu poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce. Soud prvního stupně tedy správně dovodil, že žalobci přísluší i nadále náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, nesprávně však určil výši této náhrady. Náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je ve smyslu ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce určena rozdílem mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a výdělkem po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného částečného invalidního důchodu. V případě, že zaměstnanec byl převeden na další, méně placenou práci pro dosažení nejvyšší přípustné expozice, nelze podle názoru odvolacího soudu přihlížet k jeho skutečně dosahovanému výdělků, nýbrž je třeba „fixovat“ jako jeho výdělek po zjištění nemoci z povolání ten výdělek, který dosahoval po prvním převedení pro nemoc z povolání. To se může stát jen tím, že bude podle příslušných předpisů vypočten průměrný výdělek obdobně, jako „podle metodiky naznačené v ustanovení § 195 odst. 4 zák. práce“. Takovýto průměrný výdělek však nelze přepočítávat znovu (např. jednou ročně), protože by to znamenalo jeho „valorizaci“, k níž právní předpisy „nedávají podklad“; teprve tehdy, až dosahované výdělků převyšují tímto způsobem určený výdělek po zjištění nemoci z povolání, by bylo možné uvažovat o změně poměrů podle ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce. Odvolací soud dále soudu prvního stupně vytknul, že se nezabýval tím, kdy žalobci původně vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výdělků, což je významné i z hlediska možného provedení „valorizace“ podle zákona č. 297/1991 Sb., a že nepřihlédl k úpravě uvedené v čl. X odst. 3 zákona č. 37/1993 Sb. a v čl. V zákona č. 160/1993 Sb., a uložil mu, aby v potřebném směru doplnil dokazování a aby znovu o nároku žalobce rozhodl.

Okresní soud ve Frýdku-Místku – poté, co připustil žalobcem navrženou změnu žaloby – rozsudkem ze dne 2. 2. 1995 žalovanému uložil, aby žalobci na náhradě za ztrátu na výdělků zaplatil za dobu od 1. 10. 1990 do 31. 12. 1994 celkem 139 725,30 Kč s příslušenstvím a aby mu platil od 1. 1. 1995 náhradu za ztrátu na

výdělků ve výši 5604 Kč měsíčně; žalobu o zaplacení dalších 22 255 Kč s příslušenstvím a o částku 853 Kč měsíčně zamítl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit České republice – Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku na soudním poplatku 13 884 Kč a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Při rozhodování o věci samé vycházel ze zjištění, že průměrný čistý měsíční výdělek žalobce před vznikem škody činil 6732 Kč a že „fixní výdělek“ určený jako průměrný čistý měsíční výdělek žalobce ke dni 30. 9. 1990 činil 3315 Kč. Při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků v jednotlivých obdobích postupoval tak, že průměrný čistý měsíční výdělek žalobce před vznikem škody „redukoval“ ve smyslu ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce (ve znění účinném do 31. 5. 1994) a že provedl jeho „valorizaci“ podle zákona č. 297/1991 Sb. a nařízení vlády č. 191/1993 Sb. a č. 263/1994 Sb. Od čistého průměrného výdělků žalobce před vznikem škody („redukováného“ a „valorizovaného“) pak odečetl žalobcův částečný invalidní důchod (v době do 31. 5. 1994 ve výši 1500 Kč a v době od 1. 6. 1994 ve skutečně pobírané výši) a průměrný čistý výdělek žalobce zjištěný ke dni 30. 9. 1990 a u stanovené náhrady za ztrátu na výdělků provedl úpravy podle čl. X zákona č. 37/1993 Sb. a čl. V zákona č. 160/1993 Sb.

K odvolání účastníků **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě usnesením ze dne 13. 11. 1995 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud setrval na svém právním názoru, vyjádřeném v usnesení ze dne 29. 6. 1994, a dovodil, že soud prvního stupně správně v období po 1. 1. 1993 přiznal náhradu za ztrátu na výdělků v hrubé výši. Soudu prvního stupně však vytknul, že náležitě nezjistil průměrný výdělek žalobce před vznikem škody, že nesprávně provedl „valorizaci“ podle nařízení vlády č. 191/1993 Sb., že důsledně nevycházel z čl. VI bodu 6 zákona č. 74/1994 Sb. a že nevzal v úvahu ani ustanovení § 14 zákona č. 183/1994 Sb., a uložil mu, aby se v dalším řízení zabýval též otázkou, zda žalobcem dosahované výdělků nepřevyšují „zafixovaný“ průměrný výdělek.

Okresní soud ve Frýdku-Místku – poté, co připustil další žalobcem navrženou změnu žaloby – rozsudkem ze dne 7. 6. 1996 žalovanému uložil, aby žalobci na náhradě za ztrátu na výdělků zaplatil za dobu od 1. 10. 1990 do 30. 4. 1996 celkem 193 871,40 Kč s příslušenstvím; žalobu o zaplacení dalších 68 702,60 Kč s příslušenstvím a o částku 6998 Kč měsíčně od 1. 5. 1996 zamítl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit České republice „na účet“ Okresního soudu ve Frýdku-Místku na soudním poplatku 7756 Kč a na nákladech řízení 52,80 Kč, že pro částku 27,20 Kč se České republice náhrada nákladů řízení nepřiznává a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Po doplnění dokazování vycházel při rozhodování ve věci samé ze zjištění, že průměrný čistý měsíční výdělek žalobce před vznikem škody činil 6712 Kč a že „fixní výdělek“ určený jako průměrný čistý měsíční výdělek žalobce ke dni 30. 9. 1990 činil 3253 Kč. Při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků v jednotlivých obdobích postupoval tak, že průměrný čistý měsíční výdělek žalobce před vznikem škody „redukoval“ ve smyslu ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce (ve znění účinném do 31. 5. 1994) a že provedl jeho „valorizaci“ podle zákona

č. 297/1991 Sb. a nařízení vlády č. 191/1993 Sb. a č. 291/1995 Sb.; „valorizaci“ podle nařízení vlády č. 263/1994 Sb. neprovedl s odůvodněním, že by překročila stanovený „limit“. Od čistého průměrného výdělku žalobce před vznikem škody („redukovaného“ a „valorizovaného“) pak odečetl žalobcům částečný invalidní důchod (v době do 31. 5. 1994 ve výši 1500 Kč a v době od 1. 6. 1994 ve skutečně pobírané výši) a průměrný čistý výdělek žalobce zjištěný ke dni 30. 9. 1990 a u stanovené náhrady za ztrátu na výdělku provedl úpravy podle čl. X zákona č. 37/1993 Sb. a čl. V zákona č. 160/1993 Sb. Pro dobu od března 1993 (s výjimkou 5 měsíců) zjistil, že žalobcem skutečně dosažený výdělek činil více než jeho průměrný měsíční výdělek zjištěný ke dni 30. 9. 1990; tuto skutečnost soud prvního stupně hodnotil jako změnu poměrů na straně žalobce a při určení výše náhrady za ztrátu na výdělku v tomto období proto vycházel místo průměrného výdělku zjištěného ke dni 30. 9. 1990 ze skutečně dosahovaných vyšších žalobcových výdělků. Uvedeným způsobem vypočtené náhrady žalobci přiznal; v rozsahu, v jakém požadavky žalobce tyto náhrady přesahovaly, žalobu zamítl. Soud prvního stupně zamítl také žalobu na přiznání náhrady za ztrátu na výdělku „do budoucna“, a to s odůvodněním, že žalobce sice má nárok na „fixní rentu“ i do budoucna, avšak v období od března 1993 jeho výdělky pravidelně přesahovaly průměrný výdělek zjištěný ke dni 30. 9. 1990; výši náhrady proto bude možné určit jen porovnáním skutečně dosahovaných výdělků s průměrným výdělkem zjištěným ke dni 30. 9. 1990.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 31. 10. 1996 rozsudek soudu prvního stupně (s výjimkou výroků, kterými byla žaloba zamítnuta) zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud poukázal na svůj právní názor vyjádřený v usnesení ze dne 29. 6. 1994 a zdůraznil, že „fixní“ výdělek nelze zvyšovat v závislosti na vývoji mezd na pracovišti, které žalobce opustil; „fixní“ výdělek lze „opustit“ jen tehdy, jestliže dojde ke skutečné podstatné změně poměrů poškozeného zaměstnance, k níž patří i to, že zaměstnanec začne dosahovat vyššího výdělku, než byl jeho „fixní“ výdělek před převedením v práci pro dosažení nejvyšší přípustné expozice. Odvolací soud vytknul soudu prvního stupně, že vycházel z „fixního“ výdělku žalobce i v obdobích, kdy žalobce dosahoval vyšších výdělků (např. v listopadu 1990, v květnu až červenci 1991 aj.), že průměrný výdělek před vznikem škody stanovil na základě nesprávně určeného rozhodného období, že chybně aplikoval ustanovení § 14 a § 16 zákona č. 183/1994 Sb., čl. VI bod 6 zákona č. 74/1994 Sb. ve znění zákona č. 220/1995 Sb. a nařízení vlády č. 263/1994 Sb. a že se nevypořádal s námitkou promlčení vznesenou žalovaným ohledně části žalobcova nároku.

Okresní soud ve Frýdku-Místku poté rozsudkem ze dne 30. 7. 1997 žalovanému uložil, aby žalobci na náhradu za ztrátu na výdělku zaplatil za dobu od 1. 10. 1990 do 30. 4. 1996 celkem 188 512 Kč s příslušenstvím; žalobu o zaplacení dalších 101 062 Kč s příslušenstvím a o částku 6998 Kč měsíčně od 1. 5. 1996 zamítl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit České republice „na účet“ Okresního soudu

ve Frýdku-Místku na soudním poplatku 7540 Kč a na nákladech řízení 84,60 Kč, že pro částku 45,40 Kč se České republice náhrada nákladů řízení nepřiznává a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Při rozhodování ve věci samé vycházel ze zjištění, že průměrný čistý měsíční výdělek žalobce před vznikem škody činil 6967 Kč a že „fixní výdělek“ určený jako průměrný čistý měsíční výdělek žalobce ke dni 30. 9. 1990 činil 3253 Kč. Při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělku v jednotlivých obdobích postupoval tak, že průměrný čistý měsíční výdělek žalobce před vznikem škody „redukoval“ ve smyslu ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce (ve znění účinném do 31. 5. 1994) a že provedl jeho „valorizaci“ podle zákona č. 297/1991 Sb. a nařízení vlády č. 191/1993 Sb. a č. 291/1995 Sb.; „valorizaci“ podle nařízení vlády č. 263/1994 Sb. neprovedl s odůvodněním, že by překročila stanovený „limit“. Od čistého průměrného výdělku žalobce před vznikem škody („redukovaného“ a „valorizovaného“) pak odečetl žalobcům částečný invalidní důchod (v době do 31. 5. 1994 ve výši 1500 Kč a v době od 1. 6. 1994 ve skutečně pobírané výši) a průměrný čistý výdělek žalobce zjištěný ke dni 30. 9. 1990, provedl přepočty podle ustanovení čl. VI bodu 6 zákona č. 74/1994 Sb. ve znění zákona č. 220/1995 Sb. a u stanovené náhrady za ztrátu na výdělku provedl úpravy podle čl. X zákona č. 37/1993 Sb. a čl. V zákona č. 160/1993 Sb. V měsících, v nichž zjistil, že skutečný výdělek žalobce činil více než jeho průměrný výdělek zjištěný ke dni 30. 9. 1990, vycházel při určení výše náhrady za ztrátu na výdělku místo průměrného výdělku zjištěného ke dni 30. 9. 1990 z těchto skutečně dosažených vyšších žalobcových výdělků. Uvedeným způsobem vypočtené náhrady žalobci přiznal; v rozsahu, v jakém požadavky žalobce tyto náhrady přesahovaly, žalobu zamítl. Soud prvního stupně zamítl i žalobu na přiznání náhrady za ztrátu na výdělku „do budoucna“, a to s odůvodněním, že žalobce sice má nárok na „fixní rentu“ i do budoucna, avšak jeho výdělky často přesahují průměrný výdělek zjištěný ke dni 30. 9. 1990; výši náhrady proto bude možné určit jen porovnáním skutečně dosahovaných výdělků s průměrným výdělkem zjištěným ke dni 30. 9. 1990. Za období měsíců srpen až listopad 1991 soud prvního stupně žalobci náhradu nepřiznal s odůvodněním, že tato plnění jsou promlčena.

K odvolání účastníků Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 3. 12. 1997 rozsudek soudu prvního stupně ve výrocih vyhovujících žalobě změnil tak, že žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci 169 079,40 Kč s příslušenstvím a rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o zaplacení částky 5547 Kč s příslušenstvím potvrdil; současně rozhodl, že každý z účastníků je povinen zaplatit „státu“ na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně 65 Kč „na účet“ Okresního soudu ve Frýdku-Místku, že žalovaný je povinen zaplatit „na účet“ Okresního soudu ve Frýdku-Místku soudní poplatek ve výši 6764 Kč a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud s poukazem na právní názor vyjádřený v jeho usneseníh ze dne 29. 6. 1994, ze dne 13. 11. 1995 a ze dne 31. 10. 1996 odmítl námitky žalovaného

o tom, že by převedením žalobce na práci na povrchu dolu, učiněným z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice, mohlo dojít k přerušení příčinné souvislosti mezi nemocí z povolání a škodou a že by bylo možné „fixní“ výdělek žalobce po zjištění nemoci z povolání zvyšovat v závislosti na vývoji mezd na pracovišti, které žalobce od 1. 10. 1990 opustil. Soud prvního stupně podle názoru odvolacího soudu správně v období od 1. 10. 1990 do 30. 4. 1996 (předmětem řízení byla náhrada za ztrátu na výdělků v této době) porovnával tzv. fixní výdělek žalobce zjištěný ve výši 3253 Kč a výdělků, které žalobce v uvedeném období skutečně dosahoval. V případech, kdy byl v době po 1. 1. 1993 skutečně dosažený výdělek vyšší než „fixní“ výdělek, však vycházel nikoliv z čistých, ale z hrubých výdělků; uvedené pochybení mělo za následek nepříznivé rozhodnutí v neprospěch žalobce a nebylo možné je v odvolacím řízení napravit, neboť žalobce v tomto směru nepodal proti rozsudku soudu prvního stupně odvolání. Soud prvního stupně nesprávně posoudil námitku promlčení, týkající se náhrady za ztrátu na výdělků za měsíc listopad 1991; tato náhrada ve skutečnosti není promlčena stejně jako náhrada za ztrátu na výdělků za dobu od 1. 12. 1991 do 31. 1. 1993 (tento nárok však soud prvního stupně bez ohledu na nesprávný závěr o jeho promlčení přiznal). Podle odvolacího soudu dále soud prvního stupně pochybil v tom, že žalobci přiznal na náhradu za ztrátu na výdělků za dobu od 1. 10. 1990 do 30. 6. 1991 částku 9699 Kč, za dobu od 1. 7. 1993 do 31. 5. 1994 částku 39 381 Kč, za dobu od 1. 12. 1994 do 30. 9. 1995 částku 46 884 Kč a za dobu od 1. 12. 1995 do 30. 4. 1996 částku 34 990 Kč, ačkoliv předmětem řízení v těchto obdobích po částečném zrušení rozsudku soudu prvního stupně ze dne 7. 6. 1996 zůstaly jen částky 9279 Kč, 36 160,80 Kč, 35 310,20 Kč a 28 922,40 Kč; správně měla být napadeným rozsudkem soudu prvního stupně žalobci přiznána za dobu od 1. 10. 1990 do 30. 6. 1991 částka 9279 Kč, za dobu od 1. 7. 1991 do 31. 12. 1992 částka 21 755 Kč, za dobu od 1. 1. 1993 do 30. 6. 1993 částka 7194 Kč, za dobu od 1. 7. 1993 do 31. 5. 1994 částka 36 160,80 Kč, za dobu od 1. 6. 1994 do 30. 11. 1994 částka 26 791 Kč, za dobu od 1. 12. 1994 do 30. 9. 1995 částka 35 310,20 Kč, za dobu od 1. 10. 1995 do 30. 11. 1995 částka 3667 Kč a za dobu od 1. 12. 1995 do 30. 4. 1996 částka 28 922,40 Kč, celkem 169 079,40 Kč s příslušenstvím. O návrhu na připsání dovolání proti svému rozsudku, který žalovaný podal v průběhu odvolacího řízení, odvolací soud nerozhodl.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. V první řadě namítá, že nejsou správné názory soudů, podle kterých nedochází převedením zaměstnance na práci na povrchu dolu, provedeným z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice, k přerušení příčinné souvislosti mezi nemocí z povolání a škodou. Podle názoru dovolatele jde o princip „uznávaný ve všech odvětvích práva“ a jeho aplikaci v pracovním právu nevylučuje ani ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce; odmítnutí jeho aplikace by vedlo k tomu, že by nárok na náhradu za ztrátu na výdělků měl i zaměstnanec, který byl z práce propuštěn pro hrubé porušení pracovní kázně, který po vzniku odpovědnosti za škodu utrpěl nepracovní úraz

a který se stal plně invalidním úmyslným poškozením svého zdravotního stavu; ve všech těchto případech dochází k přerušení příčinné souvislosti mezi škodní událostí a škodou a k zániku odpovědnosti zaměstnavatele za škodu, způsobenou nemocí z povolání. Zánik povinnosti žalovaného platit žalobci náhradu za ztrátu na výdělků lze podle názoru dovolatele dovodit rovněž z ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce; dosažení nejvyšší přípustné expozice totiž představuje podstatnou změnu poměrů poškozeného, neboť by u žalobce nastalo, i kdyby nemoc z povolání nebyla u něj zjištěna. Žalovaný rovněž nesouhlasí se způsobem, jakým soudy vypočetly výši ztráty na výdělků. I když dovodily, že žalovaný neodpovídá za pokles výdělků, k němuž došlo z jiných příčin než z důvodu nemoci z povolání, vyjádřily tuto zásadu „zafixováním“ posledního výdělků, kterého žalobce dosahoval před „dalším poklesem výdělků z jiných příčin“. Uvedený postup by byl správný, kdyby byl „zafixován“ i průměrný výdělek před vznikem škody. Protože tomu tak není (dochází k jeho „valorizaci“), má uvedený postup za následek neodůvodněné zvyšování náhrady škody. Podle názoru dovolatele měly soudy zjišťovat, jakého výdělků by žalobce dosáhl, kdyby zůstal pracovat na pracovišti v dole (tj. jeho pravděpodobný výdělek), a takto zjištěný výdělek měly započítat na průměrný výdělek před vznikem škody. Tím by bylo zohledněno, že dochází k růstu výdělků a že by se výdělek žalobce, kdyby zůstal pracovat v podzemí dolu, nepochybně zvýšil (minimálně dvojnásobně). Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl. Své stanovisko zdůvodnil tím, že námitky žalovaného byly odmítnuty již soudy obou stupňů a že nemají podklad v žádném právním předpise.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu v uvedeném výroku ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné. Rozsudek odvolacího soudu proto zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Z o d ů v o d n ě n í :

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzovaném případě zjištěno (správnost zjištění soudů v tomto směru dovolatel nespochybňuje), že u žalobce, který pracoval u žalovaného v podzemí dolu na pracovišti v rubání, byla dne 12. 1. 1987 zjištěna nemoc z povolání (onemocnění kostí, kloubů, svalů, cév a nervů končetin způsobené při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními), pro kterou mu byl přiznán částečný invalidní důchod a pro kterou byl od 16. 3. 1987 převeden na práci počítače stojek v podzemí dolu. Tuto práci vykonával až do 1. 10. 1990, kdy byl podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) zák. práce z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden na práci dělníka v hydraulické dílně na povrchu dolu.

Za tohoto skutkového stavu je pro posouzení, zda žalobci přísluší náhrada za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce i v době od 1. 10. 1990, popřípadě v jaké výši mu tato náhrada náleží, kromě jiného rozhodující závěr o tom, jaký mají pro další (tj. od 1. 10. 1990) poskytování náhrady za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce význam skutečnosti, že žalobce byl podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) zák. práce pro dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden na jinou (ještě méně placenou) práci a že uplynula doba odpovídající nejvyšší přípustné expozici pro práci, kterou vykonával před vznikem škody z nemoci z povolání.

Vzhledem k tomu, že k převedení žalobce na práci na povrchu dolu došlo dnem 1. 10. 1990, je třeba při právním posouzení věci i v současné době vycházet ze znění zákoníku práce v té době účinného, tj. ze zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb. a č. 188/1988 Sb. (dále jen „zák. práce“), a předpisů jej provádějících v té době účinných.

Právní úprava se skutečnostmi, že zaměstnanec byl podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) zák. práce pro dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden na jinou (ještě méně placenou) práci a že uplynula doba odpovídající nejvyšší přípustné expozici pro práci, kterou vykonával před vznikem škody z nemoci z povolání, výslovně následky pro pobírání náhrady za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce (jako je tomu např. s dosažením věku 65 let – srov. § 195 odst. 5 zák. práce) nespojuje. Protože rizikové práce, které lze vykonávat jen do doby dosažení nejvyšší přípustné expozice a které tedy nelze považovat za celoživotní povolání zaměstnance, se nevykonávají v pracovním poměru na dobu určitou (srov. § 30 zák. práce a § 3 nařízení vlády č. 223/1988 Sb. v platném znění), není možné dobu pobírání náhrady za ztrátu na výdělku posuzovat ani podle ustanovení § 46 nařízení vlády č. 223/1988 Sb. (v platném znění). Za této situace mohou být uvedené skutečnosti významné jen tehdy, mají-li za následek „přerušení příčinné souvislosti“ mezi nemocí z povolání a ztrátou na výdělku žalobce nebo představují-li změnu poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce (jak se domnívá dovolatel).

Nejvyšší přípustnou expozici stanoví závazný posudek příslušného orgánu hygienické služby, který jej vydává na základě zmocnění uvedeného v ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 98/1987 Sb., o zvláštním příspěvku horníkům, ve znění zákona č. 160/1989 Sb., a na základě pověření „řídít, provádět a zajišťovat hygienický dozor a dávat závazné pokyny k odstranění zjištěných závad, včetně zákazu určité činnosti“ daného těmito orgány ustanoveními § 71 odst. 2 písm. d), § 75 odst. 2 písm. c) a odst. 3 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu (v tehdy platném znění). Účelem úpravy nejvyšší přípustné expozice je stanovit u zaměstnanců, kteří jsou při výkonu práce v podzemí dolu vystaveni nepříznivým vlivům pracovního

prostředí, určité množství směn, po jejichž odpracování zaměstnanec nesmí nadále tuto práci vykonávat a musí být přefazen na prokazatelně méně riziková pracoviště, jestliže vlivy nepříznivé zdraví zaměstnance nelze jinak odstranit a další setrvání zaměstnance na původním pracovišti by bylo zdrojem zvýšeného nebezpečí onemocnění (zejména vzniku nemoci z povolání). Úprava nejvyšší přípustné expozice tímto způsobem sleduje prevenci onemocnění profesionálního původu. Dosáhl-li zaměstnanec nejvyšší přípustné expozice, je zaměstnavatel povinen jej – stejně jako v případě, jestliže pozbyl vzhledem ke svému zdravotnímu stavu dlouhodobě způsobilost konat dále dosavadní práci nebo ji nesmí konat pro onemocnění nemocí z povolání nebo pro ohrožení touto nemocí – převést na jinou práci (§ 37 odst. 1 písm. a/ zák. práce); nedojde-li k převedení na jinou práci (např. proto, že zaměstnavatel nemá pro zaměstnance jinou, ve smyslu ustanovení § 37 odst. 5 zák. práce vhodnou práci), je dosažení nejvyšší přípustné expozice důvodem k rozvázání pracovního poměru (srov. § 46 odst. 1 písm. d/ zák. práce).

Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu při nemoci z povolání podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce jsou existence nemoci z povolání, vzniklé za stanovených pracovních podmínek, vznik škody a příčinná souvislost mezi nemocí z povolání a vznikem škody. O vztah příčinné souvislosti se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem nemoci z povolání (tj. bez nemoci z povolání by škoda nevznikla tak, jak vznikla). Odpovědnost za škodu při nemoci z povolání je tzv. objektivní odpovědností; zaměstnavatel tedy odpovídá za samotný výsledek (za škodu), aniž je uvažováno jeho zavinění.

Škoda, která vzniká následkem nemoci z povolání, spočívá též ve ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělku dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem nemoci z povolání snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělku je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělku je tedy majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a výdělkem po poškození, k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky nemoci z povolání stejný výdělek jako před poškozením.

Pobírá-li zaměstnanec náhradu za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce, neboť pro onemocnění chorobou z povolání musel být převeden na jinou, méně placenou práci, nelze v tom, že byl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice z této méně placené práce znovu převeden na jinou, ještě méně placenou práci (že byl z tohoto důvodu rozvázán pracovní poměr), a že by pro dosažení nejvyšší přípustné expozice nemohl vykonávat – i kdyby netrpěl nemocí z povolání – ani

původní práci, spatřovat skutečnost, která by měla za následek „přerušení příčinné souvislosti“ mezi škodou (ztrátou na výdělku) a nemocí z povolání.

Zkoumání příčinné souvislosti mezi škodou (ztrátou na výdělku) a nemocí z povolání představuje hodnocení následků nemoci z povolání z hlediska, zda byla příčinou škody (zda by škoda bez nemoci z povolání vznikla tak, jak vznikla). Z povahy věci mimo jiné vyplývá, že je možné přihlídnout jen k těm skutečnostem, které existovaly v době vzniku škody, neboť jedině tyto skutečnosti mohly být příčinou vzniku škody; to platí i o skutečnostech, které mohly kauzální vztah mezi nemocí z povolání jako příčinou a škodou jako následkem přerušit a tímto způsobem vyloučit vznik odpovědnosti za škodu při nemocech z povolání. Jestliže byly všechny předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu splněny, nemohou být skutečnosti, které nastaly v pozdější době, důvodem zániku odpovědnostního vztahu pro tzv. přerušení příčinné souvislosti mezi škodou a nemocí z povolání.

Převedení pracovníka na jinou práci pro dosažení nejvyšší přípustné expozice (rozházání pracovního poměru z tohoto důvodu), popřípadě uplynutí doby odpovídající naplnění nejvyšší přípustné expozice pro práci žalobcem původně vykonávanou (před onemocněním chorobou z povolání), jsou v posuzovaném případě skutečnostmi, které nastaly po vzniku odpovědnostního vztahu. Názor dovolatele, podle kterého dochází převedením zaměstnance na práci na povrchu dolu, provedeným pro dosažení nejvyšší přípustné expozice, k přerušení příčinné souvislosti mezi nemocí z povolání a škodou, již z tohoto důvodu nemůže být správný. Uvedené skutečnosti mohou mít pro posouzení věci význam jen tehdy, představují-li změnu okolností, které byly rozhodující pro určení výše škody (tj. změnu poměrů).

Změna v okolnostech, které byly rozhodující pro určení výše škody, má význam jen tehdy, týká-li se poměrů poškozeného (zaměstnance), neboť platná právní úprava se změnou poměrů, která nastala u odpovědného subjektu (u zaměstnavatele), žádné právní následky nespojuje (§ 202 odst. 1 zák. práce).

Převedením žalobce na jinou práci pro dosažení nejvyšší přípustné expozice, popřípadě rozházáním pracovního poměru z tohoto důvodu, se nezměnily okolnosti, které byly rozhodující pro určení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti. Uvedené opatření totiž nebylo vyvoláno okolnostmi, které by měly původ v následcích nemoci z povolání, ale tím, že na žalobce se vztahoval zákaz vykonávat práci na pracovišti, které neodpovídá zdravým životním podmínkám, neboť v tomto prostředí odpracoval více, než byl stanovený počet směn; převedení na jinou práci pro nemoc z povolání a převedení na jinou práci pro dosažení nejvyšší přípustné expozice (rozházání pracovního poměru z těchto důvodů) je třeba posuzovat samostatně, neboť mají rozdílnou příčinu. Znamená to, že na výši škody, která žalobci vznikla následkem nemoci z povolání, nemá tato skutečnost žádný vliv; žalobce tedy nemůže požadovat, aby mu byla nahrazena z důvodu odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce ztráta na

výdělku, která mu vznikla tím, že vykonává na povrchu dolu méně placenou práci, neboť platná právní úprava s touto skutečností povinnost k náhradě škody nespojuje (hmotné zabezpečení zaměstnance v této situaci je upraveno zvláštními předpisy), a žalovaný není oprávněn poskytovanou náhradu škody mu snížit, popř. zastavit, protože uvedené opatření nemá s nemocí z povolání žádnou souvislost.

S názorem dovolatele, podle kterého nelze žalobci náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti od 1. 10. 1990 poskytovat, neboť – i kdyby u něj nebyla zjištěna nemoc z povolání – by stejně nemohl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice vykonávat původní práci v podzemí dolu, nelze souhlasit.

Při úvaze, zda došlo ke změně poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce, je třeba v první řadě přihlídnout k tomu, že samotným dosažením nejvyšší přípustné expozice se postavení zaměstnance ještě nemění; teprve převedení na jinou práci nebo rozházání pracovního poměru provedené z tohoto důvodu má vliv na jeho práva a povinnosti z pracovního poměru. Není proto možné ze samotné skutečnosti, že uplynula doba nejvyšší přípustné expozice stanovená pro výkon určité práce, ačkoliv zaměstnanec již tuto práci nevykonával (a nemohl tedy z ní být převeden nebo od zaměstnavatele uvolněn), dovozovat, že by ji nadále nemohl zastávat. Nelze přehlédnout, že nejvyšší přípustná expozice není stanovena jednou pro vždy neměnným způsobem, že může být pro různé práce vykonávané v podzemí dolu stanovena odchylně a že vždy nelze ani jednoznačně určit, kdy by byla skutečně dovršena. Převedení na jinou práci (rozházání pracovního poměru) pro dosažení nejvyšší přípustné expozice může mít za následek jen pokles výdělku, který zaměstnanec dosahoval po zjištění nemoci z povolání; ztrátu na výdělku, k níž došlo v důsledku nemoci z povolání, ovlivnit nemůže. Nelze proto i z tohoto důvodu dovozovat, že po uplynutí doby nejvyšší přípustné expozice stanovené pro práci, kterou vykonával před vznikem škody (onemocněním chorobou z povolání), mu není možné poskytovat náhradu za ztrátu na výdělku.

V této souvislosti není též možné nepřihlídnout k tomu, že účelem úpravy nejvyšší přípustné expozice je především chránit zdraví zaměstnance zákazem pracovní činnosti, při které je vystaven nepříznivým vlivům pracovního prostředí, neboť jiný způsob ochrany zdraví není možný. Onemocněl-li zaměstnanec chorobou, která má původ v nepříznivém pracovním prostředí před dosažením doby stanovené nejvyšší přípustné expozice, popřípadě před převedením na jinou práci nebo rozházáním pracovního poměru z tohoto důvodu a vznikla-li by mu škoda, za kterou zaměstnavatel odpovídá podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce, bylo by proti smyslu této úpravy (spočívajícím v prevenci vzniku profesionálních onemocnění), aby zaměstnanec nesl škodu ze svého, jestliže uvedené opatření se ukázalo z tohoto hlediska neúčinným. Přijetí názoru dovolatele by současně znamenalo, že dovršení nejvyšší přípustné expozice by pak bylo za této situace i důvodem k omezení nebo i k vyloučení povinnosti hradit škodu, což by odporovalo objektivní povaze odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce.

V neposlední řadě je třeba vzít v úvahu, že náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) vyjadřuje snížení (omezení) nebo ztrátu pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky nemoci z povolání stejný výdělek jako před poškozením. Uplynutím stanovené nejvyšší přípustné expozice pro práci, kterou konal před vznikem škody (onemocněním chorobou z povolání), se na tomto stavu nic nemění, neboť následky nemoci z povolání pracovní způsobilost poškozeného omezují v jeho uplatnění na trhu práce i nadále.

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud dospěl ke správnému závěru, když dovodil, že zaměstnanec, který pobírá náhradu za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 zák. práce, neboť pro onemocnění chorobou z povolání musel být převeden na jinou, méně placenou práci v podzemí dolu, a který byl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice převeden z této práce na jinou, ještě méně placenou práci na povrchu dolu, nebo se kterým byl pro dosažení nejvyšší přípustné expozice rozvázan pracovní poměr, přísluší i po tomto převedení (rozvázání pracovního poměru) náhrada za ztrátu na výdělků v původní výši (tj. bez zřetele ke změnám v jeho výdělkových poměrech, k nimž došlo následkem převedení na jinou práci, provedenému z důvodu dosažení nejvyšší přípustné expozice), ledaže by nastaly okolnosti, které mají vliv na výši této náhrady (§ 202 odst. 1 zák. práce). Skutečnost, že zaměstnanec byl převeden pro dosažení nejvyšší přípustné expozice na práci na povrchu dolu (byl s ním rozvázan pracovní poměr), popř. že uplynula doba stanovené nejvyšší přípustné expozice pro práci, kterou vykonával před vznikem škody (před onemocněním chorobou z povolání), nemá sama o sobě za následek „přerušení příčinné souvislosti mezi škodou a nemocí z povolání“ a nepředstavuje ani změnu poměrů poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce.

S dovolatelem nelze souhlasit ani v tom, že by přijetí uvedeného závěru ve svých důsledcích znamenalo, že by nárok na náhradu za ztrátu na výdělků mohl mít i takový zaměstnanec, který byl z práce propuštěn pro hrubé porušení pracovní kázně, který po vzniku odpovědnosti za škodu utrpěl nepracovní úraz nebo který se stal plně invalidním úmyslným poškozením svého zdravotního stavu. Dovolatel přehlíží, že podle ustanovení § 195 odst. 4, věty druhé, zák. práce zaměstnavatel není povinen uhradit pracovníkovi škodu spočívající v náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat; k takovým případům patří i to, že zaměstnanec byl propuštěn z práce pro porušení pracovní kázně, a že proto začal vykonávat u jiného zaměstnavatele méně placenou práci, než konal před propuštěním. Utrpěl-li zaměstnanec nepracovní úraz nebo si dokonce sám úmyslně poškodil své zdraví (a stal se proto invalidním), jde nepochybně o podstatnou změnu v poměrech poškozeného, v důsledku níž se zaměstnavatel může úspěšně domáhat zrušení své povinnosti platit poškozenému náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti; uvedené totiž platí ve všech případech, kdy poškozený zaměstnanec

onemocní nebo kdy se zhorší jeho zdravotní stav, aniž by šlo o následek nemoci z povolání, a kdy toto onemocnění (zhoršení zdravotního stavu) samo o sobě vylučuje jakoukoliv výdělečnou činnost (srov. například rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 11. 1978, sp. zn. 5 Cz 54/78, uveřejněný pod č. 29 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1980).

Vzhledem k tomu, že i po převedení na práci na povrchu dolu žalobci přísluší náhrada za ztrátu na výdělků „v původní výši“ (tj. bez zřetele ke změnám v jeho výdělkových poměrech, k nimž došlo následkem převedení na jinou práci, provedenému ke dni 1. 10. 1990), je pro rozhodnutí této věci dále mimo jiné významný způsob, jak měl být pro dobu po dni 1. 10. 1990 stanoven způsob určení (výpočtu) jeho náhrady za ztrátu na výdělků.

Podle ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity se po dobu 12 po sobě následujících měsíců od vzniku nároku poskytne pracovníku v takové výši, aby spolu s jeho výdělkem po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu se rovnala jeho průměrnému výdělků před vznikem škody. Přitom se nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů, ani k výdělků pracovníka, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím.

Podle ustanovení § 195 odst. 2, věty první a druhé, zák. práce po uplynutí doby uvedené v předchozím odstavci náhrada za ztrátu na výdělků spolu s výdělkem postiženého pracovníka s případným důchodem uvedeným v předchozím odstavci nesmí přesáhnout částku 3000 Kčs měsíčně; přitom se nepřihlíží k výdělků pracovníka, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím. U pracovníků, jejichž průměrný výdělek před vznikem škody byl vyšší než 3000 Kčs, se tato částka zvyšuje o 75 % rozdílu mezi tímto výdělkem a částkou 3000 Kčs.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity se stanoví ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem zaměstnance před vznikem škody na straně jedné a výdělkem zaměstnance po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu na straně druhé; nepřihlíží se přitom ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů a k výdělků zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím. Po uplynutí 12 po sobě následujících měsíců od vzniku nároku nesmí tato náhrada spolu s výdělkem zaměstnance po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání s případným invalidním nebo částečným invalidním důchodem poskytovaným z téhož důvodu přesahovat částku uvedenou v ustanovení § 195 odst. 2 zák. práce.

V ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce se výslovně neuvádí, jakým způsobem a za jaké období se stanoví výdělek zaměstnance po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání. Vzhledem k tomu, že náhrada za ztrátu na výdělek se vyplácí pravidelně jednou měsíčně (srov. § 205b odst. 3 zák. práce), plyne z povahy věci, že pro určení výše náhrady za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity se zpravidla vychází z výdětku zaměstnance, který dosáhl v měsíci, za nějž se náhrada poskytuje.

V projednávané věci vznikl žalobci nárok na náhradu za ztrátu na výdělek při uznání částečné invalidity (jak bylo soudy zjištěno) dnem 17. 3. 1988. Po dobu, kdy vykonával práci počítače stojek v podzemí dolu, byl pro výši této náhrady určující rozdíl mezi jeho průměrným výdělkem před vznikem škody a jeho výdělkem dosahovaným při výkonu této práce, k němuž bylo potřebné přičíst pobíraný invalidní důchod (bez přihlédnutí k jeho snížení nebo zvýšení podle právních předpisů o sociálním zabezpečení). Dnem 1. 10. 1990 přestal tuto práci vykonávat (byl převeden na práci na povrchu dolu); vzhledem k tomu, že i po tomto dni žalobce má – jak uvedeno výše – nárok na náhradu za ztrátu na výdělek v původní výši (tj. bez zřetele ke změnám v jeho výdělkových poměrech, k nimž došlo následkem převedení na jinou práci, provedenému ke dni 1. 10. 1990), nemůže již výdělek, který žalobce pobíral od 1. 10. 1990 za jím vykonávanou práci, bez dalšího sloužit jako podklad pro určení výše náhrady za ztrátu na výdělek.

Jestliže zaměstnanec nekoná práci, která je rozhodná pro určení jeho výdětku po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, popřípadě ji nekoná řádně, vychází se při určení výše náhrady za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity z jiných skutečností, např. z průměrného výdětku, kterého mohl dosáhnout na práci, která mu byla zajištěna (srov. § 195 odst. 4, větu první, zák. práce), z průměrného výdětku jeho spolupracovníků vykonávajících stejnou práci nebo práci téhož druhu (srov. § 48 odst. 1 nařízení vlády č. 223/1988 Sb.). Obdobně lze postupovat také v případě, že zaměstnanec přestal konat práci, kterou vykonával po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, protože musel být pro dosažení nejvyšší přípustné expozice nebo z jiných důvodů nesouvisejících s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání převeden na jinou, méně placenou práci (jako je tomu v projednávané věci); vzhledem k tomu, že koná jinou práci než tu, která je významná pro určení výše jeho náhrady za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, je třeba „výdělek zaměstnance po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání“ stanovit způsobem, který odpovídá smyslu a účelu ustanovení § 195 zák. práce. Uvedeným požadavkům plně odpovídá postup, který „výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání“ určuje podle průměrného výdětku, stanoveného ke dni, v němž byl zaměstnanec z práce, rozhodné pro určení jeho výdětku po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, převeden na jinou, méně placenou práci; uvedený postup

je v souladu se zněním ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce a nejlépe a v souladu se základními principy ovládajícími odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání vystihuje z hlediska ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce rozhodné výdělkové poměry postiženého zaměstnance.

Nejvyšší soud ČR z uvedených důvodů dospěl k závěru, že výdělek po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání se ve smyslu ustanovení § 195 odst. 1 zák. práce stanoví u zaměstnanců, kteří přestali práci, již původně vykonávali po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání, konat pro dosažení nejvyšší přípustné expozice nebo z jiných důvodů nesouvisejících s pracovním úrazem nebo nemocí z povolání a na práci nově vykonávané dosahují nižší výdělky než dosud, ode dne následujícího po skončení výkonu této práce ve výši jejich průměrného výdětku, zjištěného k tomuto dni. Odvolací soud tedy správně dovodil, že pro určení žalobcovy náhrady za ztrátu na výdělek při uznání částečné invalidity byl rozhodný – jako jeho výdělek po zjištění nemoci z povolání – ode dne 1. 10. 1990 jeho průměrný výdělek, zjištěný k tomuto dni podle tehdy platných pracovněprávních předpisů.

To, že žalobce má i po dni 1. 10. 1990 nárok na náhradu za ztrátu na výdělek při uznání částečné invalidity „v původní výši“, samozřejmě neznamená, že by při určení výše této náhrady nemohlo být přihlédnuto k úpravám (změnám) výše náhrady, přijatým například v souvislosti se změnami, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně. Soudy proto správně přistoupily k úpravám žalobcovy náhrady za ztrátu na výdělek, vyplývajícím ze zákona č. 297/1991 Sb. a z nařízení vlády č. 191/1993 Sb. a č. 291/1995 Sb., jejichž aplikace v projednávaném případě přicházela v úvahu. Soudům je však třeba vytknout, že podle uvedených právních předpisů provedly „valorizaci“ jen u průměrného výdětku žalobce před vznikem škody a nikoliv také u průměrného výdětku po zjištění nemoci z povolání.

Výše uvedené právní předpisy (stejně jako další tzv. „valorizační“ předpisy) předpokládají, že úprava náhrady za ztrátu na výdělek příslušející podle zákoníku práce, popřípadě podle dřívějších předpisů, po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání se provede tak, že se zvýší (v těchto předpisech uvedeným způsobem) průměrný výdělek (průměrný čistý výdělek) „rozhodný pro výpočet této náhrady“ (srov. § 1 odst. 1 zákona č. 297/1991 Sb.) či „rozhodný pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělek, popřípadě zvýšený podle dosavadních předpisů“ (srov. např. § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 191/1993 Sb., č. 263/1994 Sb., č. 291/1995 Sb. a č. 298/1996 Sb.). Vzhledem k tomu, že v projednávané věci byl rozhodný pro výpočet žalobcovy náhrady za ztrátu na výdělek při uznání částečné invalidity jak průměrný výdělek před vznikem škody, tak i průměrný výdělek zjištěný ke dni 1. 10. 1990, měly být v souladu s uvedenými pracovněprávními předpisy vždy zvýšeny oba tyto průměrné výdělky. Právní názor soudů, podle kterého „právní předpisy nedávají podklad pro valorizaci průměrného výdětku dosahovaného po prvním převedení pro nemoc z povolání“, tedy není správný.

S názorem dovolatele, že soudy měly při zjišťování žalobce výdělku po nemoci z povolání pro období od 1. 10. 1990 zkoumat, jakého výdělku by žalobce dosáhl, kdyby zůstal pracovat na pracovišti v dole (tj. kdyby i po 1. 10. 1990 konal práci počítače stojek v podzemí dolu), a že tento předpokládaný výdělek měly vzít v úvahu při určení výše náhrady za ztrátu na výdělků, aby byl zohledněn též mzdový vývoj, který od roku 1990 nastal (včetně inflace), nelze souhlasit.

Zákoník práce a další pracovněprávní předpisy při úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity vycházejí ze zásady, že změny, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně, oproti stavu mezd, jaké tu byly v době rozhodné pro stanovení průměrného výdělku poškozeného zaměstnance, nemají samy o sobě na poskytování uvedené náhrady za ztrátu na výdělků žádný vliv. Vychází se tu ze zřejmého požadavku potřebné právní jistoty obou účastníků (zaměstnanec a zaměstnavatel) o tom, jaká náhrada má být postiženému zaměstnanci v jednotlivých měsících vyplácena. Zohlednění vývoje mzdové úrovně (v němž se nepochybně projevuje i míra inflace) je možné (srov. § 202 odst. 2 zák. práce) jen na základě právního předpisu; k jeho vydání byla zmocněna vláda, která může vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně, stanovit nařízením podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků příslušejícím zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Názor dovolatele uvedeným zásadám odporuje a je v přímém rozporu s účelem a smyslem ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce a s „valorizacemi“, které jsou na základě zmocnění v něm obsaženém prováděny nařízením vlády.

Dokazováním před soudy bylo zjištěno, že žalobce při výkonu práce, na kterou byl převeden počínaje dnem 1. 10. 1990, dosahoval také vyšší měsíční výdělky než kolik činil jeho průměrný výdělek, zjištěný ke dni 1. 10. 1990. Se soudy lze souhlasit v tom, že tato skutečnost představuje změnu poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce, která odůvodňuje, aby při výpočtu žalobcovy náhrady za ztrátu na výdělků při uznání částečné invalidity bylo vycházeno místo průměrného výdělku, zjištěného ke dni 1. 10. 1990, ze skutečně dosahovaných výdělků žalobce; bylo by nepochybně v rozporu se smyslem a účelem právní úpravy odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, kdyby bylo pominuto, že žalobce při práci, na kterou byl od 1. 10. 1990 převeden (popřípadě kterou po té jinak vykonával) a při které dosahoval původně nižší výdělek než při práci, na niž byl převeden po zjištění nemoci z povolání od 17. 3. 1987, nyní dosahuje vyšších výdělků. Soudům je však třeba vytknout, že při tomto porovnání vycházely – vedeny výše uvedeným nesprávným právním názorem – z průměrného výdělku ve výši zjištěné ke dni 1. 10. 1990, aniž by také uvažovaly jeho „valorizaci“.

Podá-li vymáhající správní orgán, který nemá způsobilost mít práva a povinnosti, podle ustanovení § 72 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správního řádu) návrh na soudní výkon rozhodnutí, má způsobilost být účastníkem řízení ve smyslu ustanovení § 19, věty za středníkem, o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 2539/98)

Usnesením ze dne 12. 6. 1998 O k r e s n í s o u d v Karlových Varech nařídil podle pravomocného a vykonatelného rozhodnutí oprávněného výkon rozhodnutí odstraněním prodejního stánku ve smyslu ustanovení § 350 odst. 1 o. s. ř., povolil oprávněnému, aby si dal práci, o kterou jde, na náklad povinné provést někým jiným, nebo aby si ji provedl sám, a povinnou zavázal k zaplacení náhrady nákladů vykonávacího řízení. V odvolacím řízení, zahájeném odvoláním povinné, jež se domáhala změny napadeného usnesení tak, aby návrh na nařízení výkonu rozhodnutí byl zamítnut, K r a j s k ý s o u d v Plzni usnesení soudu prvního stupně zrušil a řízení – pro neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, spočívající v nedostatku způsobilosti oprávněného být účastníkem řízení – zastavil.

Pravomocné usnesení odvolacího soudu napadl včasným dovoláním oprávněný (za nějž jedná jeho zaměstnanec s právníkem vzděláním – § 241 odst. 2, věta druhá, o. s. ř.), který se s poukazem na ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. – domáhal jeho zrušení a vrácení věci s odůvodněním, že nesprávné právní posouzení věci spatřuje v závěru odvolacího soudu o „... procesní nezpůsobilosti a tím věcné nepřislušnosti Úřadu města K. V. ...“. Dovolatel dále vyjádřil nesouhlas s názorem odvolacího soudu, jestliže ten dovodil, že oprávněný „... není k podání návrhu na výkon rozhodnutí aktivně legitimován ...“, a že „... stavebním úřadem je obec ...“. Jednotlivé argumenty dovolání vyúsťují v závěr, že (kromě předpisů o stavebním řízení také s ohledem na ustanovení § 58 odst. 6 a § 60 odst. 1 písm. c/ zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů) obecní úřad „... byl jako subjekt práva ... nadán právní subjektivitou, a proto je také věcně legitimován být účastníkem soudního řízení“.

Povinná se k dovolání nevyjádřila.

Dovolací soud – po zjištění, že dovolání je přípustné (nikoli však podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., jak dovozuje oprávněný, ale podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. c/ o. s. ř.) a že řízení netrpí žádnou z vad uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. ani jinou vadou řízení, jež by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu přezkoumal v napadeném rozsahu (§ 242 odst. 1 o. s. ř.) a z uplatněného dovolacího důvodu (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), tedy z hlediska správnosti právního závěru odvolacího soudu o nedostatku způsobilosti

Č. 56 oprávněného být účastníkem řízení, a poté dospěl k závěru, že dovolání je důvodné, jelikož uvedený závěr odvolacího soudu (avšak pouze ten) je vskutku nesprávný.

N e j v y š š í s o u d proto napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolací soud však především konstatuje, že oprávněný polemizuje se závěry, jež odvolací soud v napadeném rozhodnutí nedovodil. To platí o „... procesní nezpůsobilosti a tím věcné nepřislusnosti Úřadu města K. V. ...“, o nedostatku jeho „... aktivní legitimace k podání návrhu na výkon rozhodnutí ...“, jakož i o závěru, že „... stavebním úřadem je obec ...“.

Pokud ovšem jde o způsobilost oprávněného být účastníkem řízení (oprávněný – nesprávně – v posledním odstavci V. bodu dovolání hovoří o „věcné legitimaci být účastníkem řízení“), je její právní posouzení odvolacím soudem chybné.

Podle ustanovení § 19 o. s. ř. způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává.

Podle ustanovení § 72 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, (dále jen „správní řád“) výkon rozhodnutí se provádí na návrh účastníka řízení nebo z podnětu správního orgánu, který v prvním stupni vydal rozhodnutí, schválil smír nebo vyhotovil výkaz nedoplatků (vymáhající správní orgán). Pokud tento orgán není sám k výkonu rozhodnutí oprávněn, postoupí věc orgánu příslušnému podle § 73 správního řádu.

Podle ustanovení § 72 odst. 2 správního řádu účastník řízení nebo vymáhající správní orgán mohou podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Podle ustanovení § 66 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích, orgány obce správní rozhodnutí jimi vydaná samy vykonávají, pokud nebude podán návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Jak vyplývá z ustanovení § 72 správního řádu, tento předpis rozlišuje na jedné straně „vymáhající správní orgán“, jímž je orgán, který (kromě dalších případů uvedených v § 72 odst. 1 správního řádu) v prvním stupni vydal rozhodnutí, které má být vykonáno, a k jehož podnětu (vedle návrhu oprávněného účastníka řízení) může být výkon proveden, a na straně druhé „správní orgán příslušný k provedení výkonu rozhodnutí“ (§ 73 správního řádu), tj. orgán exekuční. Podle okolností přitom může jít o též správní orgán nebo o orgány různé. Jedná-li se o orgány obce, z ustanovení § 66 zákona o obcích vyplývá, že jde o případ první, že tedy vymáhající správní orgán – nebude-li podán návrh na soudní výkon rozhodnutí – je zároveň orgánem exekučním. Jestliže naopak půjde o exekuci soudní, dostává se speciální aktivní procesní legitimace vymáhajícímu správnímu orgánu, tedy orgánu obce, který v prvním stupni vydal rozhodnutí, jež má být vykonáno, právě ustanovením § 72 odst. 2 správního řádu. Může-li totiž podle tohoto ustanovení návrh na soudní výkon rozhodnutí podat vymáhající správní orgán, pak nutně musí

mít způsobilost být účastníkem řízení. Protože orgán obce – na rozdíl od obce samotné (§ 18 odst. 2 písm. c/ obč. zák.) – způsobilost mít práva a povinnosti nemá, jde o případ upravený ustanovením § 19, věty za středníkem, o. s. ř. Lze tedy uzavřít, že využije-li vymáhající správní orgán – včetně orgánu obce – svého oprávnění daného mu ustanovením § 72 odst. 2 správního řádu, podá-li tedy návrh na soudní výkon rozhodnutí, má způsobilost být účastníkem řízení podle ustanovení § 19, věty za středníkem, o. s. ř.

Jestliže odvolací soud svůj závěr o nedostatku způsobilosti oprávněného být účastníkem řízení dovodil pouze z jeho nedostatku způsobilosti mít práva a povinnosti (a jestliže tak opominul druhou část ustanovení § 19 o. s. ř.), je jeho právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 243b odst. 1, věty za středníkem, o. s. ř. nesprávné. Protože na tomto posouzení napadené usnesení spočívá (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), Nejvyšší soud je – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) – podle ustanovení § 243b odst. 1, věta za středníkem, odst. 5 o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Č. 56

INHALT^{*)}

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 43** Die Formmerkmale der Straftat des Dienstes im fremden Militär gemäß § 115 Abs. 1 StG werden durch die nichtbewilligte Leistung des Militärdienstes des Bürgers der Tschechischen Republik im Militär oder in der bewaffneten Körperschaft jedwelches fremden Staates erfüllt. Die Tatsache, daß der Täter den Dienst im Militär eines Staates geleistet hat, der ein Verbündeter der Tschechischen Republik ist, muß selbst nicht zum Schluss über den Ausfall der materiellen Voraussetzung der Strafbarkeit der Tat führen.
- Nr. 44** Die Vorfahrt zu beachten im Sinne der Bestimmung § 2 Abs. 2 der Rechtsverordnung Nr. 99/1989 Slg. verpflichtet den Fahrer nicht, so zu handeln, daß die Richtung oder Geschwindigkeit der Fahrt des Fahrers, der die Vorfahrt hat, von ihm in keiner Weise begrenzt wird. Der Fahrer verletzt diese Verpflichtung nur dann, wenn er eine Verkehrssituation schafft, die den Fahrer, der die Vorfahrt hat, zwingt, zwecks der Verhinderung eines Unfalls mit seinem Fahrzeug einen Eingriff in die Führung zu machen, der als jähe Änderung der Richtung oder Geschwindigkeit zu bezeichnen ist. Diese Änderungen sind z. B. nicht eine mäßige Abbremsung oder ein Überwechsel auf eine andere Spur, unter der Bedingungen, daß für den Fahrer diese Manöver genug Zeit hat und der Zustand des Fahrweges oder die Verkehrssituation für sie kein Hindernis sind.
- Nr. 45** Ein Sachverständigengutachten ist nicht als eine öffentliche Urkunde im Sinne § 176 Abs. 1 StG zu beurteilen. Deshalb gilt seine Fälschung oder Abänderung nicht als Straftat der Fälschung und Abänderung der öffentlichen Urkunde.
- Nr. 46** Für eine größere als kleine Menge im Sinne § 187a Abs. 1 StG ist die Menge des gehehlten Betäubungs- oder psychotropischen Mittels oder Giftes anzusehen, die mehrmals – nach der aus der Schädlichkeit der einzelnen Mittel hervorgehenden Lebens- und Gesundheitsgefahr – die übliche Dosis des mittelmäßigen Konsumenten überschreitet (im Falle der Metamfetamin-Basis (Pervitin) zehnmal). Bei der Beurteilung der Frage, ob dieses gesetzliche Merkmal erfüllt wird oder nicht, ist kein Unterschied zwischen dem Erstkonsumenten und dem Benützer dieser Mittel im fortgeschrittenen Stadium der Abhängigkeit zu machen. Für die Erfüllung des Merkmals der Verwahrung im Sinne § 187a Abs. 1 StG genügt nach der Formseite jedwelche Weise der Haltung des Betäubungs- und psychotropischen Mittels oder Giftes für sich ohne Bewilligung. Es muß aber (nach der Stufe seiner Abhängigkeit) um die Haltung einer Menge gehen, die die benötigte Dosis des Halters überschreitet. Die Haltung nur einer Dosis vom Drogenkonsumenten vor ihrer Benützung gilt nicht als Verwahrung, sondern nur als sog. Verbrauchshaltung, auch wenn es um eine andere als das Merkmal der größeren als kleinen Menge erfüllenden Menge geht.
- Nr. 47** Entfällt das in der Bestimmung § 301 Abs. 2 Buchstabe a) StPO bestimmte Hindernis (z. B. die Strafverfolgung des Beschuldigten für die nach dem 18. Lebensjahr begangene Straftat wurde rechtskräftig beendet) erst zu der Zeit, in der der Beschuldigte älter als 19 Jahre ist, setzt man die weiteren Verfahren, ohne Rücksicht darauf, daß dem Beschuldigten die Beschuldigung für die vor dem achtzehnten Lebensjahr begangenen Straftaten vor dem neunzehnten vollgeendeten Lebensjahr mitgeteilt wurde, nicht als einem Verfahren gegen den Jugendlichen gemäß dem Hauptstück 19 Abs. 1 der Strafprozeßordnung (§ 301 Abs. 2 Buchstabe b) per analogiam StPO) fort.
- Nr. 48** Nur unter der Voraussetzung, daß der Beschuldigte rechtskräftig schuldig erklärt wurde, kann ihm die Verpflichtung auferlegt werden, das Entgelt und die Barausgaben dem Staat zu ersetzen, die der Staat dem bestellten Verteidiger bedeckt hat /§ 152 Abs. 1 Buchstabe b) StPO/. Diese Bedingung wird nicht erfüllt, wenn die Strafverfolgung des Beschuldigten bedingt eingestellt wurde. Nur in dem Falle, daß es gemäß § 308 Abs. 1 StPO zur Fortsetzung in der Strafverfolgung kommt, und der Beschuldigte rechtskräftig schuldig erklärt wird, ist er verpflichtet, die entstandenen Kosten der Verteidigung dem Staat zu ersetzen, soweit er keinen Anspruch auf eine kostenfreie Verteidigung hat.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 51** Falls das Gericht bei einer Verhandlung, bei welcher nur zur Urteilsverkündung (§ 156 Abs. 2 ZPO) kam, in einer anderen Zusammensetzung des Senates gesessen ist, als es die Sache zuletzt bei der Verhandlung, die das Urteil vorhergegangen ist, verhandelt hat, geht es um einen Mangel des Verfahrens gemäß § 237 Abs. 1 Buchstabe g) ZPO, da das Gericht nicht richtig besetzt war.
- Nr. 52** Von dem Gläubiger sind unter Bedingungen, die in der Bestimmung § 42a BGB festgestellt sind, nicht nur die Rechtsgeschäfte anzufechten, die der Schuldner vorgenommen hat, sondern auch die

^{*)} Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zwecks Informationen der Leser vom ORAC – Verlag vorbereitet.

CONTENTS*)

Nr. 53

Rechtsgeschäfte des Bürgen und sonstiger Personen, die auf Grund der akzessorischen und subsidiarischen Verpflichtung vom Gesetz gebunden sind (insbesondere auf Grund des Titels der Absicherung von Forderungen), die Forderung des Gläubigers zu befriedigen.

Die Höhe der ungerechtfertigten Bereicherung, die aus der Benützung der Geschäftsräume auf Grund des nichtigen Mietvertrags entstanden sind, ist vom Gericht als Goldbetrag zu bestimmen, der den an gegebener Ort und Zeit für die Benützung der analogen Geschäftsräume üblich ausgegebenen Beträge entspricht, in der Regel gerade in der Form der Miete, und der vom Mieter unter üblichen Umständen gemäß dem Mietvertrag zu leisten wäre.

Nr. 54

Wurde die Miete in beurteiltem Zeitraum als regulierter Preis bestimmt, kann die Höhe der ungerechtfertigten Bereicherung den durch die Preisvorschriften beschränkten Betrag nicht übersteigen.

Ein Urteil, durch welchem das Gericht gegenüber der Person, die im Liegenschaftskataster als Eigentümer der Liegenschaft eingetragen ist (dem Beklagten), bestimmt, daß staatliches Unternehmen (der Kläger) an diese Liegenschaft die Bewirtschaftungsberechtigung hat, ist befähigte Unterlage für eine Änderung der Eintragung der Eigentumsverhältnisse im Liegenschaftskataster, und zwar so, daß auf Grund dieses Urteils die Berechtigung des Staates und Wirtschaftsberechtigung des zuständigen staatlichen Unternehmens ins Liegenschaftskataster einzutragen sind.

Nr. 55

Dem Arbeitnehmer, der einen Ersatz des Verdienstentgangs gemäß der Bestimmung § 195 des Arbeitsgesetzbuches bezieht, da er wegen der Erkrankung durch die Berufskrankheit auf eine andere, weniger bezahlte Arbeit im Bergwerkskellergeschoß überführt werden mußte, und der für die Erlangung der höchstzulässigen Exposition aus dieser Arbeit auf eine andere, noch weniger bezahlte Arbeit auf der Bergwerksoberfläche überführt wurde, oder mit welchem für die Erlangung der höchstzulässigen Exposition das Arbeitsverhältnis gelöst wurde, gebührt auch nach dieser Überführung (Lösung des Arbeitsverhältnisses) ein Ersatz des Verdienstentgangs in ursprünglicher Höhe (d.h. ohne Berücksichtigung der Änderungen in seinen Verdienstverhältnissen, zu welchen infolge der Überführung auf eine andere Arbeit kam, die auf Grund der Erlangung der höchstzulässigen Exposition durchgeführt wurde), es sei denn, daß Umstände erfolgten, die einen Einfluß auf die Höhe dieses Ersatzes haben (§ 202 Abs. 1 ArbGB). Die Tatsache, daß der Arbeitnehmer nach der Erlangung der höchstzulässigen Exposition auf eine Arbeit auf der Bergwerksoberfläche überführt wurde (das Arbeitsverhältnis mit ihm gelöst wurde), bzw. daß die bestimmte Frist der höchstzulässigen Exposition abgelaufen ist, die er vor dem Schadenenstehen (vor der Erkrankung durch die Berufskrankheit) ausgeübt hat, kann die Trennung des Kausalzusammenhangs zwischen dem Schaden und der Berufskrankheit selbst nicht verursachen und stellt keine Änderung der Verhältnisse des Geschädigten im Sinne der Bestimmung § 202 Abs. 1 ArbGB dar.

Ein Verdienst nach Arbeitsunfall oder nach Feststellung der Berufskrankheit im Sinne der Bestimmung § 195 Abs. 1 ArbGB wird bei Arbeitnehmer, die die Arbeit, die sie ursprünglich nach Arbeitsunfall oder nach Feststellung der Berufskrankheit ausgeübt haben, für die Erlangung der höchstzulässigen Exposition oder auf jedwelchen mit Arbeitsunfall oder Berufskrankheit nicht zusammenhängenden Gründen ausüben aufgehört haben und die in der neu ausgeübten Arbeit einen Verdienst erreichen, der niedriger als bisher ist, vom Tag, der nach der Beendigung der Ausübung dieser Arbeit folgt, in Höhe ihres Durchschnittsverdienstes bestimmt, der zu diesem Tag festgestellt wurde.

Eine Erhöhung des Durchschnittsverdienstes, bzw. des geregelten Durchschnittsverdienstes gemäß der Rechtsverordnung der Regierung, die auf Grund der Ermächtigung erlassen wurde, die in der Bestimmung § 202 Abs. 2 ArbGB umfaßt ist, bezieht sich nicht nur auf Durchschnittsverdienst vor dem Entstehen des Schulden, sondern auch auf Durchschnittsverdienst nach Arbeitsunfall oder Berufskrankheit, der für die Berechnung des Ersatzes des Verdienstentgangs nach dem Schluss der Arbeitsunfähigkeit (bei der Anerkennung der Invalidität oder Teilinvalidität) entscheidend ist.

Erreicht der geschädigte Arbeitnehmer nach Arbeitsunfall oder Berufskrankheit einen höheren Verdienst, als sein Durchschnittsverdienst beträgt, der zum Tag festgestellt wurde, an welchem er für die Erlangung der höchstzulässigen Exposition oder auf anderen mit Arbeitsunfall oder Berufskrankheit nicht zusammenhängenden Gründen aufgehört hat, bisherige Arbeit auszuüben, bzw. als sein Durchschnittsverdienst beträgt, der gemäß der Rechtsordnung der Regierung geregelt wurde, die auf Grund der Ermächtigung erlassen wurde, die in der Bestimmung § 202 Abs. 2 ArbGB umfaßt ist, geht es um eine wesentliche Änderung der Verhältnisse des Geschädigten im Sinne der Bestimmung § 202 Abs. 1 ArbGB.

Nr. 56

Stellt das eingetriebene Verwaltungsorgan, das nicht rechtsfähig ist, gemäß der Bestimmung § 72 Abs. 2 des Gesetzes Nr. 71/1967 Slg., über das Verwaltungsverfahren (der Verwaltungsordnung) einen Antrag auf Exekution, hat es die Prozessfähigkeit im Sinne der Bestimmung § 19, des Satzes nach dem Strichpunkt, ZPO.

Resolution in Criminal Law Cases:

No. 43

Formal features of the crime of the military service in a foreign army pursuant to Section 115, par. 1 of the Criminal Code are fulfilled through the not allowed military service of a Czech national in an army or armed corps of any foreign country.

The fact that the offender had served in the army of the state which belongs to the allies of the Czech Republic does not in itself lead to the conclusion that the material condition of the crime does not exist.

No. 44

The right of way in the sense of Section 2, par. 2 of the Decree No. 99/1989 Coll., does not mean the driver's obligation to behave so that he should not in anyway limitate the course or speed of the driver who is on the major way. The driver breaches the duty only when he causes such traffic situation that the driver on the major way must because of avoiding clash of cars check upon steering in such a way that might be characterised as sudden change of the course of speed. If the driver on major way slowly applies the brake or continually changes the traffic stripe under circumstances that he has enough time for it and there is no obstacle on the road or in the traffic situation than he need not to check in the above mentioned way.

No. 45

The expert opinion shall not be considered for records in the sense of Section 176, par. 1 of the Criminal Code and so its falsification or modification shall not form the crime of falsification or modification of public records.

No. 46

The lot of preserved drug or psychotropic substance or poison which multiplially – depending on detrimental influence of separate substances to the life and health of the public – overlaps the normal dose of an ordinary consumer (in the case of metamphetamin-base/pervitin decimally) shall be considered being the lot bigger than small in the sense of Section 187a, par. 1 of the Criminal Code. When considering the question whether this legal feature has been fulfilled the difference between a first consumer and an addict is not to be made.

The feature of preserving in the sense of Section 187a, par. 1 of the Criminal Code is formally fulfilled by any way of keeping drug or psychotropic substance or poison without authorization for him/her self. Such a substance must be preserved in the lot overlapping the dose necessary for the owner (depending on his addiction) because if the addict keeps only one dose before using it he does not preserve, it deals with the so called tenancy for consumption even in case that the lot fulfils the feature of the lot bigger than small.

No. 47

If the obstacle mentioned in Section 301, par. 2, subsect. a) of the Criminal Procedure Code (for example the criminal prosecution of an accused for the crime committed after his eighteenth year) secedes in the time when the accused is older than nineteen years than despite of the fact that he has been already before his nineteenth year accused for the crimes committed before his eighteenth year further proceedings does not continue as the proceedings against juveniles pursuant to Head Nineteen, Part First of the Criminal Procedure Code (Section 301, par. 2, subsect. b) per analogiam of the Criminal Procedure Code).

No. 48

Provided that the accused has been validly found guilty he might be sentenced to pay to the state legal costs and expenses which the state had payed to his counsel ex officio (Section 152, par. 1, subsect. b) of the Criminal Procedure Code). This condition is not fulfilled if the accused's prosecution has been conditionally abolished.

Only in case that pursuant to Section 308, par. 1, of the Criminal Procedure Code the criminal prosecution continues and the accused will be validly found guilty than he will have to pay the state the costs of his defence in case that he will not be entitled to the unpaid defence.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

No. 51

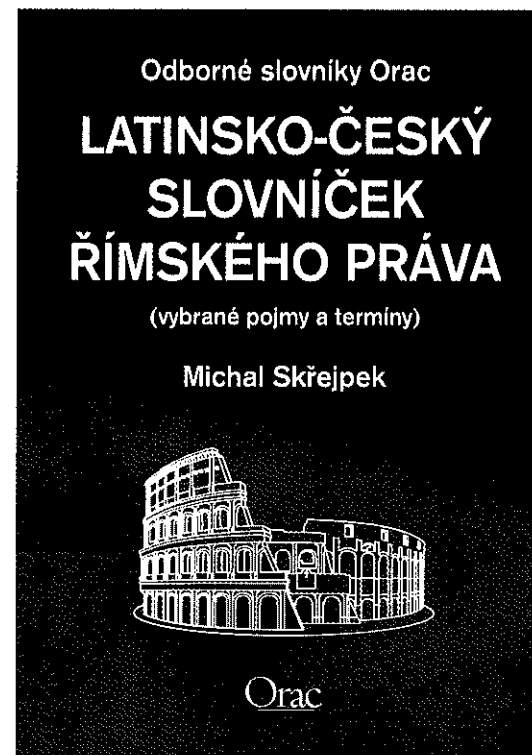
If at the hearing where only the judgment has been delivered (Section 156, par. 2 of the Civil Procedure Code) the court sat in another senate that it had sat at the hearing prior to the judgment than it deals with the objection to the procedure pursuant to Section 237, par. 1, subsect. g) of the Civil Procedure Code because the court had been wrongly filled.

No. 52

Under the conditions mentioned in Section 42a of the Civil Code the creditor is entitled to protest not only legal acts of the debtor but also legal acts of the guarantor and other persons which are because of their subsidiary obligation forced by law (especially because of ensurance of obligations) to satisfy the claim of the creditor.

- No. 53** The court shall rule that the amount of unjustifiable enrichment consisting in the use of non-residential space based on void contract will correspond to the amounts payed usually in the material place and time for lease of non-residential space and which the lessee should under normal circumstances pay according to the lease contract.
If the rent in the impugned period had been regulated than the amount of the unjustifiable enrichment should not overstep the amount of the controlled price.
- No. 54** If the court delivers the judgment against the person registered in the land register as an owner (defendant) and it rules that a state enterprise (plaintiff) is entitled to run business on his property than this judgment forms the legal basis for changing the registration of ownership in the land register so that based on it the register will enter the state ownership and the title to run business for the state enterprise.
- No. 55** The employee who is on the lost income benefit pursuant to regulation of Section 195 of the Labour Code and because of the occupational disease he had to be transferred to another less payed work in the underground of the mine and who had been transferred to another even less payed job at the surface of the mine because he had reached the most admitted time of exposure or who lost his job because of having reached the most admitted time of exposure, is entitled after this transfer (canceling of the labour contract) to the benefit of lost income in the original level (that is without regard to the changes in his earnings according to his transfer to another job because of having reached the most admitted time of exposure) unless there would be circumstances affecting the level of the benefit (Section 202, par. 1 of the Labour Code). The fact that the employee had been transferred after having reached the most admitted time of exposure to another job at the surface of the mine (his labour contract had been cancelled) or as the case may be the time allowed for the exposure for the work which he had done before the damage (before the occupational sickness) does not in itself interrupt the casual link between the damage and the occupational sickness and does not mean the change in conditions of the injured pursuant to regulation of Section 202, par. 1 of the Labour Code.
The earnings after an occupational accident or occupational sickness in the sense of Section 195, par. 1 of the Labour Code by the employees who ceased to job at the place where they had worked after an occupational accident or occupational sickness because of having reached the most admitted time of exposure or because of other reasons not linked with the occupational accident or occupational sickness and their earnings at the new job are lower, are settled from the day following the last day of the job in the level of the average salary to reported to this day.
The rise in the average salary or adjusted average salary stated in the governmental regulation issued according to the regulation of Section 202, par. 2 of the Labour Code concerns not only the average salary before the damage but also the average salary after the occupational accident or occupational sickness which is decisive for calculating measure for lost earnings after the disablement (when the disablement or partial disablement has been recognized).
If the injured employee after the occupational accident or occupational sickness earns more than his average salary at the day when he ceased to job because of having reached the most admitted time of exposure or because of other reasons not linked with the occupational accident or occupational sickness or he earns more than the average salary stated in the governmental regulation issued according to the regulation of Section 202, par. 2 of the Labour Code than it deals with substantial changes in injure's relations in the sense of Section 202, par. 1 of the Labour Code.
- No. 56** If the recovering administrative body which is not legally capable pursuant to the regulation of the Section 72, par. 2 of the Law No. 71/1967 Coll., on Administrative Procedure (administrative rules) claims the execution of the decision at the court than it is capable to be a party in the procedure in the sense of Section 19, the sentence after the semicolon, of the Civil Procedure Code.

Michal Skřejpek: Latinsko-český slovníček římského práva

Tato příručka, určená nejen pro studenty právnických fakult, obsahuje přehled latinských výrazů a termínů, užívaných často nejen v běžné mluvě, ale především ve specifickém právnickém jazyce.
Jednotlivé pojmy jsou řazeny abecedně vždy s českým vysvětlením.
Publikace má praktický kapesní formát A6, 60 stran.

Katalogové č. SL 0505. Cena 39 Kč.
Objednávejte na adrese:
Nakladatelství ORAC, s. r. o.
Vinohradská 184, 130 52 Praha 3
tel.: 02/67132177, fax: 02/67132134
e-mail: orac@its.cz, <http://www.orac.cz>

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 8/2000 (ročník LII) z 9. 10. 2000.

Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha, IČO 45808937.

Připomínková místa: Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 05/41593111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

Nakladatelství ORAC, s. r. o., Vinohradská 184, 130 52 Praha 3.

Administrace: Nakladatelství ORAC: tel.: 02/6713 2177, fax: 02/6713 2134, e-mail: orac@its.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.